59. SREČANJE MLADIH RAZISKOVALCEV SLOVENIJE 2025

DEDIŠČINA LJUBITELJSKEGA LUTKOVNEGA GLEDALIŠČA SVOBODA TABOR V MARIBORU

RAZISKOVALNO PODROČJE: ETNOLOGIJA

Raziskovalna naloga

Avtorica: Julija Bevc

Mentorici: Natalija Črnčec Rojc, Katarina Klančnik Kocutar

Prva gimnazija Maribor, Trg generala Maistra 1, Maribor

Maribor, april 2025

KAZALO

1 POVZETEK / SUMMARY 5

2 ZAHVALA 6

3 UVOD 7

3.1 Osnovni namen in cilji raziskovalne naloge 7

3.2 Raziskovalna vprašanja 7

3.3 Predvidena nova spoznanja 8

3.4 Rezultati dosedanjih raziskav 8

3.5 Metodologija dela 9

4 LJUBITELJSKO LUTKARSTVO V MARIBORU MED OBEMA VOJNAMA 11

4.1 Oder mestnega Češkega kluba v Narodnem domu 11

4.2 Slovensko sokolsko marionetno gledališče 12

4.3 Lutkovno gledališče Sokol Matica 12

4.4 Sokolsko marionetno lutkovno gledališče na Studencih 14

4.5 Lutkovno gledališče Sokol Maribor I – Kadetnica 15

4.6 Lutkovna skupina na nekdanji Državni realni gimnaziji, današnji Prvi gimnaziji 16

4.7 Gledališče mladega rodu 16

4.8 Lutkovno gledališče na Aleksandrovi 6 16

5 LJUBITELJSKE LUTKOVNE SKUPINE V MARIBORU PO DRUGI SVETOVNI VOJNI 17

5.1 Lutkovno SKUD Angel Besednjak, kasneje DPD Svoboda Tabor, Maribor 19

5.2 Pionirsko lutkovno gledališče Maribor 19

5.3 Lutkovni oder SKUD »Slava Klavora«, Maribor 20

5.4 Lutkovni oder KUD »Jože Hermanko«, Maribor 22

5.5 Lutkovni oder Maribor Studenci 26

5.6 Lutkovni oder MKUD »Jože Kerenčič«, Maribor 27

5.7 Marionetno gledališče DPD Svoboda Tezno in njegov predhodnik 27

5.8 Lutkovna skupina na osnovni šoli na Pobrežju, kasneje DPD Svoboda Pobrežje 28

5.9 Lutkovni odri v okolici Maribora po drugi svetovni vojni 31

5.10 Drugi lutkovni odri 32

6 DEDIŠČINA LJUBITELJSKEGA LUTKOVNEGA GLEDALIŠČA DPD SVOBODA TABOR MARIBOR 32

6.1 Zgodovina društva SKUD Angel Besednjak, kasneje DPD Svoboda Tabor 32

6.2 Zgodovina lutkovnih sekcij 33

6.3 Jože Kert, vodja Marionetnega lutkovnega gledališča DPD Svoboda Tabor 35

6.4 Člani Marionetnega lutkovnega gledališča in Gledališča ročnih lutk »Pavliha« DPD Svoboda Tabor ... 38
6.5 Program predstav ljubiteljskega lutkovnega gledališča DPD Svoboda Tabor ... 44
6.6 Priprava in izvedba lutkovnih predstav DPD Svoboda Tabor ... 49
6.7 Ohranjene fotografije Marionetnega lutkovnega gledališča in Gledališča ročnih lutk »Pavliha« ... 54
6.8 Ohranjene lutke iz predstav Marionetnega lutkovnega gledališča ... 57
6.9 Ohranjena besedila lutkovnih predstav Lutkovnega gledališča DPD Svoboda Tabor ... 59
6.10 Ohranjeni plakati Marionetnega lutkovnega gledališča ... 60
6.11 KUD Angel Besednjak (naslednik DPD Svoboda Tabor) danes ... 60
6.12 Lutkovna dejavnost na Osnovni šoli Franceta Prešerna danes ... 61
7 OHRANJANJE DEDIŠČINE – RAZSTAVA ... 63
8 DRUŽBENA ODGOVORNOST ... 64
9 RAZPRAVA IN INTERPRETACIJA REZULTATOV ... 65
10 SKLEP ... 67
11 PRILOGE ... 70
12 VIRI IN LITERATURA ... 113

KAZALO SLIK

Slika 1: Lutkarji Marionetnega lutkovnega gledališča DPD Svoboda Tabor 10
Slika 2: Žepni lutkovni oder, Narodni dom, 1930 (vir: Lutkovno gledališče Maribor)..... 13
Sliki 3, 4: Prizora iz predstave Sokolskega marionetnega lutkovnega gledališča na Studencih (vir: last družine Varl) 14
Sliki 5, 6: Lutkovna skupina Sokol Maribor I - Kadetnica, 1932–1936 15
Sliki 7, 8: Janez Kadiš igra lutke, 50. leta 20. stoletja (vir: Muzej narodne osvoboditve Maribor) 19
Slika 9: Člani lutkovnega gledališča SKUD »Slava Klavora« Maribor (MTT), 1958 21
Sliki 10, 11: Člani lutkovnega gledališča SKUD »Slava Klavora« Maribor (MTT), 1958 22
Sliki 12, 13: Fotografiji s prizoroma iz predstave KUD Jože Hermanko (vir: last družine Varl) 25
Sliki 14, 15: Gledališki list predstave Čarobni copati, Malo gledališče lutk, Pobrežje, 1959 . 28
Sliki 16, 17: Petra in Branko Caserman, predstava Zajček Dideldajček, Malo gledališče lutk, Pobrežje, 1970 (vir: last družine Varl) 29
Sliki 18, 19: Mirko Černic in Oton Pastirk, predstava Zajček Dideldajček, Malo gledališče lutk, Pobrežje, 1970 (vir: last družine Varl)..... 29
Sliki 20, 21: Prizor iz predstave Rdeča kapica in Tine Varl z Rdečo kapico, Malo gledališče lutk, Pobrežje, 1971 (vir: last družine Varl)..... 30
Sliki 22, 23, Jože Kert, 1957 (vir: last družine Kert) 36
Sliki 24, 25: Albin Milkovič in Jože Kert, 1957 (vir: last družine Kert) 38
Slika 26: Jože Kert in lutkarji, 1955 (vir: last družine Kert)..... 39
Slika 27: Prizor iz predstave Žogica Nogica, 1957 (vir: last družine Kert) 41
Slika 28: Gledališki list, Žogica Nogica (vir: last družine Varl)..... 42
Slika 29: Plakat predstave Janko in Metka (vir: last družine Varl)..... 44
Slike 30, 31, 32, 33: Prizora iz predstave Težave Peteršiljčkove mame, 1956 (last: družina Kert) 47
Sliki 34, 35: Plakat z vabilom na lutkovno predstavo, 1959 (last: družina Varl) 50
Sliki 36, 37: Anton Regoršek pripravlja sceno za predstavo Rdeča kapica (babičina sobica), 1954 (levo) in Žogico Nogico, 1955 (desno) (vir: Pokrajinski arhiv Maribor, fond Jože Kert) 51
Sliki 38, 39: Rezbar Anton Jezovšek pri delu in lutka Kljukca 52
Slika 40: Dvorana v šoli na Žolgarjevi ulici, predstava Žogica Nogica, 1955 (vir: last družine Kert) 54
Slike 41, 42, 43: Lutke iz predstave Sneguljčica, najdene na OŠ Tabor 1, Lutkovno gledališče Maribor (vir: lastne fotografije) 59
Sliki 44, 45: Lutkovne skupine na OŠ Franceta Prešerna danes 62
Sliki 46, 47: Razstava na OŠ Franceta Prešerna, 7. 2. 2025 (vir: lastni fotografiji) 64
Slika 48: Lutkarji DPD Svoboda Tabor pred današnjo OŠ Franceta Prešerna, 1957 69

1 POVZETEK / SUMMARY

V raziskovalni nalogi je predstavljen razvoj ljubiteljskega lutkarstva na območju Maribora med obema svetovnima vojnama in po drugi svetovni vojni. Predstavljene so najpomembnejše ljubiteljske lutkovne skupine, ki so delovale v tem času. V osrednjem delu naloge je natančneje predstavljeno ljubiteljsko lutkovno gledališče Delavskega prosvetnega društva (DPD) Svoboda Tabor v Mariboru, ki je delovalo po drugi svetovni vojni na današnji OŠ Franceta Prešerna. Lutkovna sekcija je najprej delovala pod okriljem Sindikalnega kulturno-umetniškega društva (SKUD) Angel Besednjak, leta 1952 pa se je društvo preimenovalo v (DPD) Svoboda Tabor Maribor. Imelo je Marionetno lutkovno gledališče, krajše obdobje pa tudi Gledališče ročnih lutk »Pavliha«. V nalogi so predstavljeni člani obeh lutkovnih skupin, njihov dolgoletni vodja Jože Kert in način dela lutkovnega gledališča, predstavljen pa je tudi program predstav, ki jih je skupina izvajala. Posebej izpostavljena je ohranjena dediščina, ki nas danes spominja na delovanje tega ljubiteljskega lutkovnega gledališča na Taboru. To so pisni in ustni viri, stare fotografije, plakati in gledališki listi predstav, ohranjena besedila ter originalne lutke, s katerimi so nekoč igrali.

The research thesis presents the development of amateur puppetry in the area of Maribor between the two World Wars and after the Second World War. The most important amateur puppet groups that were active during this period are presented. In the central part of the thesis, the amateur puppet theatre of the Workers' Enlightenment Society (DPD) Svoboda Tabor in Maribor, which operated after the Second World War at the present-day primary school of France Prešeren, is presented in detail. The puppet section of the society first operated under the Syndicate Cultural Arts Society (SKUD) Angel Besednjak, and in 1952 the society was renamed into Svoboda Tabor Maribor. It had a Marionette Puppet Theatre, and for a shorter period also a Hand Puppet Theatre “Pavliha”. The thesis presents the members of both puppet theatre groups, their long-time leader Jože Kert and the way the puppet theatre worked. It also presents the programme of performances that the group performed. Particular emphasis is placed on the preserved heritage which reminds us today of the work of this amateur puppet theatre in Maribor Tabor. These include written and oral sources, old photographs, posters and theatre sheets from performances, preserved texts and the original puppets with which they once performed.

KLJUČNE BESEDE / KEY WORDS

Ljubiteljsko lutkarstvo, DPD Svobota Tabor Maribor, Osnovna šola Franceta Prešerna, Marionetno lutkovno gledališče

Amateur Puppetry, DPD Svobota Tabor Maribor, France Prešeren Primary School, Marionette Puppet Theatre

2 ZAHVALA

Najprej se zahvaljujem obema mentoricama, ki sta me pri raziskovanju spodbujali in usmerjali. Velika zahvala gre mojim informatorjem, ki so mi v intervjujih podali mnogo zanimivih in koristnih informacij o različnih ljubiteljskih lutkovnih gledališčih, ki so delovala v Mariboru po drugi svetovni vojni. Z menoj so delili tudi svoje izkušnje in spomine na igranje, predstave, priprave, gostovanja … Še posebej hvala gospe Tatjani Kert in Tinetu Varlu za pisno gradivo in fotografije, ki sta jih hranila doma in so mi pri tej nalogi prišli zelo prav. Zahvaljujem se tudi direktorici Lutkovnega gledališča Maribor Katarini Klančnik Kocutar, ki mi je dovolila, da sem si od njih izposodila lutke za razstavo. Zahvaljujem se gospe Radeji Lokar Rutar, ki mi je omogočila razstavo na OŠ Franceta Prešerna, ter vsem učencem, ki so me poslušali. Zahvaljujem se tudi Poldetu Mikcu Avberšku in Sabini Lešnik, ki sta mi pripravila arhivsko gradivo v Pokrajinskem arhivu Maribor. Iskrena hvala tudi mag. Darji Gabrovšek Homšak za jezikovni pregled raziskovalne naloge. Zahvaljujem pa se tudi staršem, ki so me pri raziskovanju podpirali.

3 UVOD

Pri mojem raziskovalnem delu sem si izbrala temo, ki me zelo zanima. Lutkarstvo me je že od nekdaj zanimalo. Odločila sem se, da se bom poglobila v zelo ozko in do sedaj še popolnoma neraziskano temo. Kljub temu, da sem sprva mislila, da bo naloga slonela večinoma na ustnih virih, se je na koncu izkazalo, da sem našla zelo veliko še neobjavljenih pisnih virov. S pomočjo vseh zbranih informacij sem sestavila celoto.

3.1 Osnovni namen in cilji raziskovalne naloge

Osnovni namen moje raziskovalne naloge je bil raziskati dediščino lutkovnega gledališča DPD Svoboda Tabor v Mariboru, ki je delovalo na današnji OŠ Franceta Prešerna po drugi svetovni vojni. Da bi temo lažje umestila v časovni okvir, sem si zastavila cilj, da bom najprej zbrala čim več podatkov o ljubiteljskem lutkarstvu v Mariboru med obema svetovnima vojnama, nato pa še za čas po drugi svetovni vojni. Moj cilj je bil sestaviti čim popolnejši seznam medvojnih sokolskih lutkovnih odrov in njihovih sedežev. Moj cilj je bil tudi ugotoviti, koliko ljubiteljskih lutkovnih skupin je delovalo v Mariboru po drugi svetovni vojni, kje so se nahajale, kdo je v njih igral, katere lutkovne predstave so igrali ter za koga so predstave uprizarjali. V osrednjem delu raziskovalne naloge sem se posvetila Marionetnemu lutkovnemu gledališču DPD Svoboda Tabor Maribor. Moj cilj je bil ugotoviti, kdaj je lutkovno gledališče nastalo, kako je delovalo in pod čigavim okriljem ter kdo je bil njegov vodja. Prav tako sem si zastavila cilj, da bom zbrala čim več podatkov o članih gledališča, programu lutkovnih predstav in izvedbi predstav v vseh letih delovanja. Poleg zbiranja informacij pa sem si zastavila tudi cilj, da bom zbrala čim več gradiva, povezanega z lutkovno skupino DPD Svoboda Tabor, ki se je ohranilo do danes. S primerjavo pisnih in ustnih virov, zbranih fotografij, plakatov in gledaliških listov, besedil in lutk sem si želela sestaviti čim popolnejšo sliko o lutkovnem gledališču DPD Svoboda Tabor Maribor.

3.2 Raziskovalna vprašanja

Pri raziskovalnem delu sem si zastavila pet raziskovalnih vprašanj in nanje v nalogi tudi odgovorila:

1. Kako se je razvijalo ljubiteljsko lutkarstvo v Mariboru med obema svetovnima vojnama?

2. Katere so bile najpomembnejše ljubiteljske lutkovne skupine v Mariboru po drugi svetovni vojni?
3. Kje in kdaj je delovalo ljubiteljsko lutkovno gledališče DPD Svoboda Tabor in kdo so bili njegovi člani?
4. Kakšen program je izvajala ljubiteljska lutkovna skupina DPD Svoboda Tabor, kje in za koga?
5. Kaj danes priča o delovanju ljubiteljskega lutkovnega gledališča DPD Svoboda Tabor in kje to dediščino najdemo?

3.3 Predvidena nova spoznanja

Predvidevala sem, da o ljubiteljskem lutkarstvu med obema vojnama ni veliko literature in da bodo moje ugotovitve na tem področju bolj skope. Sklepala sem, da je bilo lutkarstvo v tem času vezano predvsem na sokolske odre. Predvidevala sem tudi, da je bilo ljubiteljsko lutkarstvo po drugi svetovni vojni v Mariboru bolj razvito in da bom iz literature in virov lahko ugotovila, katere skupine so v tem času delovale. Sklepala sem, da je bilo teh skupin pet ali šest. Predvidevala sem tudi, da je bilo lutkovno gledališče, ki je delovalo v okviru DPD Svoboda Tabor v Mariboru, le eno izmed njih, vendar ne najpomembnejše. Prav tako sem pričakovala, da je bila skupina lutkarjev majhna, da so vsako leto igrali eno ali dve predstavi, ki so ju večkrat ponovili, in da so bili ciljna skupina le otroci. Zaradi pomanjkanja literature o tem sem predvidevala, da bo moja naloga slonela predvsem na ustnih informacijah še živečih nekdanjih članov. Pričakovala sem tudi, da glavnino ohranjene dediščine, ki priča o delovanju lutkovnega gledališča DPD Svoboda Tabor, predstavljajo stare fotografije, ustno izročilo in lutke. Predvidevala sem tudi, da te dediščine ni veliko.

3.4 Rezultati dosedanjih raziskav

O ljubiteljskem lutkarstvu v Mariboru ni veliko napisanega. Zgodovino lutkarstva na Slovenskem je v Enciklopediji Slovenije opisal Edi Majaron (Lutkarstvo, Enciklopedija Slovenije 6, Mladinska knjiga, Ljubljana, 1992, str. 340–342), ki je o tem napisal tudi več knjig in prispevkov. Pregled zgodovine slovenskega lutkarstva je napisala Helena Verdel (Lutkarstvo na Slovenskem, Narodna in univerzitetna knjižnica, Ljubljana, 1987), vendar podatki za Maribor niso zelo obsežni in natančni. Sokolske lutkovne odre in povojne ljubiteljske lutkovne skupine v svojih publikacijah o kulturnem življenju v Mariboru omenjata Bruno Hartman

(Kultura v Mariboru, Gibanja, zvrsti, osebnosti, Založba obzorja, Maribor, 2001; Sto let Narodnega doma v Mariboru, v: Slovenija 1948–1998: iskanje lastne poti, Univerza v Mariboru, Zveza zgodovinskih društev, Mednarodni znanstveni simpozij, Maribor, Narodni dom, Pokrajinski muzej, 16.–17. april 1998) in Dragan Potočnik (Ljubiteljski odri v Mariboru v obdobju od 1918 do 1941, v: Časopis za zgodovino in narodopisje, 68, n. v. 33, 1997/1, str. 79–94). Avtorja naštejeta nekatere lutkovne skupine, a ne vseh. Danilo Vranc, dolgoletni vodja in režiser, je obdelal zgodovino svoje lutkovne skupine KUD »Jože Hermanko«, ki je edina povojna ljubiteljska lutkovna skupina s tovrstno publikacijo (Lutkovno gledališče KUD Jože Hermanko Maribor, 1949–1974, predhodnik lutkovnega gledališča Maribor, Zveza kulturnih društev Maribor, 1999). Prav zato je v nalogi nisem posebej izpostavljala, saj je o njej največ objavljenega gradiva.

O konkretno moji temi – lutkovnem gledališču DPD Svoboda Tabor v Mariboru – ni bil napisan noben strokovni članek ali knjiga. Nekaj podatkov o lutkovnem gledališču DPD Svoboda Tabor sicer najdemo v takratnih časopisih (Ljudska prosveta), vendar gre le za kratka poročila o delu, ki sem jih uporabila kot tiskani pisni vir, ne gre pa za raziskave. Naslov naloge in nekaj povezanih besed sem vstavila tudi v iskalnik umetne inteligence (Chat GPT), vendar nisem dobila nobenega uporabnega odgovora.

3.5 Metodologija dela

Pri raziskovanju sem uporabila več raziskovalnih metod. Uporabila sem zgodovinsko metodo in si pomagala z literaturo in spletom, kjer sicer nisem veliko našla, ter pisnimi viri. Pregledala sem splošno literaturo o lutkarstvu in kulturnem življenju v Mariboru v prvi polovici 20. stoletja. Večino besedila za uvodni dve poglavji raziskovalne naloge (poglavji 4 in 5) sem napisala na podlagi redkih omemb v literaturi, društvenih poročil ter še neobdelanih in neobjavljenih pisnih virov, ki se nahajajo v različnih fondih Pokrajinskega arhiva Maribor ter v zasebni lasti družine Varl. Da bi čim več izvedela o lutkovnih skupinah po drugi svetovni vojni, sem s pomočjo intervjujev zbirala tudi ustno izročilo. Intervjuvala sem štiri nekdanje lutkarje različnih ljubiteljskih lutkovnih skupin. Ti so mi povedali, kako so lutkovne skupine delovale. Povedali so mi, kdo je nastopal v skupinah, katere predstave so igrali, kje so igrali, za koga ter s kakšnimi lutkami. Ker so tudi sami nastopali, so mi povedali veliko zanimivih zgodb z vaj ali gostovanj. Nekateri izmed lutkarjev so igrali v več skupinah hkrati, zato sem lahko podatke med seboj primerjala in dopolnila.

Osrednji del naloge, ki govori o lutkovnem gledališču DPD Svoboda Tabor, sem skoraj izključno napisala s pomočjo primarnih arhivskih virov, ohranjenih v Pokrajinskem arhivu Maribor ter v zasebni lasti družin Varl in Kert, ki še nikoli niso bili objavljeni. Med arhivskim gradivom sem našla tudi zvezek s trdo platnico – kroniko društva KUD Angel Besednjak / DPD Svoboda Tabor, v kateri je bil naveden seznam izvedenih predstav v obdobju od leta 1949 do leta 1954. Iz kronike sem izpisala naslove lutkovnih predstav in seznam dodala v prilogo. Prav tako sem v tem arhivskem gradivu našla nekaj izrezkov iz časopisov, ki sem jih uporabila kot tiskane vire. Podatke iz pisnih virov sem dopolnila z ustnim izročilom mojih informatorjev, predvsem Tineta Varla in Tatjane Kert, ki sta v lutkovni skupini igrala.

V Pokrajinskem arhivu Maribor, v fondu Jože Kert, pa sem naletela tudi na album fotografij Marionetnega gledališča DPD Svoboda Tabor in Gledališča ročnih lutk »Pavliha« DPD Svoboda Tabor, ki prav tako še niso bile objavljene. Nekatere izmed njih ima v zasebni lasti tudi gospa Tatjana Kert in mi jih je dala na razpolago. Vse najdene fotografije so vnesene v preglednico in predstavljajo glavni del zbrane dediščine lutkovnega gledališča. Iz njih sem razbrala, katere predstave so igrali, kdo je igral in kdaj. Podatke sem primerjala s podatki iz pisnih virov.

V arhivskem gradivu v Pokrajinskem arhivu in v zasebni lasti sem našla tudi besedila in plakate lutkovnega gledališča DPD Svoboda Tabor. Tudi to najdeno gradivo sem uvrstila k dediščini lutkovnega gledališča. K zbrani ohranjeni dediščini pa spadajo tudi lesene rezljane lutke, s katerimi so v skupini igrali. Zgodbo o tem, kako so jih našli v poplavi na OŠ Tabor I, mi je povedal informator Tine Varl. Te lutke so danes pospravljene v Lutkovnem gledališču Maribor. Po primerjavi lutk z ohranjenimi starimi fotografijami in po besedah Tineta Varla sem ugotovila, da so te lutke nastopale v predstavi *Sneguljčica.*

Slika 1: Lutkarji Marionetnega lutkovnega gledališča DPD Svoboda Tabor pred današnjo OŠ Franceta Prešerna, 1957 (vir: last družine Kert)

4 LJUBITELJSKO LUTKARSTVO V MARIBORU MED OBEMA VOJNAMA

Lutkovne skupine so se v Sloveniji začele med obema vojnama razvijati v okviru sokolskih društev. »Sokol« je poimenovanje za nacionalistično telovadno gibanje slovanskih narodov. Gre za slovansko različico nemške telovadne organizacije »Turnverein«. Pripadniki sokolskih društev so se imenovali Sokoli. Prvo sokolsko društvo so ustanovili v Pragi leta 1862. Sprva se je imenovalo Praška telovadna enota, kasneje pa so imenu dodali ime »Sokol«. Društva so se začela ustanavljati tudi na Poljskem, Hrvaškem, v Rusiji in Srbiji. Prvo slovensko sokolsko društvo je bilo ustanovljeno v Ljubljani leta 1863. (Enciklopedija Slovenije, št. 12, 1998, str. 144) V Mariboru je bilo prvo sokolsko društvo ustanovjeno 24. marca 1907, leta 1914 pa je dobilo tudi svoj prvi prapor (zastavo) z napisoma »MARIBOR«, »S SOKOLSTVOM K SVOBODI!« in letnico »1914«. (Vrišer, 2003, str. 308)

Glavni junak v sokolskih lutkovnih predstavah je bil po celotni Evropi Gašperček. Slovenci s tem imenom niso bili zadovoljni, zato so ga preimenovali v Jurčka. (Majaron, 2017, str. 149)

Po letu 1930 so v sokolskih društvih začeli ustanavljati tudi marionetne odre. Leta 1939 jih je bilo v Sloveniji kar 50. (Enciklopedija Slovenije, št. 12, 1998, str. 145) Sokolski lutkarji so ustanovili Jugoslovansko lutkovno zvezo, ki je delovala v letih med 1932 in 1940. S svojim delom so zelo vplivali na takratno mladino in se povzpeli med najbolj množične kulturne dejavnosti. Izdajali so tudi svoj list z naslovom *Sokolski lutkar*. (Enciklopedija Slovenije, št. 12, 1998, str. 145) Večina odrov je na začetku igrala le z marionetami serijske izdelave, saj so bile lažje vodljive. (Verdel, 1987, str. 53) Prej ko slej pa so posamezni odri začeli lutke naročati, da so bile izdelane točno za njihove predstave.

4.1 Oder mestnega Češkega kluba v Narodnem domu

Prvi marionetni oder je v Mariboru pozimi leta 1921/22 ustanovil Češki klub. Imenoval se je Oder mestnega Češkega kluba v Narodnem domu. Namenjen je bil uprizarjanju lutkovnih predstav za češke otroke. (Potočnik, 1997, str. 92) Češki klub v Mariboru je bil ustanovljen leta 1904, do prve svetovne vojne pa je imel le 24 do 41 članov. Leta 1924 je imel klub 120 članov, leta 1926 pa že 400. (Keršič-Svetel 1996, str. 44, 45) Igrali so s češkimi marionetami. (Vranc, 1999, str. 7) Svoj oder, na katerem je stal tudi klavir, so posojali tudi mariborskemu sokolskemu lutkovnemu odru. (Keršič-Svetel 1996, str. 48) Češko lutkovno marionetno gledališče je bilo leta 1922 ustanovljeno tudi v Ljubljani. Cilj teh gledališč je bil ohranjanje češkega jezika. To

marionetno gledališče ni bilo pomembno le za prebivalce češkega rodu, ampak je vplivalo na celoten razvoj slovenskega lutkarstva. (Keršič-Svetel 1996, str. 44, 45)

4.2 Slovensko sokolsko marionetno gledališče

Po letu 1922 se je iz Odra mestnega Češkega kluba razvilo lutkovno gledališče slovenskega Sokola. V Narodnem domu so začeli igrati v sezoni 1923/24 (Hartman, 2001, str. 264) V tem gledališču so predstave igrali v slovenščini. Namenjene so bile otrokom. Nekatere teh predstav so bile *Sneguljčica*, *Faust*, *Gašperček kot kraljevič* in *Začarani princ.* (Verdel, 1987, str. 51) Skupina je delovala v okviru prosvetnega odseka mariborskega sokola v mali dvorani mariborskega Narodnega doma, od leta 1922 do leta 1929 jo je vodil učitelj Ivan Lavrenčič, pomagali pa so mu učitelj matematike na prvi deški meščanski šoli Janko Pirc in drugi. (Vranc, 1999, str. 7) Ivan Lavrenčič je bil učitelj telesne vzgoje, po rodu s Primorske. (Hartman, 2001, str. 114)

4.3 Lutkovno gledališče Sokol Matica

Povezava med slovenskim sokolskim marionetnim gledališčem in kasnejšim Lutkovnim gledališčem Sokol Matica ni čisto jasna. Po mojem mnenju je Lutkovno gledališče Sokol Matica naslednik prvega mariborskega sokolskega lutkovnega gledališča v Narodnem domu. Po zapisu Danila Vranca je delovalo od leta 1930 do leta 1941. (Vranc, 1999, str. 7) Kot so zapisali v časniku *Jutro* leta 1939, »že nekaj let obstoja v Mariboru lutkovno gledališče v Narodnem domu, ki ga je organiziralo požrtvovalno Sokolsko društvo Maribor Matica«. (Potočnik, 1997, str. 92) Lutkovno skupino je vodil Vojeslav Ipavec, pomagala pa sta mu slikarja Branko Zinauer in Tošo Primožič. (Vranc, 1999, str. 7) Gledališče je letno pripravilo od 25 do 30 predstav, ki jih je obiskalo okoli 180 gledalcev. Namenjene so bile otrokom vseh starosti, ki so jih ob nedeljah redno prihajali gledat. V predstavah je bil poudarek na pravljičnih podobah in otroški domišljiji. (Potočnik, 1997, str. 92)

Delovanje tega gledališča je spodbudilo tudi druga društva, da so začela z lutkovno dejavnostjo. Tako je leta 1931 pevsko društvo Lira v Radvanju kupilo lutkovni oder, leta 1932 pa so se z lutkarstvom začeli sokolskem društvu na Studencih. (Potočnik, 1997, str. 93)

V arhivu je shranjenega veliko gradiva o Lutkovnem gledališču Sokol Matica. Pregledala sem arhivske škatle o Sokolskem društvu Maribor Matica, v katerih so dokumenti od leta 1906 do leta 1941. (PAM, SI_PAM_1218) V arhivskih škatlah 3 in 6 sem našla podatke

o marionetnem lutkovnem odru, ki je deloval v Narodnem domu. Iz gradiva se lahko razbere, kakšne dejavnosti je društvo izvajalo in kako je delovalo skozi leta.

Iz poročila vodje lutkovnega gledališča Vojeslava Ipavca iz leta 1930 je razvidno, da se je v tem času začelo oblikovati sokolsko društvo tudi na Pobrežju. Prav tako se je Sokolsko društvo Maribor Matica takrat povezalo s Češkim klubom. Skupaj so načrtovali lutkovno gledališče, vendar niso imeli lutk. Dogovorili so se, da bo Češki klub dal novemu gledališču na razpolago oder in da bodo na njem začeli igrati z začetkom novega šolskega leta. Ker pa niso imeli igralcev, je gospod Ipavec prosil, ali bi bil še kdo pripravljen pomagati. Med pripravo na začetek delovanja je gospod Ipavec prosil še, da bi v sobi, v kateri bodo vaje, kurili. Vaje bi se pričele v sredini decembra v društveni sobi ali v mali dvorani. Gospod Ipavec je tudi zapisal: »30. tega meseca se bo vršilo lutkovno gledališče s petjem, za deco[,] in sicer brezplačno.« (PAM, SI_PAM_1218, AŠ 03, 1930)

Kakor piše Vojeslav Ipavec (1931), so od septembra 1930 skoraj vsako nedeljo v Narodnem domu potekale predstave lutkovnega gledališča. Za svoj uspeh se zahvaljujejo Češkemu klubu, ki jim je pri realizaciji gledališča zelo pomagal. Prav tako so za mlade v zimskih mesecih pripravili posebno razvedrilo in koristno zabavo z uprizarjanjem lutkovnih igric. Lutke in oder je društvu posodil Češki klub. Da bi si lahko kupili svoj oder, so gledalce prosili za majhne prispevke. Po podatkih so imeli marca 1931 17 predstav. Kmalu jim je uspelo pridobiti denar za izgradnjo odra; z otvoritveno predstavo so ga odprli novembra 1931. (PAM, SI_PAM_1218, AŠ 03, 1931)

Slika 2: Žepni lutkovni oder, Narodni dom, 1930 (vir: Lutkovno gledališče Maribor)

V gradivu iz leta 1932 piše, da so decembra 1931 izvedli štiri predstave za otroke in eno za odrasle, ki pa je slabo uspela. Članov lutkovne skupine je bilo tega leta 12, večina med njimi pa je bila učencev. Tega leta je bilo 22 predstav, ki si jih je skupaj prišlo ogledat 5373

obiskovalcev. Večina predstav je bila prevedena iz češčine. (PAM, SI_PAM_1218, AŠ 03, 1932)

Leta 1933 so bile v inventar lutkovne skupine zavedene kulise, oder, garderoba in zbirka iger. (PAM, SI_PAM_1218, AŠ 03, 1933)

Leta 1934 je bilo v lutkovni skupini 24 članov: 8 jih je delovalo v upravi, 13 je bilo igralcev in igralk, 3 pa so bili stalni reditelji. Odigrali so 18 predstav za otroke in 2 za odrasle, od tega je bilo 8 predstav pravljične vsebine. Predstave si je skupaj ogledalo 3429 obiskovalcev. (PAM, SI_PAM_1218, AŠ 03, 1934)

4.4 Sokolsko marionetno lutkovno gledališče na Studencih

28. avgusta 1919 je bilo sokolsko društvo ustanovljeno tudi na Studencih (Hartman, 2001, str. 145). Društvo je od leta 1931 imelo svoj lutkovni oder, ki ga je vodil učitelj Ernest Vranc (1899–1961). (Vranc, 1999, str. 7) Ernest Vranc je bil učitelj na osnovni šoli na Studencih v letih od 1926 do 1939. (Ostanek, Vranc, Ernest, spletni vir) V lutkovnem gledališču je deloval do leta 1939, ko je bil kot šolski nadzornik prestavljen v Laško. V gledališču so igrali predstave, katerih besedila so bila prevedena iz češčine in nemščine. Nekaj novih besedil so napisali tudi Ciril Hočevar, Silvo Košutnik in Julij Kontler. Od leta 1936 do leta 1941 je oder vodil učitelj Ciril Hočevar. V gledališču so sodelovali še njegov sin Zoran Hočevar, akademski slikar Maks Kavčič, upravitelj osnovne šole na Studencih Julij Kontler in drugi. (Vranc, 1999, str. 7) Pri sokolskem lutkovnem gledališču na Studencih je že kot otrok igral tudi kasnejši igralec in režiser Jože Babič (1917–1996), ki se je z družino priselil v Maribor leta 1922. Kot animator je sodeloval pri marionetni predstavi *Faust*. (Kreft, Babič, Jože, Slovenska biografija, spletni vir) Predstave so sprva igrali z marionetami, ki so jih dobili s Češke, kasneje pa jih je zanje izdeloval mariborski rezbar Anton Jezovšek. (Vranc, 1999, str. 7)

Sliki 3, 4: Prizora iz predstave Sokolskega marionetnega lutkovnega gledališča na Studencih (vir: last družine Varl)

4.5 Lutkovno gledališče Sokol Maribor I – Kadetnica

Po podatkih Bruna Hartmana je bil sokolski lutkovni oder tudi v mariborski Kadetnici na Taboru, na današnji Engelsovi ulici 15. (Hartman, 2001, str. 252) Kadetnica ali »Kadetski inštitut«, na katerem so izobraževali bodoče častnike, je bila zgrajena med letoma 1853 in 1856 po načrtih dunajskih arhitektov von Sicardsburga in van der Nülla. Leta 1870 je bila v stavbi vojašnica, kasneje pa spet kadetnica do leta 1919. (Lazarini, 2014, spletni vir) Kadetnico so konec dvajsetih let 20. stoletja lahko uporabljali tudi civilisti, telovadci Sokola. Leta 1929 so vojaške oblasti dovolile, da je sokolsko društvo Sokol Maribor I, ki je pokrivalo Tabor, Novo vas in Radvanje, uporabljalo telovadnice v šolski stavbi Kadetnice in zunanja igrišča. Društvo je nastalo na pobudo kulturnega delavca, narodnega poslanca in sokolskega ideologa prof. dr. Ljudevita Pivka 30. januarja 1930. Avgusta leta 1931 je društvo Sokol Maribor I pod vodstvom Draga Bajta začelo v telovadnici prirejati gledališke igre, od decembra 1931 pa tudi lutkovne predstave. Marionetni lutkovni oder je izdelal mizarski mojster Josip Babič s Primorske, oče režiserja in igralca Jožeta Babiča. (Hartman, 2001, str. 114, 252; Kreft, Babič, Jože, Slovenska biografija, spletni vir; Vranc, 1999, str. 7). Mariborska Kadetnica je v tem času postala telesnovzgojno in kulturno središče južnega dela mesta. (Hartman, 2001, str. 253)

Sliki 5, 6: Lutkovna skupina Sokol Maribor I - Kadetnica, 1932–1936
Napis na hrbtni strani: 1. vrsta: Cerkevnič Doro – Izidor / Baumgartner Miša / Terglavčnik Zinka / Sancin Vera / Gvardjančič Vlado / Kert Jože / Jenšanc Tomi / 2. vrsta: Langhamer / Vetrih Viktor / Škerget Franjo / Kuntner Jože / Bajt Drago / Hodžar / Vilenšek Vite / Klojčnik Adi / Zolter Rajko / Scena in pročelje: Zlatko Zej / Milčinski: Mogočni prstan / Lutkovni oder Sokola Maribor 1 v kadetnici / 1932–1936 / Last tov. Kertove
(vir: last družine Kert)

Lutkovno gledališče Sokola Maribor I je od jeseni 1931 vodil Ivan Levec. Zapisal je, da je za lutkovno skupino oder izdelal gospod Avgust Batagelj, ki je kasneje postal predsednik

republiškega sindikata železničarjev. Nekateri izmed igralcev takratne skupine so bili Kert, Cerkvenič, Kuntner, Klojčnik, Golob, Lancinova, Kuntnerjeva … Od leta 1933 je oder vodil gospod Cerkvenič, kasneje pa ga je prevzel Lojze Orešič. Lutkovne predstave, ki so jih igrali, so bile *Sneguljčica*, *Mogočni prstan*, *Jurček preganja strahove* in *Gašperčkov junaški čin*. (Dopis marionetnega lutkovnega gledališča, 8. 5. 1958, last družine Varl) Kakor je zapisal Jože Kert, je bilo lutkovno gledališče Sokol Maribor I predhodnik povojnega lutkovnega gledališča SKUD Angel Besednjak, ki se je kasneje preimenoval v DPD Svoboda Tabor Maribor. (Dopis marionetnega lutkovnega gledališča, 8. 5. 1958, last družine Varl)

4.6 Lutkovna skupina na nekdanji Državni realni gimnaziji, današnji Prvi gimnaziji

Po besedah Tineta Varla je bila v času pred drugo svetovno vojno lutkovna skupina tudi na današnji Prvi gimnaziji. Vodil naj bi jo Sergej Vrišer, kasnejši direktor Pokrajinskega muzeja Maribor, igrali pa so z marionetami (ustni vir: Tine Varl). Kot pa izvemo iz članka Borisa Hajdinjaka, je lutkovno skupino vodil Vrišerjev sošolec Branko Kocmut, kasneje arhitekt, Vrišer pa je v njej le sodeloval. Lutkovni skupini je takratni ravnatelj dr. Matko Heric namenil nekdanji kemijski laboratorij v kleti šole. Kocmut in Vrišer sta takratno Državno realno gimnazijo obiskovala v šolskih letih od 1931/32 do 1938/39. (Hajdinjak, 2010, str. 4) Lutkovna skupina je torej na šoli delovala v času pred drugo svetovno vojno.

4.7 Gledališče mladega rodu

Leta 1939 je Emil Smasek ustanovil Gledališče mladega rodu, ki je v Narodnem domu imelo lutkovni oder z ročnimi lutkami. (Vranc, 1999, str. 7) Uprizarjali so pedagoško in umetnostno vredna dela dramske literature. Predstave so uprizarjali večinoma za mladino, na katero so imele umetnostnovzgojni vpliv. Gledališče mladega rodu je imelo več enot: artistično enoto, ki je pripravljala igro, pedagoškopsihološko enoto, ki je ugotavljala reakcije otrok, in organizacijsko enoto, ki je organizirala obiske predstav. (Potočnik, 1997, str. 88)

4.8 Lutkovno gledališče na Aleksandrovi 6

Pred drugo svetovno vojno je Prosvetna zveza v Mariboru pod vodstvom prof. Kureta ustanovila še lutkovno gledališče, ki je predstave igralo ob nedeljah na Aleksandrovi cesti 6. (Potočnik, 1997, str. 93)

5 LJUBITELJSKE LUTKOVNE SKUPINE V MARIBORU PO DRUGI SVETOVNI VOJNI

Po osvoboditvi (po letu 1945) se je na slovenskih tleh ponovno širilo amatersko lutkarstvo. Po podatkih iz revije *Ljudska prosveta* je razvidno, da je bilo v Sloveniji leta 1953 aktivnih 28 lutkovnih odrov. Ti so tega leta imeli 112 predstav. (Pregled dela, Ljudska prosveta št. 3, 1954, str. 1)

Po poročilu v Ljudski prosveti je v Mariboru leta 1954 delovalo 13 DPD »Svoboda« z 12.152 člani. Nekatera izmed teh društev so se ukvarjala tudi z lutkarstvom. To so bili lutkovni odri Maribor Tabor, Pesnica, Šentilj, Svečina, Jarenina in »Jože Hermanko«. Odigrali so najmanj 195 predstav, ki jih je obiskalo 23.350 otrok in staršev. Na Mariborskem tednu pa sta se z razstavo in predstavami predstavila DPD »Svoboda Tezno« in KUD »Jože Hermanko« iz Maribora. (O kulturnih prosvetnih društvih, Ljudska prosveta, št. 17–19, 1954, str. 14)

Da bi bile skupine med seboj bolj povezane, so v Mariboru v okviru Zveze ljudskoprosvetnih društev (LPD) ustanovili Sosvet za lutkarstvo. Sosvet je ustanovil izposojevalnico Ljudski oder, ki je lutkarjem nudila več kot petdeset besedil lutkovnih iger, ki so si jih lahko izposodili. Prav tako je zveza za pridobivanje večjega znanja organizirala dva lutkarska tečaja, na katerih se je zbralo okoli 60 lutkarjev. (Kadiš, 1955, str. 24)

Kakor piše Janez Kadiš leta 1955, je bilo v Sosvetu za lutkarstvo takrat registriranih 21 lutkovnih odrov za ročne lutke in 6 marionetnih odrov. To so bili Maribor Tabor, Tezno, Josipdol, Ravne, Studenci, Muta, Slovenj Gradec, Melje, Radvanje, Srednja kmetijska šola v Mariboru, ZIS Maribor, KUD »Jože Hermanko« Maribor, Cerkvenjak, Črešnjevec, Jurjevski Dol, Lenart, Pesnica, Rače, Ribnica, Selnica, Šentilj, Šmarjeta ob Pesnici, Zgornji Duplek, Zgornja Ščavnica, Hoče, Šentjanž pri Dravogradu in Radlje ob Dravi. Njihova dejavnost je bila stalna, načrtna in kvalitetna. Med njimi so bili najbolj aktivni KUD »Jože Hermanko«, DPD Svoboda Tabor, DPD Svoboda Tezno, KUD Marica Kerenčič Pesnica, DPD Svoboda Slovenj Gradec, DPD Svoboda Studenci in KUD Radko Smiljan v Lenartu. (Kadiš, 1955, str. 24)

V okolici Maribora se je leta 1954 interes za lutkarstvo povečal zaradi tečaja, ki ga je organiziral Sosvet za lutkarstvo. Udeležilo se ga je 18 učiteljev, kmečkih fantov in deklet. V skupinah so igrali z ročnimi lutkami, ki so bile cenejše in so si jih zato lahko izdelali sami. (Naši občni zbori, Ljudska prosveta, št. 3, 1954, str. 2) Drugi lutkarski tečaj je v Mariboru potekal od 21. do 23. januarja 1955. Organizirala ga je Zveza ljudskoprosvetnih društev okraja Maribor. Tečaja se je udeležilo 41 tečajnikov iz 21 različnih krajev. Na tečaju so predavali Janez Kadiš, Jože Kert, Maks Kavčič, Branko Rudolf, Anton Jezovšek in Bogo Golia. Na tečaju so igrali

lutkovne predstave, sledile pa so diskusije o njih. Izvajali so predavanja o tehnikah gibanja lutk, režiji, izdelavi odrov za ročne lutke in marionete. Izdelovali so rekvizite, lutkovne glavice ter obleke za lutke. Prišla je tudi lutkovna skupina iz Ljubljane, ki je odigrala predstavo *Problemi Peteršiljčkove mame*. Tečajniki so bili s tečajem zelo zadovoljeni. (Miklavec, Drugi lutkarski tečaj v Mariboru, Ljudska prosveta, št. 2–4, 1955, str. 8) Za boljšo izobrazbo je bila lutkarjem na razpolago tudi knjiga Sergeja Obrazcova *Igralec z lutko*. Izšla so tudi skripta za marionetne odre, ki so vsebovala načrte in mere za postavitev odra. V tistem času je lutke za skupine izdeloval mariborski izdelovalec lutk, rezbar Anton Jezovšek. (V pomoč lutkovnim odrom, Ljudska prosveta, št. 14/16, 1954, str. 12)

O lutkovnih skupinah, ki so delovale v okviru društev, v literaturi ne najdemo skoraj nič. Nekatera društva so sicer izdajala publikacije ob obletnicah, vendar v njih o lutkarstvu piše zelo malo. Edino društvo, ki ima dve publikaciji o lutkarstvu, je DPD Angel Besednjak. Sama sem poskušala najti pisne vire, ki so o ljubiteljskih lutkovnih skupinah ohranjeni v Pokrajinskem arhivu Maribor. Našla sem eno arhivsko škatlo o DPD »Svoboda Studenci«, vendar je bilo celotno gradivo povezano z gledališko skupino, ki je delovala tam, o lutkovni skupini pa ni ohranjenih nič dokumentov. Arhivskih virov o ostalih društvih mi ni uspelo najti. Po srečnem naključju mi je gospod Tine Varl med intervjujem povedal, da doma hranijo nekaj dokumentov in fotografij različnih ljubiteljskih lutkovnih skupin. Več pisnih dokumentov o lutkovnem gledališču DPD Svoboda Tabor sta Breda in Tine Varl rešila pred uničenjem, ko so pred več kot 35 leti čistili društvene prostore in so dokumente skoraj odvrgli v star papir. Na srečo je to nekdo opazil in jima to gradivo prinesel, saj sta se že takrat ukvarjala z lutkarstvom. To arhivsko gradivo sta mi dala v uporabo. Da bi izvedela čim več o ljubiteljskih lutkovnih skupinah v tistem času, sem intervjuvala tudi štiri lutkarje, ki so delovali v različnih lutkovnih skupinah. Opravila sem intervju z gospodom Tinetom Varlom, ki je igral v lutkovnih skupinah DPD Svoboda Tabor, KUD »Jože Hermanko«, DPD »Svoboda Pobrežje« in »Slava Klavora« (MTT). Intervjuvala sem tudi Otona Pastirka, ki je igral v lutkovnih skupinah »Slava Klavora«, KUD »Jože Hermanko« ter DPD »Svoboda Pobrežje«. Prav tako mi je veliko zanimivega povedal lutkar Branko Caserman, ki je igral v lutkovni skupini DPD »Svoboda Pobrežje« na OŠ na Pobrežju, ki se je kasneje preimenovala v Malo gledališče lutk. Intervju pa mi je uspelo narediti tudi s hčerjo Jožeta Kerta gospo Tatjano Kert. Sama je v lutkovni skupini DPD »Svoboda Tabor« igrala le takrat, ko jo je oče, vodja lutkovne skupine, potreboval. Njena mama je skrbno shranila vse, kar je povezano z njenim očetom in njihovo družino, ter večino gradiva predala v Pokrajinski arhiv Maribor. Nahaja se v osebnem fondu Jožeta Kerta. Sama sem to gradivo tudi pregledala in uporabila v nalogi.

Osnovni podatki za v nadaljevanju naštete lutkovne skupine, ki so delovale takoj po vojni, so vzeti iz popisa lutkovnih skupin iz leta 1948. Popis je del dokumentov lutkovne skupine DPD Svoboda Tabor, ki jih hrani družina Varl.

5.1 Lutkovno SKUD Angel Besednjak, kasneje DPD Svoboda Tabor, Maribor

Ljubiteljska lutkovna skupina je takoj po vojni delovala v okviru Sindikalnega kulturno-umetniškega društva (SKUD) Angel Besednjak, ki je bilo kasneje preimenovano v DPD Svoboda Tabor. Lutkovnim sekcijam tega društva in njihovemu delu se bom natančneje posvetila v poglavju 6.

5.2 Pionirsko lutkovno gledališče Maribor

Pionirsko lutkovno gledališče je bilo ustanovljeno 29. marca 1948. V gledališču je igral le en amater, to je bil Jan (Janez) Kadiš, takrat dijak na učiteljišču, stanujoč na Trubarjevi 10. Igral je z ročnimi lutkami. Leta 1948 je odigral 75 predstav, predvsem na gostovanjih v pionirskih kolonijah. To so bile *Pavliha mešetar* (Kuret), *Hrošč v steklenici* (Kadiš), *Pavliha zdravnik* (Rudolf) in *Uradnik proti volji* (Rudolf). Predstave si je ogledalo 11.550 gledalcev. (Popis lutkovnih skupin, 1948, last družine Varl

Sliki 7, 8: Janez Kadiš igra lutke, 50. leta 20. stoletja (vir: Muzej narodne osvoboditve Maribor)

5.3 Lutkovni oder SKUD »Slava Klavora«, Maribor

Najstarejše podatke o lutkovnem odru »Slava Klavora« imamo za leto 1949, saj naj bi bil oder ustanovljen 29. novembra 1949. Takrat je v društvu sodelovalo osem amaterjev, štirje moški in štiri ženske. Igrali so z visečimi lutkami, torej marionetami. Leta 1949 so odigrali štiri predstave, dve uprizoritvi *Jurček preganja strahove* in dve uprizoritvi *Janko in Metka* (Langer). Skupino je vodil Slavko Marčinko, gojenec Industrijske tekstilne šole pri Mariborski tekstilni tovarni (ITŠ pri MTT). (Popis lutkovnih skupin, 1949, last družine Varl)

Kaj se je dogajalo s to lutkovno skupino do leta 1958, ne vemo. Tega leta so se v upravi Mariborske tekstilne tovarne odločili, da bodo ponovno ustanovili lutkovno skupino. Za prostor so izbrali takrat še neizkoriščen bunker na Maistrovi 31–32. Narejen je bil iz samega betona, brez oken. Do njega si po besedah Otona Pastirka prišel po strmih stopnicah navzdol. Ker pa nobeden izmed pobudnikov za ustanovitev lutkovne skupine ni imel znanja in sposobnosti zbrati mladino in je naučiti igrati lutke, so za to delo prosili tedaj že dobro poznanega mariborskega lutkarja Tineta Varla, ki je takrat že igral v lutkovni skupini DPD »Svoboda Tabor«, zaposlen pa je bil v Mariborski tekstilni tovarni. Gospod Varl se je z veseljem odzval na prošnjo. (Šandor, 1959, str. 1, 2, last družine Varl)

Na pobudo gospoda Jožeta Debevca so v okviru te lutkovne skupine ustanovili tudi tehnični krožek. Njegovi člani so pomagali pri izdelavi odra. (Šandor, 1959, str. 1, 2) Pri tem so jim pomagali tudi v Mariborski tekstilni tovarni, saj so jim dali ves potreben material. Oder so naredili po vzoru takratnega ljubljanskega odra, ki je imel zavese in svetlobno zapornico, saj takrat še niso imeli reflektorjev. Bunker, v katerem so igrali, je bil širok 4 metre in dolg 10 metrov. Glasbo za predstave so predvajali po magnetofonu. (Ustni vir: Oton Pastirk) Njihova prva predstava je bila *Snežinka potepinka, Mihec in dedek Mraz*. (Šandor, 1959, str. 1, 2)

V novoustanovljeni lutkovni skupini so igrali mlajši zaposleni v tovarni (večinoma vajenci) in otroci, katerih starši so bili zaposleni v Mariborski tekstilni tovarni. Tudi Oton Pastirk, ki sem ga intervjuvala, je bil eden iz med njih. Ker je igral harmoniko, so ga hitro prosili, naj se jim pridruži. Takrat je bil star 17 let. Lutkarji, ki so poleg njega in Tineta Varla še igrali v skupini, so bili po besedah gospoda Pastirka še: Tanja Lah, Dragica Kukovec, Ervin Skerbiš, Egon in gospa Dolenc. Skupaj jih je bilo okoli 15. Povprečno so bili stari od 10 do 15 let. (Ustni vir: Oton Pastirk)

Ko je Tine Varl začel režirati predstave v lutkovni skupini, je vloge govorcev in animatorjev združil. Gospod Varl je tudi sam poiskal tekste za predstave; te so ponavadi trajale 30 do 40 minut. Gospod Varl je razdelil tudi vloge v predstavah. Ko so igralci dobili besedila,

so takoj začeli igrati z lutkami. Ker niso imeli bralnih vaj, so si celotno besedilo pritrdili na hrbtno stran odra. Lutke za predstave jim je naredil znani mariborski izdelovalec lutk, rezbar Anton Jezovšek, oblekla pa jih je mama Tineta Varla, gospa Mira Varl. Ker je bilo v skupini 15 igralcev, niso vedno vsi igrali v predstavi. (Ustni vir: Oton Pastirk)

Slika 9: Člani lutkovnega gledališča SKUD »Slava Klavora« Maribor (MTT), 1958
(vir: last družine Varl)

Kakor je razvidno iz reverza, ki ga je za lutkovno gledališče DPD Svoboda Tabor izdala njihova tajnica Milka Belina, sprejel pa ga je Tine Varl, je DPD Svoboda Tabor »skupnosti MTT« za eno izmed njihovih predstav posodila hišico iz treh delov, dva senčnika in dve lesonitni plošči. (Reverz marionetnega gledališča DPD Svoboda Tabor, brez datuma, last družine Varl)

Kakor mi je povedal gospod Pastirk, so z lutkovno skupino preživeli mnogo zanimivih in zabavnih gostovanj. Gospod Varl je nadrejenim vseh igralcev poslal prošnje za plačan dopust, za otroke, ki so bili še šolarji, pa je ravnateljem poslal opravičila. Vse stvari so naložili v kombi in se odpeljali na gostovanje. Hodili so v Sladki Vrh, v Zgornjo in Spodnjo Kungoto, ko pa so dobili avtomobile, so lahko šli tudi dlje. (Ustni vir: Oton Pastirk)

Kot se spominja gospod Pastirk, so 25. decembra (leta se natančno ne spominja) igrali na eni izmed osnovnih šol. Predstavo so imeli napovedano ob 10. uri, vendar je bila ravno takrat maša, zato so gospoda Varla prosili, da bi imeli predstavo malo kasneje. Da bi takim prošnjam

ustregli, ni bilo v navadi, vendar se je gospod Varl odločil, da jim bo ustregel. Obljubili so jim, da bodo na predstavo prišli vsi otroci in starši. Čez cesto, nasproti šole, je bila gostilna Hauptman, kamor je celotna skupina šla jest. Gospod Pastirk je rekel, da je bilo kosilo zelo dobro. Jedli so pečenko in pražen krompir. In res: ko so ljudje prišli iz cerkve, so vsi prišli na predstavo. Igrali so predstavo *Zajček Dideldajček*. (Ustni vir: Oton Pastirk)

Gospod Pastirk se tudi spominja, da so za nekaj predstav dobili tudi plačilo. Povedal je še, da če si odigral dve ali tri predstave, si za plačilo, ki si ga prejel, lahko peljal deklico v kino. (Ustni vir: Oton Pastirk)

Sliki 10, 11: Člani lutkovnega gledališča SKUD »Slava Klavora« Maribor (MTT), 1958
(vir: last družine Varl)

5.4 Lutkovni oder KUD »Jože Hermanko«, Maribor

Po podatkih iz popisa lutkovnih skupin iz leta 1948/49 sta v okviru KUD »Jože Hermanko« leta 1949 delovali dve ločeni lutkovni skupini. V eni je sodelovalo šest amaterjev, štirje moški in dve ženski. Igrali so z visečimi lutkami (marionetami). Leta 1949 so odigrali 27 predstav, od tega so jih devet izvedli na gostovanju. To so bile *Dedek Mraz* (3 predstave, Hočevar), *Čarobna harmonika* (2 predstavi, neznani avtor), *Janko in Metka* (20 predstav, Langer) in *Rdeča kapica* (2 predstavi, Knotek). Predstave si je ogledalo 3350 gledalcev, od tega 1000 odraslih in 2350 otrok. Vodja skupine je bil učitelj Ciril Hočevar, stanujoč na Jocovi ulici 15 na Studencih v Mariboru. (Popis lutkovnih skupin, 1949, last družine Varl)

V drugi lutkovni skupini sta igrala dva amaterja, vodil jo je Jan (Janez) Kadiš, leta 1949 absolvent učiteljišča v Mariboru. Igrala sta z ročnimi lutkami. Leta 1949 sta odigrala 77 predstav. To so bile *Jurček mešetar* (28 predstav, Kuret), *Ukradena klobasa* (2 predstavi, Kuret), *Prebrisani Tinček* (4 predstave, Bartenjev), *Kužek in muca* (20 predstav, Vojkuvkova), *Cicibanov rojstni dan* (9 predstav, Vojkuvkova), *Komedija o starem papirju* (8 predstav, Horak), *Cinca Marinca ima smolo* (6 predstav, Horak). Predstave si je ogledalo vsega skupaj

17.042 gledalcev, od tega 1519 odraslih in 15.523 otrok. Na gostovanjih je bilo odigranih 16 predstav, ki si jih je ogledalo 2180 gledalcev, od tega 140 odraslih in 2040 otrok. (Popis lutkovnih skupin, 1949, last družine Varl)

Kakor mi je povedal gospod Oton Pastirk, je kot otrok videl nekaj predstav Janeza Kadiša. Ta je igral na paravanskem odru. Značilno zanj je bilo, da je vse potrebno za predstavo imel v enem kovčku. Prirejal je predstave za do 600 otrok. Ko je tragično umrl, ga je nasledil Ernest Vranc. Doma je imel tudi družinsko lutkovno gledališče. Takrat je bil gospod Vranc tudi ravnatelj osnovne šole, ki jo je obiskoval gospod Pastirk, vodil pa je tudi pevski zbor, v katerem je gospod Pastirk pel. Gospod Vranc je vsako leto je organiziral za male maturante izlet. Nekoč je zraven povabil tudi svoj pevski zbor, da so peli na radiu. Pridružil se jim je tudi njegov sin Danilo Vranc, kasneje znan mariborski lutkar. (Ustni vir: Oton Pastirk)

Janeza Kadiša se dobro spominja tudi Tine Varl. Spominja se, da je bil Kadiš učitelj. »Svoj oder, svoje gledališče, si je naredil na Koroški 1 (nekoč gostišče Emaus). S Koroške si šel v pritličje hiše, v prostor je šlo okoli 100 otrok. Čez celo sobo je bil paravan, v katerem je bila odprtina z leseno polico kot osnovo. Levo in desno sta bili zavesi, ob katerih se je igralo, lovilo, teplo, potapljalo ... Zavesa se je zapirala in odpirala. Po vojni ni bilo ničesar, zato so otroci zelo radi prihajali; igralo se je ob sobotah in nedeljah; nekaj malega se je plačalo, zelo malo,« pripoveduje Tine Varl. »Kadiš je igral z ročnimi lutkami. Izhodišče je bil motiv in koncept Gašperčka, vendar nikoli ni igral Gašperčka, ampak Pavliho kot slovenskega junaka. Tekste si je Kadiš verjetno izmišljeval. Nekaj tekstov je tudi napisal, na primer *Pri Ježonovih*. Igral je tudi tekst Nika Kureta – v zvezi z neko posteljo –, *Peteršiljčkova mama* (sodnik je hotel nagnati Peteršiljčkovo mamo in ji vzeti posteljo …). Kadar Kadiš ni igral doma, je gostoval po vsej Sloveniji, po različnih vaseh, hribih, šolah …, otroci so kar drli na predstave. Prišla je družina s 5 ali 6 otroki, ki ni imela denarja, starši so ponudili jajčka in jabolka namesto denarja in Kadiš je vse z veseljem sprejel in otrokom dovolil ogled.« (Ustni vir: Tine Varl)

Tine Varl je občasno tudi igral skupaj s Kadišem. »Pri *Peteršiljčkovi mami* sem igral sodnika. Te zgodbe so se sproti dopolnjevale, izmišljevale … Predstava je trajala 20 do 30 minut. Kadiš je delal lutke tudi sam, pozneje jih je zanj izdeloval rezbar Anton Jezovšek. Kadiševe lutke so bile kaširane. To pomeni, da je bila osnova, obraz, iz ilovice, spodaj z luknjo v glavi, ker si jo imel na prstu. Potem se je ta glavica kaširala s časopisnim papirjem in klejevo raztopino ali smolo in vodo. Ko se je to posušilo, se je kaširani del glave prerezalo na pol (od ušesa do ušesa), glina se je odstranila ali izpraskala, kaširana plast pa ponovno polepila s časopisom (naneslo se je časopis, namočen v lepilu, ga nato s čopičem pogladilo, ko se je to posušilo, se je nanesla naslednja plast itd.). Površina se je prevlekla z mavcem, da je bila gladka

osnova, na katero so se barvale oči in lica … Lase smo nalepili; naravne lase, lahko pa tudi iz volne, vrvi ali niti. Lase smo lahko tudi frizirali. Oči smo lakirali, tako da so se svetile. Spodnji del je bila srajčka z rokavi, ki je imela na koncu prišito ali prilepljeno dlan; dlan je bila samo nakazana, palec je bil izrazitejši. Dlan je morala bit malo trša, da si lahko izvajal igro z rekviziti in si lahko stvari prijemal. Blago je bilo pod osnovno srajčko še podloženo s prešitim blagom, da je bilo bolj polno, da ni bila cunja. Obleka je imela ob vratu luknjo, v katero se je nasadila glava. Srajčka je bil v bistvu trup. Pozneje so se temu osnovnemu trupu prišile še noge, tako da se je lahko lutka usedla na polico in so noge visele čez rob. Muce in kužki so imeli krznene šapice namesto rok. V repe smo vstavili žico.«

Leta 1955 je stalni lutkovni oder imelo le gledališče DPD Svoboda Tabor. Pred njimi je bilo stalno gledališče na Koroški cesti, kjer je igrala lutkovna skupina KUD »Jože Hermanko«. Tam so bili le kratek čas, saj je bila zgradba zelo vlažna in za lutkarje ni bila primerna. Dolgo časa so želeli pridobiti dvorano in po dveh letih so jo tudi dobili. Dvorana je bila na Partizanski cesti, kjer je bil prej Zadružni dom. Dvorana je bila na novo prepleskana, v njej pa je stal dvojen oder, ki je omogočal igranje tako stoje kot sede. Imeli so svoje reflektorje s štirimi različnimi barvami. Ena prvih režiserk, ki je predstavo postavljala v novih prostorih, je bila Milena Godina, ki je za to delo imela tudi potrebno izobrazbo. Zasedba igralcev se je po premiku na novi oder nekoliko spremenila. Nekateri izmed igralcev so bili profesor Žvan, Milica Opresnik, Slavko Haložan, Maksimiljan Potočnik, Zvonko Jezovšek in drugi. Otvoritvena predstava je bila 2. junija 1955, in sicer *Rdeča kapica*. Takrat so napovedali tudi prihodnje predstave: *Jurček, Meh za smeh* ter *Pastirček in vila*. Prav tako pa so imeli idejo, da bodo vsak mesec imeli novo premiero. (Naude, Stalna lutkovna gledališča v Mariboru, Ljudska prosveta, št. 15, 1955, str. 5) Od takrat naprej je gledališče uprizarjalo redne predstave, vsako nedeljo. Do leta 1958 je skupino vodil Janez Kadiš. Za njim jo je prevzel Danilo Vranc. (Vranc, 1999, str. 15)

V prvih desetih letih delovanja so v gledališču igrali naslednje predstave: *Pavliha mešetar* ali *Pavliha v stiski*, *Peteršiljčkovo mamo rubijo*, *Čarovna skrinja*, *Jurček gre na potovanje, Kako je dedek Mraz ozdravil kužka, Kako sta se kužek in muca igrala, Cicibanov rojstni dan, Komedije o Tinčku in Tončku, Ježeva hiša, Lahkoverni ljudje, Cinca Marinca ima smolo, Debela repa, Medvedja hišica, Žogica Marogica, Slamnati voliček, tat, Jurček in muzikantje, Mucolin in volk, Pavlihove zvijače, Rdeča kapica, Čarovni vodnjak, Dedek Mraz prihaja, Pavliha in Sneguljčica, Zlatorog*. (Vranc, 1999, str. 16)

Kasneje so igrali še mnoge druge predstave, kot so na primer: *Baš Čelik, Čudežna srajca, Ježonovi, Težave Peteršiljčkove mame, Baterija inženirja Mundusa, Hudobni graščak, Žogica Nogica, Janko, Metka in Pavliha, Prigode malega Kaima, Lenuh poležuh, Kekec,*

Lutkovni variete, Zmešnjava, Novoletno praznovanje, Medveda lovimo, Pikapolonček, Prepovedana pravljica o princeski, Volk in kozlički, Pogumni krojaček, Štirje muzikantje, Lisjak zvitorepec, Pepelka, Medvedek na obisku, Zmaj Frfotaj, Grdi raček, Zajčkova hišica … (Vranc, 1999, str. 16)

Sliki 12, 13: Fotografiji s prizoroma iz predstave KUD Jože Hermanko (vir: last družine Varl)

Istočasno kot KUD »Jože Hermanko« je delovala tudi lutkovna skupina SKUD »Slava Klavora«. Ker so ti imeli zelo slabe razmere, so jih leta 1963 priključili KUD »Jože Hermanko«. (Vranc, 1999, str. 53) Vendar pa niso šli vsi. Gospod Pastirk se spomni, da sta k Hermanku šla le gospod Varl in on, saj so v gledališču že imeli svojo celotno ekipo. (Ustni vir: Oton Pastirk)

Predstave v KUD »Jože Hermanko« je največkrat režiral Danilo Vranc, včasih pa tudi Tine Varl. Vendar sta delala na različne načine. Vranc je dal celotno besedilo brati in posneti gledališčnikom. Lutke je v večini delal sam oziroma skupaj s svojo ženo, za nekatere predstave pa je lutke naredil tudi rezbar Anton Jezovšek. (Ustni vir: Oton Pastirk)

Ob 20. obletnici lutkovne skupine so slavnostno odprli nov oder. (Vranc, 1999, str. 79) Poseben je bil zaradi trojne scene. Sestavljen je bil iz treh delov, zato so se lahko odvijali trije prizori. Vranc je ugotovil, da pri menjavi scene pri navadnem enoprizorskem odru otroci postanejo nemirni. Z vpeljavo trojnega odra se je predstava lahko takoj nadaljevala. Oder je bil namenjen ročnim lutkam in javankam. (Ustni vir: Oton Pastirk) Lutkovnega odra se spominja tudi Tine Varl: »V veliki hiši ob frančiškanski cerkvi, kjer je bila nekoč ribarnica, je bil sedež lutkovnega odra in dvorane. Bili so trije odri. Najprej je bil en oder, ki je imel tri odprtine. Publika je imela eno dvorano, dogajalo pa se je na treh odrih. Srednji oder je bil glavni, z veliko odprtino in veliko zaveso, zraven pa sta bila še levi in desni oder, vsak s svojo odprtino in zaveso. Igralo se je na treh odrih naenkrat. Menjavali smo tudi scene. Prvo dejanje na primer na srednjem odru, drugo dejanje na stranskem itd. Vhod v lutkovno gledališče je bil s Partizanske ceste. Šlo se je v klet po stopnicah dol v dvorano.« (Ustni vir: Tine Varl)

Ker je lutkovno gledališče KUD »Jože Hermanko« veljalo za glavno mariborsko lutkovno gledališče in je imelo tudi največjo lutkovno dvorano, so tam mnogokrat gostili lutkovna srečanja in lutkovne tečaje, ki se jih je udeležilo veliko lutkarjev. (Ustni vir: Oton Pastirk)

Lutkovno gledališče KUD »Jože Hermanko« je delovalo vse do leta 1973, ko se je skupaj z DPD »Svoboda Pobrežje« oziroma Malim gledališčem lutk združilo v poklicno mariborsko lutkovno gledališče. (Hartman, 2001, str. 270)

5.5 Lutkovni oder Maribor Studenci

Po podatkih iz leta 1948 je v lutkovni skupini lutkovnega odra Maribor Studenci sodelovalo šest amaterjev. Za igro so imeli na razpolago 25 marionet, visokih okoli 25 cm. Leta 1948 so odigrali 15 predstav. To so bile *Čarobne gosli, Razbojniki na Vranovem* in *Rubin kralja Jaromira* avtorja Pruhe, *Janko in Metka* (Langer), *Jurček in njegov konj, najdragocenejši zaklad, Princ razbojnik* (Hočevar), *Razbojnik Cefizelj* (Jarc) in *Kako je Jurček preganjal strahove* (neznani avtor). Vodja skupine je bil učitelj Ciril Hočevar, stanujoč na Jocovi ulici 15 na Studencih v Mariboru. (Popis lutkovnih skupin, 1948, last družine Varl)

Studenška lutkovna skupina je bila v zapisniku 5., jubilejnega občnega zbora DPD Svoboda Studenci zelo pohvaljena. Poudarjen je bil odličen način za vzgojo otrok. Da bi lahko tudi otroci sodelovali, je Okrajni svet Svobod ustanovil lutkovni servis. Za naprej so bili napovedani tečaji, na katerih bi se lahko tudi mlajši naučili ravnanja z lutkami in drugimi funkcijami (Zapisnik 5. jubilejnega občnega zbora, 1959, last družine Varl)

V Poročilu o delu DPD »Svoboda Studenci« za sezono 1959/60 je zapisano, da je takrat v društvu delovalo sedem sekcij. Ena izmed njih je bila tudi lutkovna sekcija. Omenjena je kot »najmlajša izmed vseh, saj so jo ponovno ustanovili in bo vse potrebno pripravila in uredila čez zimo«. (Poročilo o delu DPD »Svoboda Studenci« v sezoni 1959/60, last družine Varl) To pomeni, da je lutkovna sekcija vmes verjetno nehala delovati. Naveden je tudi celoten program DPD Svoboda Studenci za sezono 1959/60. Decembra so ob ponovnem odprtju lutkovnega odra na Studencih igrali predstavo *Dedek Mraz*. Februarja, maja in novembra so igrali predstavo *Sneguljčica*, aprila in junija predstavo *Rdeča kapica*, septembra in oktobra pa *Žogico Nogico*. (Poročilo o delu DPD »Svoboda Studenci« v sezoni 1959/60, last družine Varl) Lutkovna skupina je v programu dela za leto 1960 načrtovala udeležbo na lutkovnem tekmovanju. (Poročilo o delu DPD »Svoboda Studenci« v sezoni 1959/60, last družine Varl)

5.6 Lutkovni oder MKUD »Jože Kerenčič«, Maribor

Lutkovni oder MKUD »Jože Kerenčič« je leta 1949 deloval na mariborskem učiteljišču. V skupini je sodelovalo 18 amaterjev, šest moških in dvanajst žensk. Odigrali so dve predstavi igre *Kužek in muca* (Vojkuvkova). Ogledalo si ju je 360 otrok. Vodja skupine ni znan. (Popis lutkovnih skupin, 1949, last družine Varl)

5.7 Marionetno gledališče DPD Svoboda Tezno in njegov predhodnik

Delavsko prosvetno društvo Svoboda Tezno je bilo ustanovljeno leta 1949. Na Teznem je že leta 1921 nastalo slovensko pevsko društvo »Zvon«, leta 1930 pa je bilo ustanovljeno sokolsko društvo. (Topolovec, 1959, str. 3, 4) Podatkov o tem, da bi to sokolsko društvo imelo lutkovni oder, nisem našla. Leta 1936 je bilo ustanovljeno društvo »Vzajemnost«, ki glede na najdene podatke tudi ni imelo lutkovnega odra, 26. novembra 1949 pa je bilo ustanovljeno Sindikalno kulturno umetniško društvo (SKUD) »Maks Durjava«, ki je imelo številne sekcije. (Požar, 1959, str. 8, 9). Takoj je začela z delom tudi lutkovna sekcija, ki pa je zaradi pomanjkanja prostorov kmalu propadla. Lutkovna sekcija je spet začela delovati leta 1950; zanjo so se posebej zavzemali takratni predsednik društva Franjo Štromajer. Začeli so zbirati material za izdelavo lutk in izdelali lutkovni oder. Predstave so igrali doma in v okolici, njihovo delo pa je ocenjeval član Glavnega odbora Ljudske prosvete Slovenije iz Ljubljane, profesor Emil Smasek. (Požar, 1959, str. 12, 13). Leta 1952 je bil s svečano akademijo odprt kulturni dom. Lutkovna sekcija je v tem času imela pet članov, mesečno je uprizorila po eno predstavo. Naštudirala je pet lutkovnih iger: *Rdeča kapica, Debela repa, Čarobni klobuk, Kužek in muca* ter *Cicibanov rojstni dan*. Sekcija se je ves čas borila s finančnimi in tehničnimi težavami, pri delu pa so bili posebno aktivni Drago Izlakar, Rafko Izlakar, Majda Novak, Ivica Pregelj in Milka Kocbek. (Požar, 1959, str. 14) Leta 1952 je SKUD Maks Durjava prenehalo delovati, 19. oktobra 1952 pa je bilo ustanovljeno Delavsko prosvetno društvo Svoboda Tezno, ki je imelo tudi izobraževalni značaj. Leta 1953 je lutkovna sekcija pripravila tri igre, ki jih je obiskalo 200 otrok. Predsednik sekcije je v tem času zbolel, zato je delo sekcije zašlo v krizo, njen obstoj pa je bil ogrožen. (Požar, 1959, str. 15, 17) Leta 1954 je lutkovna sekcija spet zaživela in pripravila predstave *Peteršiljčkova mama je bolna, Rdeča kapica, Kužek in muca, Slamnati voliček, Ženin Žabon, Jurček gre na potovanje, Kako sta se kužek in muca igrala* ter *Mucolin in volk*. Sekcija je predstave izvedla 40-krat, in sicer na Teznem, v Radvanju, Hočah, Rušah, Hotinji vasi, Selnici ob Dravi in drugod. Sekciji so pomagali znani lutkar Jan (Janez) Kadiš, Vlado Hvalič,

gledališka igralka Milena Godina in drugi. Leta 1955 je lutkovna sekcija naštudirala sedem novih iger in igrala tudi predstave iz prejšnje sezone. Leta 1956 je pripravila sedem iger, imela je 23 nastopov na Teznem in osem nastopov v bližnji okolici. (Požar, 1959, str. 1820) V naslednji sezoni je lutkovna sekcija ponavljala igre iz prejšnje sezone, na novo pa je pripravila igrico *Sirota Jerica*. Za praznovanje ob novoletni jelki so lutkarji pripravili igrico *Pavliha junak*. Leta 1958 je lutkovna sekcija zašla v krizo zaradi pomanjkanja igralcev in režiserjev ter njihove prezaposlenosti. Odigrali so 11 predstav. (Požar, 1959, str. 22, 24)

O delovanju tega odra po letu 1959 v literaturi in arhivalijah nisem našla nič, prav tako pa o njem nisem izvedela nič od mojih informatorjev.

5.8 Lutkovna skupina na osnovni šoli na Pobrežju, kasneje DPD Svoboda Pobrežje

Na Pobrežju je lutkovna sekcija začela delovati leta 1956. (Teden proslav na Pobrežju, Lep jubilej pobreške »Svobode«, 1956) Kakor mi je povedal informator gospod Branko Caserman, ki je pri tej skupini sodeloval, je pobudo za ustanovitev lutkovne skupine dala takratna ravnateljica gospa Stropnik. Pri tehničnem pouku so fantje skupaj z učiteljem Frasom naredili lesen oder in potrebno osvetljavo. Oder je stal na hodniku šole, kjer so tudi igrali. Igrali so v večini dve predstavi, in sicer *Pri Ježonovih* in *Pavliha*. Lutke za obe predstavi jim je naredil mariborski rezbar Anton Jezovšek. Igrali so tudi za druge osnovne šole, ki so si njihove predstave prišle ogledat na šolo. Igralci so bili v večini sedmošolci, vodila jih je ravnateljica, kasneje pa jo je zamenjal njen namestnik gospod Klemenčič. Kakor mi je povedal gospod Caserman, so poleg njega v skupini igrali tudi Poldko Červulj, Danica Ribič, Zorica, Boris Pavčev, Jože Horvat, Borči, Rekarjeva Jelka in Nada. (Ustni vir: Branko Caserman)

Sliki 14, 15: Gledališki list predstave Čarobni copati, Malo gledališče lutk, Pobrežje, 1959 (vir: last Otona Pastirka)

Leta 1963 je lutkovni skupini krajevna skupnost dala na razpolago dvorano, v kateri so lahko igrali. Tako je skupina začela delovati pod imenom DPD Svoboda Pobrežje. Skupina je dvorano poglobila, da so lahko vanjo postavili oder. Skupino je na začetku vodil Tine Germ, od leta 1967 pa Tine Varl. Na začetku je nekaj predstav še režirala ravnateljica gospa Stropnik. (Ustni vir: Branko Caserman)

Po besedah Branka Casermana je ob ustanovitvi skupine DPD Svoboda Pobrežje Tine Varl igral pri KUD »Jože Hermanko«, a je kasneje začel redno režirati predstave le v lutkovni skupini na Pobrežju. (Ustni vir: Branko Caserman) Kakovost se je z njegovim prihodom močno dvignila (ustni vir: Oton Pastirk), vaje pa so potekale bolj intenzivno. (Ustni vir: Branko Caserman) Skupina se je preimenovala v »Malo gledališče lutk«. (Ustni vir: Tine Varl) Ko je Tine Varl odšel na Pobrežje, je tam začel igrati tudi gospod Pastirk. Tako je hkrati igral pri KUD »Jože Hermanko« in na Pobrežju, kasneje pa je igral le na Pobrežju. (Ustni vir: Oton Pastirk)

Sliki 16, 17: Petra in Branko Caserman, predstava Zajček Dideldajček, Malo gledališče lutk, Pobrežje, 1970 (vir: last družine Varl)

Sliki 18, 19: Mirko Černic in Oton Pastirk, predstava Zajček Dideldajček, Malo gledališče lutk, Pobrežje, 1970 (vir: last družine Varl)

Kot se spominjajo moji informatorji, so na Pobrežju igrali z ročnimi lutkami, saj so bile marionete predrage, prav tako pa bi zanje potrebovali poseben oder. Nekaj predstav, ki so jih

igrali, so bile *Šeherezada*, *Tobija*, *Rdeča kapica*, *Čarobni copati* in *Zajček Dideldajček*. (Ustni viri: Tine Varl, Oton Pastirk in Branko Caserman) Vaje so večinoma potekale med tednom, predstave pa so izvajali ob sobotah in nedeljah. Med otroki so bili zelo priljubljeni. Z gledališčem so tudi veliko gostovali. Igrali so po vrtcih in šolah v Mariboru in okolici. Vsi trije intervjuvanci imajo gostovanja v zelo lepem spominu. Povedali so mi, da takrat avtov niso imeli vsi, le starejši člani, zato so vse potrebno spakirali v dva fička, dali oder na prtljažnik in se odpeljali na gostovanje. (Ustni viri: Tine Varl, Oton Pastirk in Branko Caserman)

Sliki 20, 21: Prizor iz predstave Rdeča kapica in Tine Varl z Rdečo kapico, Malo gledališče lutk, Pobrežje, 1971 (vir: last družine Varl)

Glede na evidenco članstva društva DPD Svoboda Pobrežje so bili člani lutkovne sekcije Branko Caserman, Borivoj Polak, Jože Horvat, Drago Novak, Vlado Novak, Vlado Hojnik, Sonja Ferletič, Mira Ribič, Tine Varl, Kristina Šoštarič, Zorica Černic, Mirko Černic, Mirko Topolovec in Vasja Samec. Vsi so bili iz Maribora, društvu pa so se priključili med letoma 1962 in 1968 (le Tine Varl že leta 1948). Deset jih je bilo še dijakov, drugi pa so že bili zaposleni (za dva člana ni podatka). (Evidenca članstva, last družine Varl) Skupina je delovala 10 let, vse do ustanovitve profesionalnega lutkovnega gledališča.

Iz »Malega gledališča lutk« se je ohranil tudi programski list za predstavo *Čarobni copati* (1959), ki jo je režiral Tine Varl (sliki 14 in 15). Kostume je naredila Mira Varl, sceno prof. Bojan Golija, glasbo pa je napisal Boris Rošker. Tehnični vodja predstave je bil Mirko Černic, za ton in luč je skrbel Branko Ceserman. Z lutkami so igrali Marija Kuharič, Tine Varl, Vasja Samec, Mirko Topolovec, Dragica Kukovec, Oto Pastirk, Marija Kuharič, Mirko Černic, Branko Ceserman in Zdenka Bezjak. (Gledališki list, Čarobni copati, 1959, last družine Varl)

5.9 Lutkovni odri v okolici Maribora po drugi svetovni vojni

Iz popisa lutkovnih skupin iz leta 1948/49 izvemo, da so v tem času obstajali lutkovni odri tudi v okolici Maribora. (Popis lutkovnih skupin, 1948/1949, last družine Varl)

Petrov lutkovni oder, Jakobski Dol

Leta 1948 je v društvu sodelovalo 16 pionirjev. Za igro so imeli 11 marionet, visokih okoli 25 cm. Tega leta so igrali predstavi *Kmet prekane vraga* ter *Ded, baba in smrt*. Vodja skupine je bil Vojko Lovše, ki je še istega leta skupino zapustil. Skupina je po njegovem odhodu prenehala delovati. (Popis lutkovnih skupin, 1948, last družine Varl)

Pionirski lutkovni oder, Voličina

Po podatkih iz leta 1949 je v skupini sodelovalo 6 amaterjev. Igrali so z ročnimi lutkami. Leta 1949 so odigrali 16 predstav. Ogledalo si jih je 1600 gledalcev, od tega 320 odraslih in 1280 otrok. Vodja skupine je bil učitelj Danilo Vranc. (Popis lutkovnih skupin, 1949, last družine Varl)

Pionirski lutkovni oder, Lovrenc na Pohorju (od 1. septembra 1949)

Leta 1949 je v skupini sodelovalo 12 amaterjev. Igrali so z ročnimi lutkami. Tega leta so odigrali 12 predstav. Ogledalo si jih je 1920 gledalcev, od tega 240 odraslih in 1680 otrok. Vodja skupine je bil učitelj Vojko Lovše. (Popis lutkovnih skupin, 1949, last družine Varl)

Lutkovni oder pionirskega odreda »Jože Lacko«, Sveti Duh na Ostrem vrhu

Po podatkih iz leta 1949 so v društvu sodelovale 4 pionirke. Igrale so z 9 marionetami, visokimi do 25 cm. Igrale so predstavo *Dedek Mraz* (Šurinova). Vodja skupine je bil učitelj Fran Lorber. Ko je Lorber odšel k vojakom, je skupina prenehala delovati. (Popis lutkovnih skupin, 1949, last družine Varl)

Lutkovno gledališče Lenart

Kulturno-umetniško društvo v Lenartu je bilo edino tako društvo na tem območju. V društvu so imeli tudi lutkovno sekcijo, ki jo je vodil ravnatelj nižje gimnazije Aristid Zornik. Njihova prva igrana predstava je bila *Žogica Nogica*. Navdušila je mnoge otroke, večina od njih je viseče lutke videla prvič. (J. T., Kulturno-umetniško društvo v Lenartu živahno deluje, Ljudska prosveta, št. 8–9, 1959, str. 16)

5.10 Drugi lutkovni odri

Po drugi svetovni vojni je verjetno delovalo še več lutkovnih odrov, o katerih pa nisem našla podatkov. Po besedah Tineta Varla naj bi lutkovno gledališče imeli tudi v Limbušu. Vodil ga je Borut Pečar, kasneje pa ga je prevzela učiteljica Kraševec. (Ustni vir: Tine Varl) Gospod Varl se prav tako spominja, da je neka lutkovna skupina igrala tudi na Resljevi ulici v Mariboru. Kakor mi je povedal gospod Varl, so bili v gledališču o svojem delu zelo skrivnostni, zato sam ni vedel dosti. Povedal mi je, da so imeli marionetni krožni oder, tako da ko so igrali z marionetami, so z lutko lahko šli okoli celotnega odra. (Ustni vir: Tine Varl) Moj informator se ne spomni, kdaj natančno je to bilo.

Po besedah Otona Pastirka je bila lutkovna skupina tudi v Pesnici. Vodil jo je ravnatelj tamkajšnje šole. (Ustni vir: Oton Pastirk)

6 DEDIŠČINA LJUBITELJSKEGA LUTKOVNEGA GLEDALIŠČA DPD SVOBODA TABOR MARIBOR

6.1 Zgodovina društva SKUD Angel Besednjak, kasneje DPD Svoboda Tabor

Ljubiteljska dejavnost se je na Taboru v Mariboru začela razvijati že leta 1869 z ustanovitvijo godbe na pihala. Ker je bila ta ustanovljena v okviru Delavnic Južne železnice, se je imenovala »Južno-železniška delavska godba«. (M. S., Sodobna pota, prosvetna revija, glasilo Zveze Svobod in prosvetnih društev Slovenije, Ljubljana, 1960, str. 299) Po prvi svetovni vojni se je veliko delavcev preselilo v Avstrijo, njihova mesta pa so zasedli Slovenci. Na pobudo slovenskih članov godbe na pihala je bilo marca 1920 v okviru Delavnic uradno ustanovljeno Slovensko narodno železničarsko društvo Drava. Kmalu se mu je priključilo tudi Pevsko železničarsko društvo. Po združitvi so se preimenovali v Narodno železničarsko društvo Drava Maribor. Do leta 1933 so se v društvu oblikovale štiri sekcije: godbena, pevska in tamburaška sekcija ter glasbena šola. (Kulturno-umetniško društvo Angel Besednjak Maribor 1920–2020, ob 100-letnici delovanja društva, Maribor 2021, str. 10) Društvo je že od samega začetka sekcijam omogočalo vaje večkrat na teden, stalne nastope ter gostujoče nastope, o katerih pričajo vabila na gostovanja, ki jih je društvo prejemalo. (M. S., Sodobna pota, prosvetna revija, glasilo Zveze Svobod in prosvetnih društev Slovenije, Ljubljana, 1960, str.

299) Delovali so vse do druge svetovne vojne. (Kulturno-umetniško društvo Angel Besednjak Maribor 1920–2020, ob 100-letnici delovanja društva, Maribor 2021, str. 10)

Po končani drugi svetovni vojni leta 1945 je društvo pod okriljem tovarne TVT Boris Kidrič spet začelo delovati. (Kulturno-umetniško društvo Angel Besednjak Maribor 1920–2020, ob 100-letnici delovanja društva, Maribor 2021, str. 12) Leta 1946 se je preimenovalo v Sindikalno kulturno-umetniško društvo (SKUD) Angel Besednjak. Poimenovali so se po narodnem heroju. Ker pa je leta 1952 v Sloveniji prišlo do reorganizacije društev, se je društvo 21. decembra 1952 preimenovalo v Delavsko prosvetno društvo (DPD) Svoboda Tabor. (Delavsko kulturno društvo Angel Besednjak Maribor 1920–1980, naših 60 let, Maribor, 1980, str. 11). Kasneje se je društvo začelo širiti in pokrivati vedno več različnih sekcij. (M. S., Sodobna pota, prosvetna revija, glasilo Zveze Svobod in prosvetnih društev Slovenije, Ljubljana, 1960, str. 299) Ob svoji 40-letnici se je društvo spet preimenovalo v Kulturno-umetniško društvo Angel Besednjak. (Delavsko kulturno društvo Angel Besednjak Maribor 1920–1980, naših 60 let, Maribor, 1980, str. 12), kot se imenuje še danes.

6.2 Zgodovina lutkovnih sekcij

Lutkovna sekcija SKUD Angel Besednjak, 1945–1952

O začetkih lutkovne sekcije SKUD Angel Besednjak nisem našla veliko podatkov. V dopisu gospodu Ivanu Levcu je gospod Jože Kert leta 1958 prosil za podatke o delovanju lutkovnega gledališča v letih 1945, 1946, 1947 in 1948, saj so hoteli napisati kroniko lutkovnega gledališča ob praznovanju 15-letnice lutkovne skupine, podatkov pa niso imeli. Po ustnem izročilu so imeli informacije, da so takrat sodelovali Ul, Cerkvenič, Marčinko, Rom, Homar, Vičičeva in drugi. (Dopis, Dragi tovariš Levec Ivan, 8. 5. 1958, last družine Varl) Gospod Levec je odgovoril: »Jeseni leta 1945 ali spomladi 1946 smo pod vodstvom tovariša Ula naštudirali igrico ›Jurček preganja strahove‹ in jo doma menda štirikrat igrali. Ne bi vedel, kdo je sodeloval, spominjam pa se tovarišice Vičičeve. S to igrico smo gostovali tudi v Rogatcu. S poznejšo drugo zaposlenostjo pri lutkah dalje nisem dalje sodeloval.« (Dopis Ivana Levca, 15. 5. 1958, last družine Varl)

Leta 1951 je bila lutkovna sekcija očitno v krizi. V začetku leta 1951 je bil predsednik lutkovnega odseka Slavko Marčinko. SKUD Angel Besednjak je v tem času poizvedovalo o vedenju gospoda Marčinka, ki je nekoč delal kot tkalec v Tekstilni tovarni Ajdovščina (Dopis, 22. 2. 1951, last družine Varl), saj je v lutkovnem odseku očitno prihajalo do napetosti, lutkarji

pa niso redno hodili na vaje. (Dopis, Lutkovno gledališče DPD Svoboda Tabor, 11. 3. 1951, last družine Varl). Gospod Marčinko je v dopisu 2. aprila 1951 odstopil s položaja funkcionarja lutkovnega odseka. (Dopis, Lutkovno gledališče DPD Svoboda Tabor, 2. 4. 1951, last družine Varl) Kot je izjavil Mirko Kramberger, tudi član lutkovnega odseka, so takrat odstopili tudi trije drugi člani, ostali pa so še štirje. (Dopis, Izjava Mirka Krambergerja, zastopnika lutkarjev, 11. 4. 1951, last družine Varl) Težave pa so se nadaljevale. Lutkarji naj bi nastopili v Predilnici in tkalnici v Mariboru v okviru proslave »Tedna otroka« v nedeljo, 10. junija 1951, ob 15. uri s predstavo *Jurček preganja strahove,* vendar lutkarjev ni bilo. 400 otrok je čakalo v dvorani do 17. ure. (Izjava, 11. 6. 1951, last družine Varl) Zaradi takih zapletov je bil lutkovni odsek 22. junija 1951 razpuščen, oblikoval pa se je nov, pri čemer je bilo posebej poudarjeno, da morajo biti pozorni pri izbiri kadra, ki mora imeti čut za odgovornost. (Dopis, 22. 6. 1951, last družine Varl)

V zapisniku 8. redne seje SKUD 23. oktobra 1951 je zapisano: »Ta odsek je pričel delovati. Stari člani so vsi odstopili, pristopilo pa je 15 mladincev in se bo z istimi lahko delalo. Popraviti je treba električno napeljavo ter obnoviti žarnice. Predsednik tovariš Cerkvenič pripominja nedostatek ene lutke in treh glav, zaboj za imitiranje dežja, stenske lampe ter 10 m platna ter prosi, da bi se to čim prej uredilo in da se od strani SKUD-a to izterja.« (Zapisnik 8. redne seje SKUD, 23. 10. 1951, str. 3, last družine Varl)

Marionetno lutkovno gledališče DPD Svoboda Tabor, 1952–196?

Ko se je SKUD Angel Besednjak leta 1952 preimenoval v DPD Svoboda Tabor, je bilo društvo sestavljeno iz sedmih sekcij, ena izmed njih je bila tudi lutkovna. (Kulturno-umetniško društvo Angel Besednjak Maribor 1920–2020, ob 100-letnici delovanja društva, Maribor 2021, str. 12) Takrat je štela le 18 članov, vendar je bila vedno bolj uspešna. Na oder so postavljali vedno več predstav, ki so jih po dve igrali ob nedeljah, včasih pa tudi kakšno med tednom. (M. S., Sodobna pota, prosvetna revija, glasilo Zveze Svobod in prosvetnih društev Slovenije, Ljubljana, 1960, str. 299) V pisnih virih se lutkovno gledališče v tem času imenuje Marionetno lutkovno gledališče DPD Svoboda Tabor.

Lutkovno gledališče »Pavliha«, 1955–1957

Po besedah Tatjane Kert je vzporedno z marionetnim gledališčem ob železnici delovalo še eno gledališče, in sicer oder ročnih lutk Pavliha. (Ustni vir: Tatjana Kert) V albumu fotografij

v fondu Jože Kert v Pokrajinskem arhivu Maribor je šest fotografij z žigom »Lutkovno gledališče ›Pavliha‹ Svoboda Tabor, Maribor«. Na hrbtni strani so navedeni naslovi lutkovnih predstav in letnica 1955/56. Na eni fotografiji tudi piše, da so igrali na otroškem igrišču na Fochevi ulici na Taboru.[1]

Lutkovno gledališče »Pavliha« je začelo delovati jeseni leta 1955. Predsednik tega lutkovnega gledališča je bil Milan Lipavic, ki je zapisal: »… DPD nam je dalo zaveso za oder, lutke smo si izposodili pri tovarišu Kadišu, pomagalo pa nam je tudi marionetno gledališče.« (PAM, SI_PAM/1654, Poročilo o delu Lutkovnega gledališča »Pavliha«, 1956) V Poročilu o delovanju Marionetnega gledališča od 8. oktobra 1957 do 5. novembra 1957 pa je zapisano, da je v tem času Lutkovna sekcija »Pavliha« prenehala delovati. Glede na zapis v istem poročilu so v tej sekciji igrali z ročnimi lutkami. Marionetno gledališče je takrat prevzelo njihov inventar. Zapisali so, da bodo poskušali pritegnili več mladine, saj bodo začeli igrati predstave z ročnimi lutkami, ki so jih prevzeli od gledališča ročnih lutk »Pavliha«. »Te lutke so veliko bolj primerne za gostovanja, ker naš prenosni oder za marionete ni več v dobrem stanju.« (Poročilo o delovanju Marionetnega gledališča, 12. 11. 1957, str. 3, last družine Varl) Marionetno gledališče je od gledališča ročnih lutk Pavliha takrat prevzelo: 1 čopič (174 din), 4 okvirje za žarnice (424 din), 11 lutk (7.000 din), 1 žago lisičji rep (607 din), 1 štampiljko (205 din), 1 nosila (405 din) in 1 obešalnik (50 din). (Poročilo o delovanju Marionetnega gledališča, 12. 11. 1957, str. 3, last družine Varl)

6.3 Jože Kert, vodja Marionetnega lutkovnega gledališča DPD Svoboda Tabor

Avgusta 2024 sem intervjuvala gospoda Tineta Varla, nekdanjega člana Marionetnega lutkovnega gledališča DPD Svoboda Tabor. Povedal mi je, da je bil dolgoletni vodja lutkovne skupine gospod Jože Kert. Po njegovih besedah je bil pred drugo svetovno vojno vodja lutkovne skupine Doro Cerkvenič, to je bilo še sokolsko lutkovno gledališče. Tam je z lutkami igral tudi Jože Kert. Oba sta igrala tudi po drugi svetovni vojni. Gospod Varl mi je povedal, da so v lutkovni skupini igrale tudi Kertove hčerke Vera, Zlata in Tatjana. (Ustni vir: Tine Varl, 2024) Da bi čim več izvedela o Jožetu Kertu, sem gospo Tatjano Kert 23. avgusta 2024 obiskala in z njo opravila intervju.

Gospa Tatjana Kert mi je povedala, da oče o svoji preteklosti nikoli ni govoril, vendar je sam napisal svoj življenjepis, ki mi ga je dala na razpolago.[2] Iz njega sem izvedela veliko

[1] Glej prilogo 3.
[2] Glej prilogo 1.

podatkov o njegovem življenju in delu. Gospa Kert mi je prav tako povedala, da je vse gradivo, povezano z očetom in lutkovnim gledališčem, predala v Pokrajinski arhiv Maribor, kjer sem si ga tudi ogledala. V eni izmed škatel družine Kert sem našla časopisni izrezek, ki je bil v časopisu objavljen ob 50. rojstnem dnevu Jožeta Kerta. V izrezku je opisano predvsem njegovo delo, izpostavljena pa je njegova zasluga, da je bil v Mariboru ustanovljen živilski izobraževalni center, katerega ravnatelj je bil. (PAM, SI_PAM/1654, Jože Kert, časopisni izrezek)

Sliki 22, 23, Jože Kert, 1957 (vir: last družine Kert)

Jože Kert se je rodil 6. aprila 1911 v Trstu. Njegov oče je bil po poklicu progovni delavec, zaposlen pri Južni železnici, mati pa je bila gospodinja. Prve tri razrede osnovne šole je obiskoval v Trstu. Šolanje je nadaljeval v Mariboru, saj so se 15. avgusta 1921 preselili v to mesto. V Mariboru je opravil tudi štiri razrede meščanske šole (1923–1927), zatem pa je odšel na učiteljišče, kjer se je izobraževal pet let (1927–1932). V letih 1932 in 1933 je odslužil vojaški rok, ko se je šolal v šoli za oficirje v Bileći. Po odsluženem vojaškem roku je začel delati kot učitelj. Od 26. maja 1934 do 1. julija 1937 je deloval kot učitelj v Guči Gori v Bosni. Do 31. januarja 1940 je delal kot učitelj v Pilštanju, do 6. aprila 1941 pa v Voličini (tedaj Sveti Rupert) v Slovenskih goricah. (Življenjepis Jožeta Kerta, 1950, last Tatjane Kert)

V času okupacije je bil Jože Kert do septembra 1941 brezposeln. Nato je dobil službo pri davčni upravi v Mariboru kot prepisovalec, zatem pa še kot prepisovalec kartotek pri mestni policiji. Od februarja 1942 do maja 1945 je bil v službi pri nadzorniku železniške proge na Teznem kot pomožni delavec. Delal je v pisarni. Sodeloval je z zavednimi slovenskimi

železničarji na Teznem. Po osvoboditvi je Jože Kert prve dni pomagal pri organizaciji straže na Teznem. Do 25. maja 1945 je bil v službi progovne sekcije v Mariboru. Kasneje je sprejel službo kot učitelj v Voličini v Slovenskih goricah, od tam pa so ga premestili v Lokavec. Tam je ostal do 25. avgusta 1946. Kasneje se je za mesec dni pridružil mladinski delovni brigadi v Negovi. 1. oktobra 1946 so ga kot učitelja premestili na osnovno šolo v Gornjo Radgono in pomagal pri delu tamkajšnje šolske komisije. Zaradi obolelosti je bil premeščen v Lokavec, kjer je bil od 1. junija do 20. novembra 1947. Od 28. novembra 1947 do 1. oktobra 1948 je bil zaposlen kot upravnik dijaških domov v Mariboru. Od 1. oktobra 1948 do 31. oktobra 1949 je delal kot upravnik Doma učencev (MLO) na Krekovi ulici 8, 1. novembra 1949 pa je bil premeščen na Poverjeništvo za delo (MLO) kot nameščenec v oddelku za kadre. (Življenjepis Jožeta Kerta, 1950, last Tatjane Kert)

V časopisnem članku ob Kertovi 50-letnici je zapisano, da Kertovo »pestro in bogato učiteljsko delovanje ni bilo dovolj za njegov delovni polet. Pri ›Svobodi Tabor‹ je ustanovil lutkovno gledališče, spisal vrsto lutkovnih iger in z njimi razveseljeval malčke. Poleg tega je dobil številna priznanja za propagandno delo pri Rdečem križu.« (PAM, SI_PAM/1654, Jože Kert, časopisni izrezek)

Jože Kert se je z lutkami začel ukvarjati leta 1931. Od leta 1945 do leta 1947 je vodil lutkovni gledališči v Guči Gori, na Pilštanju in v Lokavcu. Po premestitvi je v Mariboru tri leta igral pri lutkovni skupini Sokol I na Taboru. Kasneje, leta 1952, pa se je vključil v Marionetno gledališče Angel Besednjak. Pomagal je pri zbiranju besedil za lutkovne predstave, kasneje pa prevzel delovanje sekcije in postal tehnični vodja. Skozi leta je v Marionetnem gledališču režiral mnogo predstav in vsega skupaj sodeloval pri 320 predstavah. Pred vsako je otrokom predvajal poučne filme ali pripovedoval pravljice in zgodbe. Napisal je tudi dve lutkovni igri, in sicer *Zimska pravljica* in *Lutke potujejo k dedku Mrazu*. V okviru lutkovne sekcije je bil njihov predstavnik pri Ljudski univerzi. Bil je tudi član Okrajne zveze Svobod in prosvetnih društev. (Dopis Marionetnega lutkovnega gledališča, 30. 3. 1959, last družine Varl)

Kot je razvidno iz potrdila, ohranjenega v Pokrajinskem arhivu Maribor, je gospod Kert od 21. do 23. januarja 1955 obiskoval tudi začetniški tečaj za igralce z ročnimi lutkami in se s tem usposobil za vodjo amaterskega lutkovnega gledališča. Dokument je podpisal predsednik Sosveta za lutkarstvo Janez Kadiš. (PAM, SI_PAM/1654, Potrdilo, 23. 1. 1955)

Jože Kert je prejel tudi več odlikovanj: 27. junija 1955 društveno diplomo I. stopnje, 19. novembra 1955 diplomo Okrajne zveze Svobod, 7. junija 1958 specialno diplomo ob 10-letnici Marionetnega lutkovnega gledališča, leta 1959 pa odličje Zveze Svobod. (Dopis Marionetnega lutkovnega gledališča, 30. 3. 1959, last družine Varl)

Med Kertovimi dokumenti v Pokrajinskem arhivu Maribor so tudi njegovi zapiski, ko je kot vzgojitelj spremljal otroke na letovanje v Punat leta 1960. Za vsak dan je zapisal, kaj so z otroki počeli. Iz zapiskov razberemo, da je gospod Kert otrokom skoraj vsak večer pred spanjem odigral lutkovno predstavo. Zelo zanimiv se mi je zdel njegov zapis: »Po večerji smo odšli v sobo. Predno smo zaspali, sem imel lutkovno gledališče. Z lutkami sem se z njimi pogovoril o raznih težavah. Ravno s pomočjo lutk sem ugotovil njihov značaj.« (PAM, SI_PAM/1654, zapiski Jožeta Kerta, Punat, 27. 6. 1962 – 16. 7. 1962)

Kakor mi je povedala gospa Tatjana Kert, so vsi otroci poznali njenega očeta. Bil je visok in vedno je nosil baretko. O svoji preteklosti ni rad govoril. Otrokom se je dobro posvetil in jim namenil veliko pozornosti. Otroci so v gledališču igrali brez kakršne koli prisile in so z veseljem prihajali na vaje. Tudi drugi, ki so pomagali, za svoje delo niso zahtevali plačila. Gospa Kert mi je povedala, da je bilo na vajah vedno zelo sproščeno in da so otroci ponavadi celo še ostajali in se družili dalje. (Ustni vir: Tatjana Kert) Čeprav je imel Jože Kert vse funkcije režiserja, se pod predstavo nikoli ni tako podpisal. Kakor mi je povedal gospod Varl, je bil gospod Kert zelo prijazna in vesela oseba. Na vajah so vsi zelo uživali. (Ustni vir: Tine Varl)

Sliki 24, 25: Albin Milkovič in Jože Kert, 1957 (vir: last družine Kert)

6.4 Člani Marionetnega lutkovnega gledališča in Gledališča ročnih lutk »Pavliha« DPD Svoboda Tabor

Marionetno lutkovno gledališče je skozi leta imelo številne člane. Iz različnih poročil, programov in fotografij lahko približno razberemo, kdo so bili in kakšne so bile njihove naloge v skupini.

Za prva leta delovanja skupine nimamo veliko podatkov. Ivan Levec je zapisal, da jo je v prvih povojnih letih vodil Franc Ul, v njej pa je sodeloval tudi sam. (Dopis, Ivan Levec, 15. 5. 1958, last družine Varl) Glede na ustno izročilo naj bi takrat igrali še Cerkvenič, Marčinko, Rom, Homar, Vičičeva in drugi. (Dopis, Dragi tovariš Levec Ivan, 8. 5. 1958, last družne Varl)

Prve podatke imamo za leto 1949, ko so v dokumentu navedeni takratni igralci lutkovnega gledališča. To so bili Helica Kac, Slavko Marčinko, Vlado Marčinko, Jože Plevnik, Albin Regoršek, Franc Rom in Krištof Žohar. (Dopis, 19. 9. 1949, last družine Varl) V drugem poročilu, ki ima datum 2. avgust 1949, pa je zapisano, da društvena lutkovna sekcija opravlja pomembno vzgojno vlogo. »Na svojem novem, moderno opremljenem odru predvaja izbrane igre za naše pionirje v Mariboru, ima pa tudi potujoči oder in se prav sedaj nahaja na turneji po podeželju.« (Poročilo v zvezi z aktom Ministrstva za železnice, 2. 8. 1949, last družine Varl) V istem dokumentu je tudi navedeno, da je bil takrat vodja lutkovne sekcije Franc Ul, Ivan Levec, šef oddelka za potniški vozni red v Mariboru, pa je bil predsednik celotne uprave SKUD Angel Besednjak. V lutkovni sekciji je bilo takrat štirinajst aktivnih članov, od tega en železničar in 13 »neželezničarjev«. (Poročilo v zvezi z aktom Ministrstva za železnice, 2. 8. 1949, last družine Varl)

Leta 1952 je vodenje lutkovne sekcije, ki je bila pred tem razpuščena in ponovno ustanovljena, prevzel Doro Cerkvenič. Sekcija je imela 23 članov, ki so igrali v dveh skupinah. Pripravili so si tudi prenosni oder. (Zapisnik zaključnega občnega zbora, 21. 12. 1952, last družine Varl)

Naslednje informacije o članih lutkovne sekcije so šele iz leta 1954. Glede na poročilo občnega zbora DPD Svoboda Tabor je imela društvena lutkovna sekcija takrat 17 članov. (Tajniško poročilo I. letnega občnega zbora, verjetno leta 1954, str. 3, last družine Varl)

Slika 26: Jože Kert in lutkarji, 1955 (vir: last družine Kert)

Zelo natančni so podatki za leto 1955, ko so v lutkovni sekciji igrali tako mladinci kot starejši člani skupine. Med mladinci so bili Vera Kert, Milan Lipavic, Zlata Kert, Željko Orbanič, Hubert Peserl, Boris Trop, Tine Varl, Viljem Jančar, Edi Polenšak, Peter Gabrovšek, Brigita Klasinc, Rudolf Fak, Jože Fric, Tine Germ, Nejče Habjanič, Tatjana Kert, Mitja Lavrič, Albin Milkovič in Alfred Majerič. Med starejšimi člani pa so bili Doro Cerkvenič, Marija Gabrovšek, Ivan Horvat, Lojzka Kamnik, Jože Kert, Nada Kert, Franc Klep, Tončka Vičič, Franjo Lipavic, Štefanija Lipavic, Anton Regoršek, Angela Šemrov, Dušan Obersnel, Stanislava Černčič, Milena Jurca, Marija Pertl in Angela Breznik. (Dopis, 12. 11. 1955, last družine Varl)

Svojih začetkov pri lutkovni skupini se spominja tudi Tine Varl. Marionetno gledališče je bilo prvo, pri katerem je igral z lutkami. Na začetku je bil zadolžen le za napenjanje vrvic na marionetah, kasneje pa mu je gospod Cerkvenič dodeljeval vedno pomembnejše naloge. Nastopal je kot animator lutk, kasneje pa je predstave tudi sam začel režirati. Z lutkami so igrali (govorili in animirali) zainteresirani otroci iz osnovne šole ali iz njene okolice, sodelovali pa so tudi učitelji iz različnih mariborskih šol. (Ustni vir: Tine Varl)

Marionetno lutkovno gledališče je delovalo tudi leta 1956, pomagalo pa je tudi pri nastanku novega Lutkovnega gledališča ročnih lutk »Pavliha«, ki je takrat zaprosilo za vstop v DPD Svoboda Tabor. Leta 1956 so predstave režirali Doro Cerkvenič, Jože Kert in Tončka Vičič. Scenarist je bil Tone Regoršek. (Zapisnik II. občnega zbora, 7. 1. 1956, last družine Varl)

Največ podatkov o članih Marionetnega lutkovnega gledališča imamo za leti 1957 in 1958, zato je možno natančneje ugotoviti naloge in vloge posameznih članov. Leta 1957 je število članov lutkovne skupine nekoliko upadlo. V poročilu o delovanju Marionetnega gledališča v letu 1957 je zapisano, da je bil razlog za to najverjetneje preobremenjenost članov z drugimi družbenimi aktivnostmi. (Poročilo o delovanju Marionetnega gledališča od 8. 10. 1957 do 5. 11. 1957, 12. 11. 1957, str. 1) Zato so pričeli iskati nove člane, a to ni šlo zlahka. Veliko povabljenih je sodelovanje odklonilo, ker so bili mnenja, da je to delo nekako otročje igračkanje, vendar to ni bilo res. (Poročilo o delovanju Marionetnega gledališča od 8. 10. 1957 do 5. 11. 1957, 12. 11. 1957, str. 2, last družine Varl) V skupini so še naprej zvesto igrali Ljudmila Belina, Angelca Breznik, Anton Regoršek, Jože Kert, Ivan Horvat, Vera Kert, Zlata Kert, Anton Vitez, Rudi Fak, Hubert Peserl, Albin Milkovič, Milena Jurca, Erika Frelih, Tončka Vičič in Franček Breznik. (Poročilo o delovanju Marionetnega gledališča od 8. 10. 1957 do 5. 11. 1957, 12. 11. 1957, str. 4, last družine Varl) V odboru lutkovne sekcije so sodelovali Jože Kert kot predsednik, Anton Regoršek kot podpredsednik, Angelca Breznik kot blagajničarka, Ivan Horvat, ki je pripravljal lutkovne rekvizite, in Milka Belina kot tajnica.

(Poročilo o delovanju Marionetnega gledališča od 8. 10. 1957 do 5. 11. 1957, 12. 11. 1957, str. 4, last družine Varl)

Iz leta 1957 imamo za nekatere predstave tudi natančnejše podatke o tem, kdo je v kateri predstavi igral, ponekod pa celo, kdo je govoril in kdo vodil lutke.

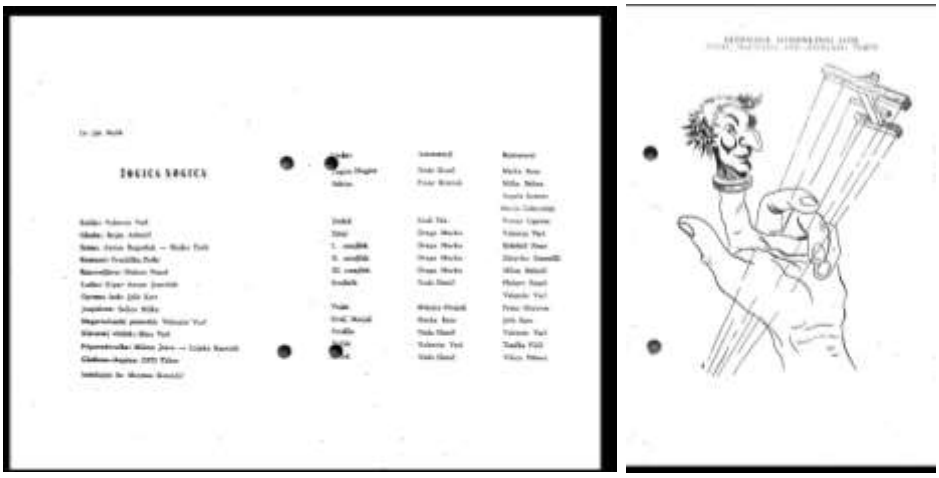
Leta 1957 so v Marionetnem lutkovnem gledališču igrali tudi predstavo *Začarani gozd*, za katero se je ohranil seznam vlog s pripisanimi imeni bralcev in animatorjev. Ivan Horvat je bil zadolžen, da za predstavo pripravi vse lutke in rekvizite. (Zapisnik prve redne seje odbora, 21. 11. 1957). Vloge so brali: Milena Jurca (Slavinka, gozdni palček), Milka Belina (mati, lobanja), Angelca Breznik (Jurček), Anton Vitez in Jože Kert (Martin), Ivan Horvat (čarovnik Zlobnik), Regoršek (zmaj Hudodaj), Franček Breznik (skovir), Anton Regoršek (okostnjak). Lutke so animirali: Anton Regoršek (Slavinka), Rudi Fak (mati, čarovnik Zlobnik), Vera Kert (Jurček), Milka Belina (vitez, gozdni palček, okostnjak), Ivan Horvat (čarobni voz). Lutki lobanje in skovirja nista imeli animatorja, saj sta »mirovali«. Besedilo igre je obnovil Jože Kert. (Začarani gozd, 21. 11. 1957, last družine Varl)

Slika 27: Prizor iz predstave Žogica Nogica, 1957 (vir: last družine Kert)

Za predstavo *Žogica Nogica* iz leta 1957 se je ohranil tiskan gledališki list. Predstavo je režiral Tine Varl, za glasbo je poskrbel Bojan Adamič, sceno sta naredila Anton Regoršek in Rajko Turk, kostume je sešila Frančiška Polše, za razsvetljavo je poskrbel Hubert Peserl, lutke je izdelal kipar Anton Jezovšek, opremo za lutke je naredil Jože Kert, za magnetofonske posnetke je poskrbel Tine Varl, med predstavo je na klavir igrala Mira Varl, pripovedovalki sta bili Milena Jurca in Lojzka Kamnik, sodeloval pa je tudi Marjan Simenčič. Lutke so animirali

Nada Slanič, Franc Breznik, Rudi Fak, Drago Murko, Mihelca Hojnik in Tine Varl. Besedilo so govorili Metka Kete, Milka Belina, Angela Šemrov, Marija Gabrovšek, Franjo Lipovec, Tine Varl, Peter Bidefeld, Zdravko Simenčič, Milan Mahnič, Hubert Peserl, Franc Hočevar, Jože Kert, Tončka Vičič in Vikica Debevc. (Programski list, Žogica Nogica, brez datuma, verjetno 1957, last družine Varl)

Slika 28: Gledališki list, Žogica Nogica (vir: last družine Varl)

24. novembra 1957 je bila po obnovitvi Jožeta Kerta uprizorjena tudi predstava *Jurček preganja strahove.* Vloge so brali Angela Breznik (Jurček), Franc Breznik (Jaka), Hubert Peserl (čevljar), Rudi Fak (policaj), Ivan Horvat (krojač), Anton Vitez in Jože Kert (župan) in Milena Jurca (Katra). Lutke so animirali Albin Mikovič (Jurček), Milena Jurca (Jaka), Milka Belina (čevljar), Rudi Fak (policaj, krojač), Ivan Horvat (župan), Hunert Peserl (Katra). (Jurček preganja strahove, 23. 11. 1957, last družine Varl)

Leta 1958 je imelo Marionetno gledališče 24 članov. V odboru sekcije so bili predsednik Jože Kert (učitelj), podpredsednica Milena Jurca (učiteljica pomožne šole), tajnica Milka Belina (nameščenka), blagajnik Tine Varl (kemik v MTT-ju) in gospodar Albin Milkovič (dijak). (Marionetno gledališče, Občni zbor, 29. 9. 1958, last družine Varl) Leta 1958 so se člani Marionetnega lutkovnega gledališča DPD Svoboda Tabor odpravili na ogled lutkovnega odra v Ljubljano. To so bili Jože Kert, Vera Kert, Tatjana Kert, Anton Regoršek, Ivan Horvat, Rudi Fak, Albin Milkovič, Hubert Peserl, Franček Breznik, Milena Jurca, Tončka Vičič, Doro Cerkvenič, Angelca Breznik, Marija Gabrovšek, Franc Klep, Anton Jezovšek, Maks Fekonja, Robert Rodžero, Ferdo Pak in Ljudmila Belina. (Dopis, Uprava DPD Svoboda Tabor, 6. 5. 1958, last družine Varl) Med udeleženci ekskurzije je naveden tudi njihov izdelovalec lutk Anton Jezovšek. Sklepamo lahko, da se jim je na ekskurziji pridružil, da bi tudi sam videl ljubljansko lutkovno gledališče, predvsem njihove lutke.

Med ohranjenimi dokumenti iz leta 1958 sem naletela tudi na tri natančne popise lutkarjev, ki so nastopali v treh predstavah. V predstavi *Janko in Metka* so lutke animirali Rudi Fak, Vera Kert, Franček Breznik, Albin Milkovič in Hubert Peserl. Vloge so brali Angelca Breznik, Milena Jurca, Hubert Peserl in Milka Belina. Predstavo je režiral Jože Kert. (Tipkopis, 21. 5. 1958, last družine Varl) V predstavi *Začarani gozd* je kralja igral Anton Regoršek, princeso Milena Jurca, dobro vilo Milena Jurca, Matička Jože Kert, Matildo Milka Belina, Jurčka Angelca Breznik slugo Rudi Fak, veverico Albin Milkovič in Rudi Fak, zajca Anton Regoršek, violinista pa Tatjana Kert. (Tipkopis, 23. 2. 1958, last družine Varl) V predstavi *Meh za smeh* so lutke animirali Vera Kert (Jurček), Rudi Fak (mati, Kljuka), Albin Milkovič (Cefizelj), Albin Milkovič (doktor, Tinček), Jože Goričan (meh). Vloge so brali Angelca Breznik (Jurček), Milka Belina (mati), Hubert Peserl (Cefizelj), Kert (Kljuka), Ferdo Pak (doktor), Franček Breznik (Tinček) (Tipkopis, 27. 4. 1958, last družine Varl)

Igralci za predstave niso dobivali plačila. Iz tipkopisa Izplačila nagrad mladini iz leta 1958 pa lahko razberemo, da je predsednik lutkovne sekcije odobril izplačila nagrad tistim mladim, ki so sodelovali pri predstavah ob priliki dedka Mraza. Vsak izmed sodelujočih je dobil po 500 din. Nagrado so dobili Vera Kert, Tatjana Kert, Rudi Fak, Hubert Peserl, Albin Milkovič, Sonja Horvat, Franček Breznik, Maks Fekonja, Robert Rodžero, Herbert Bahr. (Izplačila nagrad mladini, 31. 1. 1958, last družine Varl)

Leta 1959 je Marionetno lutkovno gledališče imelo 24 članov. Navedeni so v seznamu za dodelitev članskih izkaznic. To so bili: Jože Kert, Tine Varl, Vera Kert, Tatjana Kert, Milka Belina, Hubert Peserl, Rudolf Fak, Albin Milkovič, Milena Jurca, Jože Goričan, Drago Murko, Franček Breznik, Leopold Buždon, Ivan Horvat, Feliks Ploj, Maks Fekonja, Jože Kočar, Ervin Lipko, Otmar Nerat, Anica Kurbus, Ljubo Babušek, Dušan Taus, Andrej Gornik in Marija Varl. (Seznam članov lutkovne sekcije, 6. 1. 1959)

Leta 1960 je imelo Marionetno gledališče še zmeraj 24 članov. (Pripis na dokumentu: Marionetno gledališče, Občni zbor, 29. 9. 1958) Dne 31. januarja 1960 so se nekateri udeležili ekskurzije v Ljubljano. V seznamu so navedeni samo tisti, ki še niso imeli društvenih izkaznic. To so bili: Mihaela Stojnik (dijakinja), Viktorija Debevc (dijakinja), Peter Bidefeld (dijak), Nada Slanič (kemijska laborantka), Franc Hočevar (učenec), Milan Mahnič (učenec), Zdravko Simenčič (učenec), Metka Kete (učenka). (Seznam članov Marionetnega gledališča, 26. 1. 1960, last družine Varl)

Za čas po letu 1960 pisnih virov in fotografij nisem našla, zato ne vem, kdaj točno je lutkovno gledališče prenehalo delovati.

6.5 Program predstav ljubiteljskega lutkovnega gledališča DPD Svoboda Tabor

Lutkovno gledališče je bilo v različnih letih različno aktivno. Na oder so vsako leto postavili nekaj novih predstav in igrali tudi predstave iz prejšnjih sezon.

Takoj po drugi svetovni vojni je lutkovna sekcija SKUD Angel Besednjak (1945–1952) po besedah Ivana Levca naštudirala igrico *Jurček preganja strahove*. Doma jo je igrala štirikrat in z njo gostovala v Rogatcu. (Dopis Ivana Levca, 15. 5. 1958, last družine Varl)

Med pisnim gradivom, ki ga hrani družina Varl, je tudi velik zvezek s trdimi platnicami, v katerega so za »Kulturno umetniško društvo Angel Besednjak / Z. Ž. P. D. N. J.« zapisovali vse dogodke vseh sekcij po datumih. Na seznamih so tudi termini pogrebov članov društva, različni nastopi, najpomembnejši pa so termini lutkovnih predstav. V zvezku (kroniki) so podatki za leta od 1948 do 1953.[3] (Kronika dogodkov KUD Angel Besednjak, 1948–1954, last družine Varl)

Za leto 1948 podatkov o lutkovnih predstavah ni. Prvi vpis je iz 9. januarja 1949, ko je lutkovna sekcija odigrala »1. predstavo v nižji gimnaziji«, in sicer ob 15. uri. Druga predstava je bila 16. januarja 1949 ob 9. uri. Leta 1949 so igrali samo eno predstavo, in sicer *Rdečo kapico*. Izpeljali so vsega skupaj 10 predstav, od tega eno na nižji gimnaziji, po eno v Kamnici in na Studencih, preostale pa na domačem odru. (Kronika dogodkov KUD Angel Besednjak, 1948–1954, last družine Varl)

Leta 1949 so v tajniškem poročilu društva zapisali, da je največji problem pomanjkanje dobrih iger. (Poročilo tajnika, 12. 3. 1949, str. 4, last družine Varl)

Lutkovno gledališče je leta 1950 odigralo tri različne predstave. To so bile *Rdeča kapica, Janko in Metka* in *Jurček preganja strahove*. Predstave so igrali v lastni dvorani, igrali pa so tudi v Bistrici in pri Sv. Martinu. Vse skupaj so odigrali 11 predstav. (Kronika dogodkov KUD Angel Besednjak, 1948–1954, last družine Varl)

Slika 29: Plakat predstave Janko in Metka (vir: last družine Varl)

[3] Glej prilogo 2.

Leta 1951 je lutkovna skupina odigrala 16 predstav. To sta bili igri *Pogumni krojaček* in *Janko in Metka*. Igrali so v svoji dvorani na osnovni šoli, na mariborskem kolodvoru, v železničarskih delavnicah, na Valvazorjevi ulici, v Zgornjem in Spodnjem Dupleku ter v Radljah (tedaj Marenberg). (Kronika dogodkov KUD Angel Besednjak, 1948–1954, last družine Varl) Iz drugega dokumenta pa lahko razberemo, da je skupina igrala tudi predstave *Najdragocenejši zaklad, Janko in Metka* in *Jurček preganja strahove*. (Izjava Mirka Krambergerja, zastopnika lutkarjev, 11. 4. 1951, last družine Varl) Podatki se povsem ne ujemajo.

Od leta 1952 se je lutkovna skupina imenovala Marionetno lutkovno gledališče DPD Svoboda Tabor. V tem letu so uprizorili predstave *Avtomobilska princesa, Najdragocenejši zaklad, Čarovnik Ropotar in Ježibaba* in *Matevžkov rojstni dan.* Igrali so na svojem domačem odru, pa tudi na Teznem, v tovarni živil, v tovarni testenin v Melju in drugod. Tega leta so odigrali 25 predstav. (Kronika dogodkov KUD Angel Besednjak, 1948–1954, last družine Varl)

Marionetno lutkovno gledališče je leta 1953 odigralo 31 predstav. Igrali so predstave *Jurček preganja strahove, Mačeha in pastorka, Čarovnik Ropotar, Matevžkov rojstni dan* in *Začarani gozd.* Tudi tega leta niso igrali le na domačem odru, pač pa tudi v tovarni Boris Kidrič, v Pekrah, kjer si je njihove predstave ogledalo 183 gledalcev, in v Razvanju, kjer si je predstave ogledalo 370 obiskovalcev. (Kronika dogodkov KUD Angel Besednjak, 1948–1954, last družine Varl)

Leta 1954 je skupina odigrala 10 uprizoritev. Igrali so *Začarani gozd*, *Jurček preganja strahove*, *Čarovnik Ropotar in Ježibaba*, *Janko in Metka* in *Jurček gre na morje*. Nekatere predstave so v enem dnevu igrali tudi po dvakrat. Tega leta po podatkih v kroniki niso imeli nobenega gostovanja. (Kronika dogodkov KUD Angel Besednjak, 1948–1954, last družine Varl)

Za leto 1956 nimamo točnega podatka, koliko predstav so odigrali. Iz različnih dokumentov lahko razberemo, da so igrali predstave *Janko in Metka* v 4 dejanjih (Izrezek iz časopisa Večer, last družine Varl), *Meh za smeh* v 4 dejanjih (Dopis, Uprava »Večera« Maribor, 29. 10. 1956, last družine Varl), *Ropotar in Ježibaba* v 3 dejanjih (Dopis, Uprava »Večera« Maribor, 27. 11. 1956, last družine Varl), *Jurček na morju* v 4 dejanjih (Dopis, Uprava »Večera« Maribor, 1956, last družine Varl) in *Zimska pravljica* v 3 dejanjih (Dopis, Uprava »Večera« Maribor, 1956, last družine Varl).

Leta 1957 je Marionetno gledališče odigralo vse skupaj 51 predstav. Na oder so na novo postavili *Sneguljčico*, ki jo je režirala Tončka Vičič (Dopis, Poročilo o delovanju Marionetnega gledališča od 8. 10. 1957 do 5. 11. 1957, 12. 11. 1957, str. 1, last družine Varl) in *Zimsko*

pravljico, ki jo je napisal in režiral predsednik lutkovne sekcije Jože Kert. (tipkopis, Poročilo o delovanju Marionetnega gledališča od 8. 10. 1957 do 5. 11. 1957, 12. 11. 1957, str. 2, last družine Varl) Druge predstave so bile predvsem ponovitve. To so bile predstave *Janko in Metka* (6-krat, 1002 gledalca), *Čarovnik Ropotar* (5-krat, 715 gledalcev), *Zimska pravljica* (11-krat, 1871 gledalcev), *Jurček gre na morje* (6-krat, 1250 gledalcev), *Žogica Nogica* (8-krat, 1136 gledalcev), *Meh za smeh* (5-krat, 935 gledalcev), *Sneguljčica* (6-krat, 1056 gledalcev), *Začarane gosli* (4-krat, 500 gledalcev). (Poročilo o delovanju Marionetnega gledališča od 8. 10. 1957 do 5. 11. 1957, 12. 11. 1957, str. 4, last družine Varl) Natančnejše podatke imamo za december tega leta, ko so lutkarji odigrali 12 predstav. Z eno predstavo so gostovali za sindikat železničarjev Glavni kolodvor. Igrali so predstave *Začarane gosli, Začarani gozd* in *Potovanje k dedku Mrazu*. Vsako predstavo si je ogledalo od 100 do 250 gledalcev, vse skupaj pa 1916 gledalcev. (Mesečno poročilo, Marionetno lutkovno gledališče DPD Svoboda Tabor, 9. 1. 1958)

Skupina je tega leta prav tako obogatila svojo zbirko besedil za lutkovne predstave. Na novo so dobili igrice *Zlata ribica, Kmetič in volk, Čarobni klobuk, Slamnati voliček, Laži, Komedija o starem papirju, Mihec je bolan, Roparski vitez Jaromir, Zimska pravljica, Jurček in zima, Zajčkova pot k soncu* in *Kužek in muca na izletu*. (Poročilo o delovanju Marionetnega gledališča od 8. 10. 1957 do 5. 11. 1957, 12. 11. 1957, str. 7, last družine Varl)

V prvi polovici leta 1958 so bile na mesec načrtovane 4 predstave ali tudi 5. Na programu so bile menjaje predstave *Potovanje k dedku Mrazu, Začarani gozd, Avtomobilska princesa, Mačeha in pastorka, Sneguljčica, Rdeča kapica, Jurček in trije razbojniki, Čarobne gosli* in *Jurček preganja strahove*. To pomeni, da je lutkovno gledališče v tem času imelo na programu devet različnih predstav. (Program lutkovnih iger, januar do junij 1958, 3. 1. 1958, last družine Varl) Leta 1958 je Jože Kert poslal dopis upravi Mestne hranilnice, v katerem je napisal: »Marionetno lutkovno gledališče DPD Svoboda Tabor pripravlja premiero Puškinove igrice *Zlata ladjica*. Potrebna nam je ladjica, kakor jo imate v vaši izložbi. Prosimo vas, da bi nam lahko po menjanju izložbe odstopili to ladjico, katero bi potrebovali za predstave lutkovnega gledališča.« (Dopis, Uprava Mestne hranilnice, 18. 3. 1958, last družine Varl) Žal jim uprava Mestne hranilnice ladjice ni odstopila, iz dopisa pa izvemo, da so načrtovali to predstavo. 4. julija 1958 so začeli z vajami za predstavo *Pikica Nogavička*. (Program vaj in prireditev, 26. 4. 1958, last družine Varl) Lutkovna sekcija je od sredine septembra do sredine decembra 1958 odigrala 24 lutkovnih predstav. Igrali so igre *Rdeča kapica, Janko in Metka, Jurček in trije razbojniki, Matevžkov rojstni dan, Pogumni krojaček* in *Zimska pravljica*. To pomeni, da so v tem času igrali šest različnih predstav. Za predstave so zaslužili od 480 do 2610

din, vsega skupaj pa 42.027 din. (Pregled dohodkov v času od 14. 9. do 31. 12. 1958, last družine Varl)

Tudi leta 1959 je Marionetno gledališče imelo pester program. Do 18. januarja 1959 so odigrali pet predstav, in sicer *Rdečo kapico* (2 predstavi) in *Pogumnega krojačka* (3 predstave), potem pa so bile zimske počitnice in dvorana ni bila ogrevana, zato niso igrali. Teh pet predstav si je ogledalo 709 gledalcev. (Poročilo za mesec januar, 9. 2. 1959, last družine Varl) Podatke imamo tudi za meseca marec in april. Marca so odigrali 8 predstav, ki so si jih ogledali 1103 gledalci. To so bile predstave *Matevžkov rojstni dan, Jurček preganja strahove, Rdeča kapica* ter *Ropotar in Ježibaba*. (Poročilo za mesec marec, 2. 4. 1959, last družine Varl) Aprila so prav tako odigrali 8 predstav, ki si jih je ogledalo 713 gledalcev. Na sporedu so bile iste predstave kot marca ter igre *Pogumni krojaček, Janko in Metka* in *Čarobne gosli*. (Poročilo za mesec april, 11. 5. 1959, last družine Varl)

Od leta 1955 do leta 1957 je v okviru DPD Svoboda Tabor delovalo tudi Gledališče ročnih lutk »Pavliha«, ki je igralo na otroškem igrišču na Fochevi ulici. Njihov program poznamo samo z napisov na starih fotografijah, ohranjenih v Pokrajinskem arhivu Maribor in v zasebni lasti družine Kert.[4] To so bile predstave *Detektiv in strašilo* (1955/56), *Razbojnik Cefizelj* (1955/56) in *Težave Peteršiljčkove mame* (1956).

Slike 30, 31, 32, 33: Prizora iz predstave Težave Peteršiljčkove mame, 1956 (last: družina Kert)

[4] Glej prilogo 3.

SEZNAM LUTKOVNIH IGER MARIONETNEGA LUTKOVNEGA GLEDALIŠČA IN GLEDALIŠČA ROČNIH LUTK »PAVLIHA« DPD SVOBODA TABOR

NASLOV PREDSTAVE	Datum premiere po podatkih na fotografijah	Izvedbe po arhivskih virih in fotografijah
JURČEK PREGANJA STRAHOVE	10. 11. 1957	1945/46, 1950, 1953, 1954, 1957, 1958, 1959
RDEČA KAPICA	15. 11. 1954	1949, 1950, 1954, 1958, 1959
DETEKTIV IN STRAŠILO	1955/56	
JANKO IN METKA	21. 2. 1954	1950, 1951, 1954, 1956, 1957, 1958, 1959
POGUMNI KROJAČEK		1951, 1958, 1959
NAJDRAGOCENEJŠI ZAKLAD		1951, 1952
AVTOMOBILSKA PRINCESA		1952, 1958
ČAROVNIK ROPOTAR IN JEŽIBABA		1952, 1953, 1954, 1956, 1957, 1959
MATEVŽKOV ROJSTNI DAN	2. 10. 1955	1952, 1953, 1955, 1958, 1959
MAČEHA IN PASTORKA	23. 10. 1955	1953, 1955, 1958
ZAČARANI GOZD		1953, 1954, 1958
JURČEK NA MORJU / JURČEK GRE NA MORJE		1954, 1956, 1957
DETEKTIV IN STRAŠILO	1955/56	
ŽOGICA NOGICA	20. 3. 1955	1955, 1957
MEH ZA SMEH		1956, 1957, 1958
ZIMSKA PRAVLJICA		1956, 1957, 1958
RAZBOJNIK CEFIZELJ	1955/56	
TEŽAVE PETERŠILJČKOVE MAME	1956/57	
SNEGULJČICA	1957	1957, 1958
ZAČARANE GOSLI		1957, 1958
POTOVANJE K DEDKU MRAZU		1957, 1958
JURČEK IN TRIJE RAZBOJNIKI		1958
PIKICA NOGAVIČKA		1958
ČAROBNE GOSLI		1958, 1959

Iz napisanega lahko ugotovimo, da je Marionetno lutkovno gledališče imelo vsako leto na programu več različnih predstav, največ leta 1958, ko so igrali kar 15 različnih lutkovnih iger. Najbolj priljubljeni besedili sta bili *Jurček preganja strahove* in *Janko in Metka*, ki so ju igrali najmanj sedem sezon. Sledijo besedila *Čarovnik Ropotar in Ježibaba* (šest sezon) ter *Rdeča kapica* in *Matevžkov rojstni dan* (pet sezon). Ostala besedila so igrali od ene do treh sezon. Lutkarji na odru niso poskrbeli le za zabavo, ampak tudi za to, da so bile vsebine predstav poučne. Kot so zapisali v poročilu o delovanju gledališča leta 1957, pa dobrih besedil ni bilo veliko na razpolago: »Želeti bi bilo, da bi se dobile primerne in sodobne igre za predvajanje, ker otroci si želijo, da se na odru dogaja mnogo dejanj, morajo pa biti zabavna in poučna obenem. Takih igric namreč pogrešamo pri izbiri[,] kaj naj igramo, da bo za mladino razumljivo in poučno. Mariborski radio je tudi snemal naše predstave, da so se tako še ostali Mariborčani seznanili z našim delovanjem. Tudi za nedeljske predstave nam brezplačno objavlja naše

programe, ki jih imamo ob nedeljah v dopoldanskih urah.« (Poročilo o delovanju Marionetnega gledališča od 8. 10. 1957 do 5. 11. 1957, 12. 11. 1957, str. 1, last družine Varl)

6.6 Priprava in izvedba lutkovnih predstav DPD Svoboda Tabor

»Če si pogledal po licih teh naših najmlajših, si videl samo nasmeh za nasmehom, oči, ki izžarevajo veselje in upanje. Prav tako so bili navdušeni za igrico odrasli.« (Gostovanje SKUD-a Angel Besednjak iz Maribora v Runeču, 1951)

Kako so potekale priprave lutkovnih predstav v zgodnji dobi delovanja lutkovne sekcije SKUD Angel Besednjak, od leta 1952 lutkovne sekcije DPD Svoboda Tabor, imamo malo podatkov, vendar so ti zelo zanimivi. Govorijo nam o načinu dela in težavah, ki so jih takrat imeli. Največ pisnih virov o pripravi in izvedbi lutkovnih predstav imamo iz let 1957 in 1958. Dopolnjujejo jih informacije, pridobljene od ustnih virov. Moja informatorka gospa Tatjana Kert se zelo dobro spomni nekaterih članov lutkovne skupine. Gospod Hleb in gospa Vičič sta prodajala karte, gospod Horvat je skrbel za elektriko, gospod Regoršek je delal sceno, Anton Jezovšek je izdeloval lesene lutke – marionete, oblekice zanje pa so šivale ženske v okolišu šole. (Ustni vir: Tatjana Kert)

Marionetni oder v šoli na Žolgarjevi ulici

Leta 1949 so v društvenem poročilu zapisali, da ima lutkovna sekcija začasne prostore v nižji gimnaziji Železničarske kolonije in da ima skoraj vsako nedeljo ob 10. uri svojo predstavo. V tem času so člani tudi gradili nov oder ter izdelovali nove lutke. (2. redna letna skupščina SKUD-a Angel Besednjak, 12. 3. 1949; Poročilo tajnika, 12. 3. 1949, last družine Varl) Ohranjeno je pismo, v katerem Lutkovni odsek SKUD Angel Besednjak upravo društva prosi, da se uredi izgradnja klopi v lutkovni dvorani, kar je nujno potrebno zaradi pomanjkanja stolov, da se oceni celotna vrednost odra in se zavaruje proti požaru ter da se namesti prva pomoč pri požaru, in sicer: 1 vedro, 1 lopata, 1 kramp, 1 zaboj peska, 1 manjša sanitetna omarica z jodom in nekaj obvez. (Dopis, 15. 9. 1949, last družine Varl)

Leta 1951 je lutkovna dvorana že bila v šoli na Žolgarjevi ulici, vendar je bila slabo opremljena. Popraviti je bilo treba električno napeljavo ter obnoviti žarnice. Takrat je skupino vodil Doro Cerkvenič. (Zapisnik VIII. redne seje SKUD, 23. 10. 1951, str. 3) Tega leta so v etaži lutkovnega gledališča prebarvali deske s katranom. (Zapisnik VIII. redne seje SKUD, 23. 10. 1951, Izdatki od 23. 8. 1951 do 22. 10. 1951)

Tega časa se spominja tudi moj informator Tine Varl, ki je pri skupini začel igrati leta 1949. Ko je lutkovno skupino vodil Doro Cerkvenič, so se vaje in predstave odvijale v šoli, natančneje v mlečni kuhinji. Mlečna kuhinja je bil dolg prostor (dvorana) v kleti osnovne šole na Žolgarjevi ulici. Za Cerkveničem je lutkovno skupino prevzel Jože Kert. Ta je dosegel, da je bil del mlečne kuhinje namenjen odru in gledalcem, v drugem delu pa so imeli delavnico za sceno in lutke. (Ustni vir: Tine Varl)

Leta 1957 je predsednik lutkovne sekcije Jože Kert zapisal: »Naši prostori so sicer kletni, smo pa s tem prav zadovoljni in hvaležni upravi šole za razumevanje. V nekoliki meri tudi naše delovanje prispeva k vzgoji predšolske mladine. Delo, ki ga opravljamo[,] je zelo požrtvovalno, izhaja pa iz ljubezni do mladine, kateri nudimo razvedrilo[,] ter nam je nagrada njihovo zadovoljstvo. Materialna pomoč delovnih kolektivov in ljudske oblasti nam omogoča naše izpopolnjevanje ter voditi gledališče tako, da uspešno deluje in daje vzgled ostalim amaterskim odrom.« (Poročilo o delovanju Marionetnega gledališča od 8. 10. 1957 do 5. 11. 1957, 12. 11. 1957, str. 1)

Leta 1959 je Jože Kert društvo zaprosil za odobritev stroškov za ureditev lutkovne dvorane. Napisal je, da je treba »obložiti stene z lesonitom, prekriti terasaste stopnice in jih spremeniti v zložno strmo pot, ker so se mnogi otroci na teh stopnicah potolkli[,] in prebarvati klopi s sedežnim lakom. […] Dela naj bi se izvršila v juniju.« (Dopis, Upravnemu odboru DPD Svoboda Tabor, Ureditev dvorane, 10. 4. 1959)

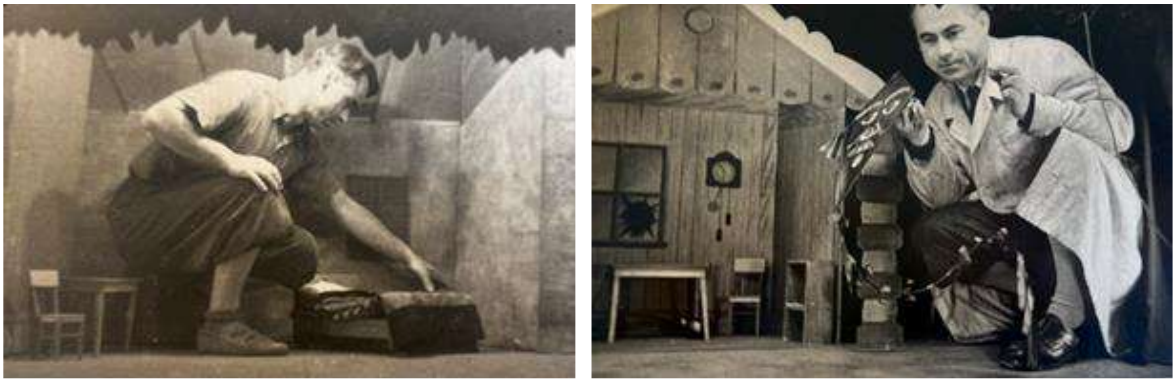
Sliki 34, 35: Plakat z vabilom na lutkovno predstavo, 1959 (last: družina Varl)

Pridobivanje materiala za predstave

Lutkovno gledališče ni imelo veliko denarja za nabavo materiala za izdelavo kulis in potrebno opremo, zato so pošiljali prošnje raznim podjetjem, da bi jim podarila svoje izdelke. Tako so na primer marca 1958 prosili Trgovsko podjetje »Zarja« iz Maribora za »darilo 12 m primernega blaga 80 cm širine s pisanim vzorcem, ki bi bilo primerno za okenske draperije v lutkovni dvorani.« (Dopis, Uprava trgovskega podjetja »Zarja«, 18. 3. 1958) V dar so dobili tudi ostanke blaga za izdelavo vreč, v katere so shranjevali lutke. (Poročilo o delovanju Marionetnega gledališča od 8. 10. 1957 do 5. 11. 1957, 12. 11. 1957, str. 3)

Odrske kulise in oprema

V sezoni 1957/58 so v gledališču načrtovali izdelavo odrskih kulis za igre *Zlata ribica, Zlata skrinjica, Jurček in trije razbojniki* in *Hrabri krojaček,* nakup odrskih zaves, reflektorjev in dopolnitev električne napeljave. Načrtovali so tudi nakup magnetofona, ki bi s predvajanjem glasbe in učinkov izboljšal predstave. Za kulise je skrbel Regoršek, za opremo lutk in vsega, kar je bilo potrebno, da so igro izvedli, so s svojim delom pripomogli tudi ostali člani sekcije (Poročilo o delovanju Marionetnega gledališča od 8. 10. 1957 do 5. 11. 1957, Maribor, 12. 11. 1957, str. 2, 4) Tudi moj informator Tine Varl se spominja, da je sceno takrat izdeloval Regoršek, ki je bil zaposlen v Tovarni železniških vozil v železničarskih delavnicah ob koloniji. Po njegovem pripovedovanju je oder izgledal kot zid z luknjo. Pred luknjo je bil prostor za igralce-govorce. Ko si sedel spodaj na lesenem podestu, si videl na oder in si lahko govoril v skladu s tem, kar se je dogajalo na odru. Animatorji so na odru imeli polico, čez katero so lahko igrali in vodili lutke marionete, ki jih je naredil mariborski rezbar Anton Jezovšek. (Ustni vir: Tine Varl)

Sliki 36, 37: Anton Regoršek pripravlja sceno za predstavo Rdeča kapica (babičina sobica), 1954 (levo) in Žogico Nogico, 1955 (desno) (vir: Pokrajinski arhiv Maribor, fond Jože Kert)

Nakup lutk pri mojstru Antonu Jezovšku

Lutke, s katerimi so igrali v Marionetnem lutkovnem gledališču, je izdeloval mariborski kipar in rezbar Anton Jezovšek. Gledališče jih je imelo veliko in jih je uporabljalo pri različnih predstavah, tako da so bili otrokom njihovi obrazi znani. Glavni junak predstav je bila lutka Jurčka. (Poročilo o delovanju Marionetnega gledališča od 8. 10. 1957 do 5. 11. 1957, 12. 11. 1957, str. 3, last družine Varl) V sezoni 1957/58 so v gledališču načrtovali nakup 20 lutk, kar bi naj stalo 40.000 dinarjev. (Poročilo o delovanju Marionetnega gledališča od 8. 10. 1957 do 5. 11. 1957, 12. 11. 1957, str. 4, last družine Varl)

Sliki 38, 39: Rezbar Anton Jezovšek pri delu in lutka Kljukca
(vir: Lutkovno gledališče Maribor)

Prihajanje na vaje

Leta 1957 je imela lutkovna sekcija vaje redno dvakrat tedensko, in sicer ob ponedeljkih in četrtkih od 19. do 21. ure. (Uprava DPD Svoboda Tabor Maribor, 30. 1. 1958) Očitno se tega urnika niso vsi držali, saj so leta 1958 v zapisniku zapisali: »Vaj se je članstvo udeleževalo še precej redno, če poudarim, da je naše delovanje vse na prostovoljni bazi. Opaziti pa je precej popuščanja, kar je gotovo vzrok v nepravilni zaposlitvi članov med vajami. Upamo, da to v zimskih mesecih poživimo.« (Poročilo o delovanju Marionetnega gledališča od 8. 10. 1957 do 5. 11. 1957, 12. 11. 1957, str. 1)

Hvaležna publika

Marionetno lutkovno gledališče je predstave igralo v svoji dvorani na šoli na Žolgarjevi ulici 2. Kot mi je povedal Tine Varl, so predstave igrali ob sobotah in nedeljah. Otroci so se

posedli na iz lesa narejen amfiteater. Ko je bila dvorana napolnjena, so kljub dolgi vrsti vrata zaprli in predstava se je začela. (Ustni vir: Tine Varl)

V počastitev dneva železničarjev so lutkarji na primer 19. aprila 1958 ob 16. uri popoldan pripravili brezplačno lutkovno predstavo v lutkovni dvorani na Žolgarjevi ulici 2 za otroke železničarjev. Brezplačne vstopnice so dostavili Zvezi sindikatov železničarjev. (Zveza sindikatov železničarjev Maribor, 17. 4. 1958)

Z lutkovnimi predstavami pa so lutkarji tudi gostovali. 11. februarja 1951 je lutkovna sekcija SKUD Angel Besednjak s predstavo *Janko in Metka* gostovala v zakotni vasici Runeč. Na željo vaščanov je sekcija ponovno gostovala 13. maja 1951. »V Runeč so odšli v nedeljo zjutraj in takoj postavili svoj potujoči oder ter pripravili vse za začetek igrice *Jurček preganja strahove*. Ob treh popoldne se je začel nastop. […] Oglasil se je zvon za lutkovnim odrom, ki je opozoril poslušalce na začetek lutkovne igrice. Zavesa se je razgrnila in pionirji so navdušeno pozdravili svojega priljubljenca Jurčka, katerega so med igrico strme gledali in tu in tam vrešče pozdravili njegova herojska dejanja.« (Gostovanje SKUD-a Angel Besednjak iz Maribora v Runeču, 1951) Leta 1957 so imeli predstave tudi po delovnih kolektivih, in to v tovarni trakov, Elektrokovini, ter za otroke uslužbencev carinarnice in železničarjev glavnega kolodvora. (Poročilo o delovanju Marionetnega gledališča od 8. 10. 1957 do 5. 11. 1957, 12. 11. 1957, str. 2)

Leta 1957 je lutkovno gledališče v tovarni Iskra v Kranju nabavilo ozkotračni, 16-milimetrski kinoprojektor in pred lutkovnimi predstavami začelo predvajati poučne neme filme, kasneje pa tudi zvočne. (Poročilo o delovanju Marionetnega gledališča od 8. 10. 1957 do 5. 11. 1957, 12. 11. 1957, str. 2, 3)

Jože Kert je leta 1957 v poročilu Sosvetu Svobod in prosvetnih društev zapisal, da je »Marionetno gledališče edino v mariborskem okraju, ki je lani doseglo največje število gledalcev in predstav. Člani gledališča bi občutili to gesto kot polno priznanje in nagrado za dolgoletno delo. Članstvo igra ves čas brezplačno in je tudi brezplačno izdelovalo scene, rekvizite in oder.« (Svetu Svobod in prosvetnih društev za okraj Maribor, 19. 11. 1957)

Da je bilo lutkovno gledališče res uspešno in so ga otroci zelo radi obiskovali, razberemo tudi iz spominov lutkarja Tineta Varla: »*Ko smo igrali, so otroci stali po hodniku do ven; ko je bilo predstave konec, so se otroci postavili spet v vrsto in si še enkrat ogledali predstavo; lahko bi igrali cel dan in publike ni bi nikoli zmanjkalo.*« (Ustni vir: Tine Varl)

Slika 40: Dvorana v šoli na Žolgarjevi ulici, predstava Žogica Nogica, 1955 (vir: last družine Kert)

6.7 Ohranjene fotografije Marionetnega lutkovnega gledališča in Gledališča ročnih lutk »Pavliha«

Med pregledovanjem arhivskega fonda družine Kert (PAM, SI_PAM/1654, fond Družina Kert, 1902–1982) sem naletela na album fotografij. Album je posvečen izključno Marionetnemu lutkovnemu gledališču in Gledališču ročnih lutk »Pavliha« DPD Svoboda Tabor. Album je velik približno 30 × 40 cm. Platnice so rjavkaste barve, listi so črni in nekoliko trši. Na liste so v papirnate vogalčke zataknjene fotografije. Vse fotografije so črno-bele in velike približno 10 × 7 cm.

Na fotografijah lahko vidimo predvsem prizore z različnih predstav. Nekatere fotografije se osredotočajo le na prizor in lutke. Vidi se, da so bile posnete med predstavami, saj so lutke na fotografijah ponekod v gibanju. Na nekaterih fotografijah se vidi tudi oder ali animatorji. Zelo zanimive pa so se mi zdele fotografije gledalcev. To so bili v večini otroci, ki se jim na obrazih vidi, da so zelo zadovoljni in zbrano sledijo predstavi.

Na hrbtni strani skoraj vsake fotografije lahko vidimo skrbno zapisane podatke o tem, kaj je na njej prikazano. Na nekaterih fotografijah so napisani podatki o predstavah (za katero predstavo gre ter datum uprizoritve ali premiere). Na fotografijah, na katerih lahko vidimo tudi igralce, pa so napisana tudi njihova imena. Urejena so po vrsti, točno tako, kot so igralci stali. Na čisto vsaki fotografiji je tudi žig. V celotni zbirki lahko zasledimo dva različna žiga. Eden pripada Marionetnemu gledališču DPD Svoboda Tabor. Drugi žig pripada Gledališču ročnih lutk »Pavliha«, ki je prav tako delovalo v okviru društva DPD Svoboda Tabor.

Sama sem vse fotografije natančno preučila in jih smiselno zložila v preglednico (priloga 3). Fotografije sem razvrstila po skupinah glede na predstave in glede na čas njihovega nastanka, od najstarejših do najmlajših. Prepisala sem zapise na hrbtni strani fotografij in tako izvedela, kdaj so katero predstavo igrali in kdo so bili nastopajoči. V nadaljevanju navajam le povzetke mojih ugotovitev po predstavah.

Marionetno lutkovno gledališče

Janko in Metka

Predstavo *Janko in Metka* so leta 1954 odigrali 21. februarja. V Pokrajinskem arhivu Maribor so s te predstave ohranjene štiri fotografije. Z njih lahko razberemo pet različnih likov. Lutke so marionete. Na fotografijah lahko zasledimo dve različni sceni. Ena predstavlja gozd in je narejena iz večjih debel, razporejenih po odru, druga pa predstavlja notranjost hiše. Na sceni so peč, majhna mizica in ječa.

Rdeča kapica

Predstava *Rdeča kapica* je bila leta 1954 premierno izvedena 15. novembra. Pet fotografij s te predstave je ohranjenih v Pokrajinskem arhivu Maribor, ena pa je iz zasebne zbirke družine Kert. S fotografij lahko razberemo, da je za sceno poskrbel Anton Regoršek. Na eni izmed fotografij lahko vidimo celotno zasedbo lutk, uporabljenih v predstavi, posamezne lutke lahko vidimo tudi na ostalih fotografijah. Na fotografijah so štiri različne scene. Ena prikazuje gozd z drevesi in grmovjem, ena hiško v gozdu, dve pa predstavljata notranjost hišk.

Žogica Nogica

Predstava *Žogica Nogica* je bila v Marionetnem lutkovnem gledališču izvedena 20. marca 1955, pa tudi leto kasneje. S te predstave je ohranjenih 16 fotografij, s katerih lahko razberemo skoraj vse nastopajoče like. Vidimo lahko tudi sceno, ki na večini fotografij prikazuje hiško babice in dedka. Animatorji in govorci na fotografijah niso zapisani. Na eni fotografiji lahko vidimo tudi občinstvo, v večini otroke, ki so si predstavo prišli gledat v šolo na Žolgarjevi ulici (danes OŠ Franceta Prešerna).

Matevžkov rojstni dan

Predstava *Matevžkov rojstni dan* je bila premierno uprizorjena 2. oktobra 1955. V Pokrajinskem arhivu Maribor sta s te predstave shranjeni dve fotografiji. Obe sta enaki in prikazujeta

zaključno sceno tretjega dejanja, vendar imata na hrbtni strani različne napise. Na fotografiji so tri lutke (dve sedita za mizo in ena stoji). Scena je oblikovana kot soba z dvema oknoma, mizo in stoloma ter pečjo.

Mačeha in pastorka

S predstave *Mačeha in pastorka* je ohranjena le ena fotografija. Predstava je bila premierno izvedena 23. oktobra 1955. Na fotografiji je prikazan drugi prizor, vidimo pa lahko Jerco, sončno vilo in nekaj živali. Prizor se dogaja v gozdu, zato je scena sestavljena iz dreves in grmičevja. Igralska zasedba na fotografiji ni zapisana.

Težave Peteršiljčkove mame

Predstava *Težave Peteršiljčkove mame* je bila igrana leta 1956. Dve fotografiji sta iz zasebne zbirke družine Kert in dve iz Pokrajinskega arhiva Maribor. Dve izmed fotografij sta enaki in predstavljata prizor iz prvega dejanja, vendar imata na hrbtni strani različne napise.

Jurček preganja strahove

Predstava je bila premierno izvedena 10. novembra 1957. V Pokrajinskem arhivu Maribor je s predstave *Jurček preganja strahove* ohranjenih 17 fotografij. Na njih lahko vidimo tako prizore s predstave kot tudi nastopajoče, zato so še posebej zanimive. S fotografij je razvidno več različnih lutk marionet. Razvidni sta tudi dve različni sceni. Ena prikazuje jamo, zgrajeno iz kamenja, druga pa sobo z dvema oknoma z zavesicami.

Zimska pravljica

To predstavo so igrali leta 1956. Ohranili sta se samo dve fotografiji.

Sneguljčica

Sneguljčico so po podatkih na fotografijah igrali leta 1957. Vsega skupaj se je ohranilo 18 fotografij. Nekatere so v albumu v Pokrajinskem arhivu, nekaj enakih pa ima v lasti tudi gospa Tatjana Kert. Na hrbtni strani imajo zelo natančno napisana imena igralcev. Še posebej zanimive so skupinske fotografije, posnete pred OŠ Franceta Prešerna. Igralci v rokah držijo tudi lutke.

Gledališče ročnih lutk »Pavliha«

Na nekaterih fotografijah se pojavi tudi žig z napisom »Gledališče ročnih lutk Pavliha«. Po pogovoru z gospo Kert sem ugotovila, da je v okviru DPD Svoboda Tabor delovalo še eno lutkovno gledališče. Gledališče »Pavliha« je delovalo zelo kratek čas. V njem so igrali: Nejc Habjanič, Milan Lipavic, Vasja Lavrič, Tine Germ in Zlata Kert. Iz lutkovnega gledališča »Pavliha« je ohranjenih 6 fotografij. Z njih sta razvidni dve predstavi. To sta bili *Razbojnik Ceferin* in *Detektiv in strašilo.*

Razbojnik Ceferin
Predstava je bila igrana v letih 1955 in 1956. Igralska zasedba s fotografije ni znana. S predstave *Razbojnik Ceferin* je v Pokrajinskem arhivu Maribor shranjena le ena fotografija. Na njej sta dve ročni lutki. V ozadju so lesena hiška, drevo in hribčki.

Detektiv in strašilo
Predstava *Detektiv in strašilo* je bila igrana v letih 1955 in 1956. V Pokrajinskem arhivu Maribor je s te predstave ohranjena le ena fotografija s prizorom iz prvega dejanja. Na fotografiji so tri ročne lutke. Za sceno je bilo narejeno plosko drevo na levi strani ter hribčki z gradom in gozd v ozadju.

6.8 Ohranjene lutke iz predstav Marionetnega lutkovnega gledališča

Kdaj točno je Marionetno lutkovno gledališče prenehalo delovati, nimamo podatka. V časopisnem članku iz leta 1968, ki govori o zavzemanju KUD Angel Besednjak za pridobitev boljših prostorov, je omenjeno, da so bile lutke takrat shranjene na podstrešju prostorov društva, gledališče pa za izvedbo predstav ni imelo primerne dvorane (M. Š., Prizidek bi izboljšal možnosti za delo, 1968, časopisni izrezek, last družine Varl)

Moj informator Tine Varl mi je v zvezi z lutkami, s katerimi so igrali v Marionetnem lutkovnem gledališču, povedal zelo zanimivo zgodbo: »Ko je gledališče nehalo delovati, je spomin na lutke šel v pozabo. Kot se je izkazalo mnogo let kasneje, pa so ostale v prostorih osnovne šole na Žolgarjevi, kjer je gledališče nekoč imelo svoj oder. V sedemdesetih letih prejšnjega stoletja je bila nekdanja šola na Žolgarjevi ulici razdeljena na dve šoli, na OŠ Slavko Šlander in OŠ Boris Kidrič. Ker se je z izgradnjo novih stanovanjskih naselij število prebivalcev na Taboru zelo povečalo, sta šoli postali pretesni za vse učence. Zato so v blokovskem naselju

zgradili še dve novi osnovni šoli, najprej leta 1978 OŠ Veljka Vlahoviča, ki se je kasneje preimenovala v OŠ Tabor I, nekaj let kasneje pa še OŠ Tabor II. V nove prostore je odšlo precej učencev z obeh obstoječih šol in seveda nekaj učiteljev. Nekdo je takrat lutke marionete, s katerimi smo igrali v Marionetnem lutkovnem gledališču, odnesel s seboj na novo šolo Veljka Vlahoviča, vendar se takrat z njimi ni več igralo. Na novozgrajeni šoli so se kmalu pojavile gradbene napake in čez dobri dve leti je kletne prostore zalila podtalnica. Takrat me je poklicala ravnateljica, gospa Zemljič ali Zemljarič, da v njihovi poplavljeni kleti plavajo neke lesene lutke. Takoj sem se odpravil tja in videl žalostno sliko: poleg starih zvezkov, knjig, polomljenih stolov so med vsemi temi predmeti plavale lesene lutke, s katerimi smo nekoč igrali, izdelal pa jih je mojster Anton Jezovšek. Večinoma so bile marionete z zamešanimi nitkami, deloma brez kostumov. Po vodi so plavali tudi posamezni leseni trupi in glave ter škatla, v kateri je bilo še nekaj delov rok in nog marionet in nekaj glav ročnih lutk. Seveda sem vse lutke odnesel in jih doma posušil. Nekaj časa sem jih hranil na Zvezi kulturnih društev Maribor, kjer sem bil zaposlen, kasneje pa sem jih oddal v hrambo Lutkovnemu gledališču Maribor.«

Pregledala sem popis starih lutk v Lutkovnem gledališču Maribor, kjer nimajo zapisano, od kod so lutke prišle in kdo je z njimi igral. Lutke sem primerjala s tistimi na fotografijah iz albuma Marionetnega lutkovnega gledališča, ki ga hranijo v Pokrajinskem arhivu Maribor. Ugotovila sem, da se šest lutk marionet in ena lesena glavica skladajo z lutkami na fotografijah iz albuma, po čemer lahko sklepam, da gre za lutke, ki so bile najdene v poplavi v šoli. Šest marionet bi lahko bilo s predstave *Sneguljčica*, ena volčja glavica pa s predstave *Rdeča kapica*. V preglednici v poglavju 6.4 sem zapisala, da so predstavo *Rdeča kapica* igrali v letih 1949, 1950, 1954 in 1958, *Sneguljčico* so pa v letih 1957 in 1958. Na podlagi ustnega izročila, pisnih virov, slikovnega gradiva in ohranjenih lutk lahko potrdimo, da so s temi lutkami igrali v Marionetnem lutkovnem gledališču DPD Svoboda Tabor, verjetno v letih 1957 in 1958. Vse ohranjene lutke je izdelal rezbar Anton Jezovšek.

Lutke, s katerimi so svojčas igrali v Marionetnem lutkovnem gledališču, najdemo tudi v Muzeju narodne osvoboditve Maribor. V evidenci je zapisano, da je iz KUD Angel Besednjak prišlo 17 lutk. Lutke so vse marionete in so s predstav *Sneguljčica in sedem palčkov* (škrat, princ, kraljica), *Obuti maček* (kralj, moška lutka brez noge), *Povodnikova Ivanka* (ženska), *Matevžkov rojstni dan* (Matevžek), *Jurček in trije razbojniki* (dva partizana), *Jurček gre na morje* (krošnjar), *Žogica Nogica* (črpalkar) in z neznane predstave (kužek, muca, starejši mož, fant, Jerica, dedek Mraz). Vse ohranjene lutke je izdelal rezbar Anton Jezovšek. V preglednici v poglavju 6.4 lahko vidimo, da so predstave *Sneguljčica* igrali v letih 1957 in 1958, *Matevžkov rojstni dan* v letih 1952, 1953, 1955 in 1958, *Jurček in trije razbojniki* leta 1958, *Jurček gre na*

morje v letih 1947, 1956 in 1957 in *Žogica Nogica* leta 1955 in 1957. Zanimivo je, da se predstavi *Obuti maček* in *Povodnikova Ivanka* na fotografijah in v pisnih virih ne pojavita.

Slike 41, 42, 43: Lutke iz predstave Sneguljčica, najdene na OŠ Tabor 1, Lutkovno gledališče Maribor (vir: lastne fotografije)

6.9 Ohranjena besedila lutkovnih predstav Lutkovnega gledališča DPD Svoboda Tabor

V arhivskem fondu družine Kert v Pokrajinskem arhivu Maribor sem našla tudi dva scenarija za dve lutkovni predstavi. Scenarija sta za predstavi *Razbojnik enooki* in *Avtomobilska princesa*. Oba scenarija sta natipkana na pisalni stroj. V njiju so zapisani vsi liki, ki so nastopali v predstavi. (PAM, SI_PAM/1654, fond Družina Kert, 1902–1982)

Kakor piše v scenariju, je predstavo *Razbojnik enooki* napisala Jerica Prašnik. Scenarij ima tri gosto tipkane strani. Liki, ki so nastopali v predstavi, so bili babica, boter Mesec, razbojnik Enooki, Pavliha, zvezdica, vnuk in vnukinja. Zanimivo se mi je zdelo, da te predstave nisem zasledila nikjer drugje. Predstava ni navedena v nobeni kroniki ali pisnem viru in ni navedena na nobeni fotografiji. (PAM, SI_PAM/1654, fond Družina Kert, 1902–1982)

Scenarij predstave *Avtomobilska princesa* pa ima 21 strani. Predstava je napisana v treh dejanjih. Kakor piše v scenariju, ga je napisal R. Nešvera, prevedel pa ga je Aleksander Lajovic. Liki, ki so nastopali, so bili avtomobilski kralj, avtomobilska kraljica, princesa Suzi (njuna hči), Dr. Bedrač, Dr. Svedrač, Jurček, Jaka, Lekaj št. 60 in gospod Bahač. (PAM, SI_PAM/1654, fond Družina Kert, 1902–1982)

Zelo zanimivo se mi je zdelo, da sta se ob vseh predstavah, ki jih je Marionetno gledališče DPD Svoboda Tabor igralo, ohranila le dva scenarija.

6.10 Ohranjeni plakati Marionetnega lutkovnega gledališča

V gradivu, ki ga hrani družina Varl, sem naletela tudi na štiri ohranjene plakate za predstave Marionetnega lutkovnega gledališča DPD Svoboda Tabor Maribor. Plakati so za predstave *Jurček preganja strahove, Čarobne gosli, Zimska pravljica* in *Janko in Metka*.[5]

S plakata za predstavo *Jurček preganja strahove* lahko razberemo, da jo je režiral Vinko Bitenc, tehnični vodja je bil Slavko Marčinko, za razsvetljavo in scenarij pa je poskrbel Franc Rom. Predstava je bila uprizorjena v okviru SKUD Angel Besednjak. Na plakatu piše, da je bila vstopnina 5 din. Datum in ura nista napisana, čeprav je na plakatu prostor za ta podatka.

Na plakatu za predstavo *Janko in Metka* lahko preberemo, da je predstavo režiral Vinko Bitenc, tehnični vodja je bil Slavko Marčinko, za razsvetljavo in scenarij pa je poskrbel Franc Rom. Predstava je bila uprizorjena v okviru SKUD Angel Besednjak. Na plakatu piše, da je bila vstopnina 5 din. Tudi na tem plakatu datum in ura izvedbe nista navedena.

Na plakatu za predstavo *Čarobne gosli* lahko preberemo, da je bila predstava uprizorjena v nedeljo, 27. oktobra, ob 10. uri v lutkovni dvorani Prešernove šole na Žolgarjevi. Otroci so za ogled predstave morali plačati 10 din, odrasli pa 20 din. Ker je datum prelepljen, lahko sklepam, da so isti plakat uporabili za več izvedb in so čez stari datum nalepili novega.

Na plakatu za predstavo *Zimska pravljica* lahko preberemo, da so v predstavi nastopali liki dedek Mraz, živali, Jurček, Janezek, Anica, teta Špela, stric Kujon in Jurčkova mati. Ta plakat je edini, ki je v celoti napisan na roko. Plakat ima na vrhu dve majhni luknjici.

Kakor mi je povedal gospod Varl, so na šoli na Žolgarjevi ulici, kjer so igrali, imeli vitrino, v kateri so bili pritrjeni plakati tiste predstave, ki so jo igrali. (Ustni vir: Tine Varl)

Ohranjenih je tudi pet na roko napisanih napisov. Na treh izmed njih so zapisani naslovi predstav: *Jurček preganja strahove, Jurček in trije razbojniki, Meh za smeh* in *Janko in Metka*. Na enem napisu piše zgolj »vstopnina 20 din«, na drugem pa: »Pridite v sredo 8. VII. 1959 ob 15ih sem v šolo! Bodite točni!« Vsi ti napisi imajo po dve luknjici na vrhu. (Plakati Marionetnega lutkovnega gledališča, last družine Varl)

6.11 KUD Angel Besednjak (naslednik DPD Svoboda Tabor) danes

Po osamosvojitvi Slovenije (1991) so velike mariborske tovarne, katerih delavci so v večini sestavljali društva, začele propadati. S tem se je število članov v različnih društvih zelo znižalo. Kljub velikemu upadu članov je društvu KUD Angel Besednjak uspelo, da se je

[5] Glej prilogo 4.

ohranilo vse do danes. (Kulturno-umetniško društvo Angel Besednjak Maribor 1920–2020, ob 100-letnici delovanja društva, 2021, str. 14)

Danes je društvo sestavljeno iz štirih sekcij, ki imajo skupaj 50 članov. To so pevska, likovna, literarna in inštrumentalna sekcija. Društvo še danes štirikrat na leto pripravi prireditve za krajane mestne četrti Magdalena. Društvene sekcije nastopajo tudi po domovih za upokojence, cerkvah, udeležujejo se koledovanja po Mariboru ter od časa do časa gostujejo tudi v tujini. Svoja dela razstavljajo v različnih razstaviščih izven društva in v mestni četrti Magdalena. Razstavljajo posamično ali v skupinah. (Kulturno-umetniško društvo Angel Besednjak Maribor 1920–2020, ob 100-letnici delovanja društva, 2021, str. 14) Današnje kulturno-umetniško društvo pa na žalost nima lutkovne sekcije.

V publikaciji ob stoti obletnici je Franci Pivec zapisal: »Ni recepta, velja le želja, podobna tisti izpred stotih let, da bi si naredili življenje v skupnosti vrednejše. Ne da zgolj čakamo druge, ki nam bodo to zagotovili[,] in ne da se kot potrošniki zanašamo, kako si bomo kulturo kupili. Že sam namen, da praznujemo stoletnico društva[,] je dobro znamenje, da se zavedamo njegovega velikega pomena za vse nas.« (Kulturno-umetniško društvo Angel Besednjak Maribor 1920–2020, ob 100-letnici delovanja društva, 2021, str. 5)

6.12 Lutkovna dejavnost na Osnovni šoli Franceta Prešerna danes

Po prenehanju delovanja Marionetnega lutkovnega gledališča DPD Svoboda Tabor na šoli na Žolgarjevi ulici kar nekaj časa ni delovala nobena lutkovna skupina. Tega obdobja nisem posebej raziskovala, zanimalo pa me je, kako je z lutkarstvom na šoli danes.

Da bi več izvedela o lutkovni dejavnosti na današnji OŠ Franceta Prešerna, sem nekaj vprašanj poslala gospe Ramoni Lesar Puklavec, učiteljici nižje stopnje na tej šoli. Učiteljica Lesar Puklavec se skupaj z učiteljico Mileno Zaner ukvarja z lutkovno dejavnostjo na šoli.

Učiteljica Lesar Puklavec mi je povedala, da so z lutkovno dejavnostjo pričeli leta 2014. Na začetku dejavnost ni potekala v obliki interesne dejavnosti, vendar sta jo učiteljici vključili pri rednem pouku slovenščine, glasbe in likovne umetnosti. Pri pripravi in izvedbi jim je pomagala tudi lutkarica Breda Varl.

Leta 2016 se je lutkovna dejavnost pričela izvajati v obliki interesne dejavnosti. Mentorici novonastale lutkovne skupine sta bili še naprej učiteljici Lesar Puklavec in Zaner, še naprej so sodelovali tudi z Bredo Varl. V lutkovni skupini so sodelovali otroci, stari od 7 do 11 let. Kakor mi je povedala gospa Lesar Puklavec, so otroci krožek zelo radi obiskovali, na vaje pa so redno prihajali. Sodelovali so pri pripravi scene, se učili pesmic in igranja z lutkami.

V teh letih so na oder postavili več predstav. Nekatere izmed njih so bile *Muca Rozalinda in Artur, Tobia, Črni muc*, *Povodni mož*, *Moja šola*, *Mojca Pokrajculja* ...

Z lutkovno skupino so nastopali tako na šoli kot tudi v gosteh. Gostovali so na OŠ Leona Štuklja v okviru mednarodnega srečanja gledaliških in lutkovnih skupin (Unesco), v vrtcu Jadvige Golež, na podružnični šoli Staneta Lenardona v Razvanju, v vrtcu Ivana Glinška, v SNG Maribor na srečanju gledaliških in lutkovnih skupin, na delavnicah v okviru sobotnih šol ter na srečanjih gledaliških skupin šol Franceta Prešerna (Ribnica, Kranj, Črenšovci).

Kakor mi je povedala učiteljica Lesar Puklavec, si je lutkovna skupina lutke največkrat izposodila od gospe Brede Varl, nekatere pa so izdelali tudi učenci sami. Oblekice za lutke in sceno sta naredili mentorici.

Sliki 44, 45: Lutkovne skupine na OŠ Franceta Prešerna danes
(vir: arhiv OŠ Franceta Prešerna)

Skupina je z vmesnimi prekinitvami delovala do šolskega leta 2023/24 in sedaj ni več aktivna. Kot je še povedala učiteljica Lesar Puklavec, so »otroci začutili moč lutke in čarobnost preobrazbe.«

Na OŠ Franceta Prešerna je v šolskem letu 2022/23 delovala še ena lutkovna skupina. Skupina se je ustvarila v okviru projekta za spodbudo mladim k branju, ki se je takrat izvajal na šoli. V skupini je igralo sedem devetošolcev, od tega jih je šest igralo z lutkami, eden pa je skrbel za osvetljavo. Skupina je delovala pod vodstvom njihove učiteljice slovenščine Metke Pelicon in ene iz med učenk.

Vse potrebno za predstavo – oder, razsvetljavo, lutke in scenarij – so si izposodili od gospe Brede Varl. Igrali so lutkovno igrico *Črni muc*. Predstavo so odigrali devetkrat. Igrali so v šoli, v šolski knjižnici. Predstave so bile v glavnem namenjene razredom prve triade, igrali pa so tudi za svoje razrede in v gosteh. Gostovali so na srečanju lutkovnih in gledaliških skupin ter na srečanju osnovnih šol Franceta Prešerna v Ribnici. Lutkarji so tako med vajami kot tudi med predstavami zelo uživali in se zabavali.

7 OHRANJANJE DEDIŠČINE – RAZSTAVA

Da bi tudi sama pripomogla k ohranjanju dediščine ljubiteljskega lutkarstva, sem na OŠ Franceta Prešerna pripravila razstavo o Marionetnem lutkovnem gledališču in Lutkovnem gledališču »Pavliha«; obe gledališči sta na tej šoli delovali v okviru DPD Svoboda Tabor Maribor (pred letom 1952 imenovanim SKUD Angel Besednjak). Zanimivo se mi je zdelo današnjim otrokom predstaviti del zgodovine njihove šole, ki je verjetno niso poznali.

V okviru priprave razstave sem sodelovala z učiteljico likovnega pouka gospo Radejo Lokar Rutar. Učiteljica Lokar Rutar mi je pripravila štiri slikarska stojala za panoje ter eno vitrino. Dogovorili sva se, da bo razstava postavljena v šolski knjižnici, ki jo učenci redno obiskujejo.

V okviru priprave razstave sem sodelovala tudi z Lutkovnim gledališčem Maribor. Z direktorico gospo Katarino Klančnik Kocutar sem se dogovorila, da si lahko nekaj lutk, ki jih hranijo v Lutkovnem gledališču in so pred prevzemom v gledališče z njimi igrali v Marionetnem gledališču DPD Svoboda Tabor, izposodim. Izposodila sem si tri lutke in eno leseno lutkovno glavico, ki jih je vse izdelal rezbar Anton Jezovšek. Vse lutke so s predstave *Sneguljčica*.

Lutke sem dala v vitrino, da so bile otrokom dobro vidne. Zraven vitrine sem na štiri slikarska stojala postavila panoje. (glej prilogo 4) Na prvem panoju je na kratko opisana zgodovina lutkovne dejavnosti med obema vojnama (sokolski lutkovni odri). Na drugem panoju so navedene in na kratko opisane ljubiteljske lutkovne skupine, ki so bile aktivne po drugi svetovni vojni. Tretji in četrti pano pa govorita o delu Marionetnega lutkovnega gledališča in Lutkovnega gledališča »Pavliha« DPD Svoboda Tabor. Vsi panoji so opremljeni tudi s slikovnim gradivom, ki sem ga zbrala pri raziskovanju.

Razstava je bila na osnovni šoli odprta 7. februarja 2025. Ogledat si jo je prišlo pet razredov OŠ Franceta Prešerna. Ena skupina otrok je prišla iz Centra za sluh in govor. Otroci so me zbrano poslušali in sledili moji razlagi. Prav tako pridno so odgovarjali na vprašanja, ki sem jim jih zastavila. Prišel je tudi en tretji razred. Da bi bolj pritegnila njihovo pozornost, sem jim vse podatke povedala s pomočjo ročne lutke Antona Jezovška, ki sem jo prinesla seboj. Navdušilo me je, da so otroci gledali le lutko in ne mene. Zelo me je presenetilo, da je eden izmed otrok vedel, kaj so lutke javanke, ki drugače niso toliko prepoznavne po imenu. Na mojo predstavitev je prišel tudi en razred iz Podružnične šole v Razvanju. Poleg mlajših otrok so na razstavo v knjižnici prišli tudi učenci šestega, sedmega in enega osmega razreda. Njim sem lahko rezultate svojega raziskovanja bolj natančno povedala, saj so bili starejši. Kljub temu pa

se mi je zdelo, da so v predstavitvi uživali in ji z zanimanjem prisluhnili. Še posebej zanimivo se jim je zdelo, da je lutkovno gledališče delovalo na njihovi šoli, tam, kjer je danes kuhinja, česar nihče ni vedel.

Ker so predstavitve tako dobro uspele, me je knjižničarka gospa Irena Gradišnik prosila, da bi še enkrat prišla na šolo in razstavo predstavila še več razredom. Rečem lahko, da je razstava zelo dobro uspela. Otroci so uživali, jaz pa tudi. Po zaključku razstave na osnovni šoli bo razstava na ogled še v Lutkovnem gledališču Maribor in na Prvi gimnaziji Maribor.

Sliki 46, 47: Razstava na OŠ Franceta Prešerna, 7. 2. 2025 (vir: lastni fotografiji)

8 DRUŽBENA ODGOVORNOST

Rezultati te raziskovalne naloge so se izkazali kot zelo družbeno koristni, saj sem obdelala področje, ki ga do sedaj še nihče ni obdelal oziroma o tem izsledkov objavil. Dediščina je vse okoli nas, vendar se, če je ne zapišemo, lahko hitro izgubi in pozabi. Predvsem je pomembno zapisati in ohraniti ustno izročilo. Tudi moji informatorji so opisano sami doživeli in o tem tudi največ vedo. Pri mojem raziskovalnem delu je prišlo tudi do družbeno pomembnega medgeneracijskega sodelovanja in izmenjave informacij.

S svojim delom sem želela opozoriti na sedaj neaktivno lutkovno dejavnost, ki je v preteklosti delovala na OŠ Franceta Prešerna. S tem ko sem podatke, zbrane pri raziskovanju, zapisala, sem poskrbela, da se ta tema ne bo nikoli pozabila. Vendar pa samo zapisati ni dovolj. S pripravo razstave na OŠ Franceta Prešerna sem poskrbela, da so se učenci in učitelji seznanili z lutkovno dejavnostjo, ki je nekoč delovala na njihovi šoli in se je do danes že pozabila.

Želim si, da bi s svojo nalogo ljudi spomnila, kako pomembno je ohranjati kulturno dediščino za prihodnje rodove. Menim, da sem s to raziskovalno nalogo veliko prispevala k zbiranju, ohranjanju in poznavanju zgodovine in dediščine ljubiteljskega lutkarstva v Mariboru in kulturne dediščine na splošno.

9 RAZPRAVA IN INTERPRETACIJA REZULTATOV

Pri raziskovanju sem si lahko odgovorila na vsa raziskovalna vprašanja, ki sem si jih zastavila pred začetkom raziskovanja.

Na prvo raziskovalno vprašanje (*Kako se je razvijalo ljubiteljsko lutkarstvo v Mariboru med obema svetovnima vojnama?*) sem si lahko odgovorila s pomočjo nekaj malega literature in z do sedaj še neobdelanimi pisnimi viri iz Pokrajinskega arhiva Maribor. Ugotovila sem, da so bili med obema vojnama v Mariboru aktivni tako imenovani sokolski odri. Sokolsko gibanje je izviralo s Češke, zato so se tudi prvi sokolski lutkovni odri zgledovali po čeških vzorih. Prvi marionetni oder je deloval v okviru Češkega kluba. Po njihovem vzoru so nastali sokolski odri, ki so igrali s češkimi marionetami, predstave pa so potekale v slovenščini. V Mariboru je takrat delovalo šest odrov. Poleg Odra mestnega Češkega kluba, ki je imel svoje prostore v Narodnem domu, je tam po letu 1922 delovalo tudi slovensko sokolsko marionetno gledališče. Iz tega se je razvilo Lutkovno gledališče Sokol Matica, ki je prav tako imelo sedež v Narodnem domu. O tej skupini je v Pokrajinskem arhivu Maribor ohranjenega največ gradiva. V tem času pa so delovale še tri lutkovne skupine, in sicer Sokolsko (marionetno) lutkovno gledališče na Studencih, sokolsko društvo Sokol I v mariborski Kadetnici ter Gledališče mladega rodu, ki je bilo ustanovljeno tik pred drugo svetovno vojno. Lutkovna skupina je delovala tudi na današnji Prvi gimnaziji, glede na ustno izročilo pa tudi na takratni Aleksandrovi cesti 6 (danes Cesta XIV. divizije). Delovanje teh marionetnih lutkovnih skupin je prekinila druga svetovna vojna. Moja domneva, da je bilo ljubiteljsko lutkarstvo med obema vojnama vezano predvsem na sokolske odre se je potrdila, o ljubiteljskem lutkarstvu med obema vojnama ni veliko literature se je potrdila. Drži tudi, da o tej temi ni veliko literature, presenetilo pa me je, da sem v Pokrajinskem arhivu našla veliko pisnih virov, vendar le o marionetnem lutkovnem gledališču Sokol Matica.

S pomočjo redkih zapisov v literaturi, opravljenih intervjujev in obdelave dragocenih pisnih virov in fotografij, ki so v lasti družin Varl, Kert in Pastirk, sem si lahko odgovorila na drugo vprašanje (*Katere so bile najpomembnejše ljubiteljske lutkovne skupine v Mariboru po drugi svetovni vojni?*). Največ informacij sem pridobila z intervjuvanjem štirih nekdanjih lutkarjev, ki so igrali v različnih ljubiteljskih lutkovnih skupinah v Mariboru. Ugotovila sem, da so ljubiteljski lutkovni odri začeli nastajati takoj po drugi svetovni vojni v okviru različnih sindikalnih kulturno-umetniških društev. S pomočjo pisnih virov sem sestavila seznam teh lutkovnih skupin in ugotovila, da je bilo samo v Mariboru najmanj 8 odrov, več pa jih je delovalo tudi v okolici, vendar jih nisem posebej raziskovala. Kolikor vem, tak seznam do sedaj

še ni bil narejen. Ugotovila sem, da so bile najpomembnejše ljubiteljske lutkovne skupine v Mariboru KUD »Jože Hermanko«, DPD Svoboda Tabor, KUD Slava Klavora, ki je delovalo v okviru Mariborske tekstilne tovarne (MTT), in DPD Svoboda Pobrežje, ki je prvotno delovalo v okviru osnovne šole na Pobrežju. Mojo domnevo, da je po drugi svetovni vojni delovalo le nekaj ljubiteljskih lutkovnih skupin, sem morala ovreči, saj sem ugotovila, da jih je bilo kar veliko, tako v Mariboru kot v okolici.

S pomočjo tretjega (*Kje in kdaj je delovala ljubiteljska lutkovna skupina DPD Svoboda Tabor v Mariboru in kdo so bili njeni člani?*), četrtega (*Kakšen program je izvajala ljubiteljska lutkovna skupina DPD Svoboda Tabor, kje in za koga?*) in petega vprašanja (*Kaj danes priča o delovanju ljubiteljske lutkovne skupine DPD Svoboda Tabor in kje to dediščino najdemo?*) sem oblikovala glavni del raziskovalne naloge. V literaturi odgovorov na ta tri vprašanja nisem dobila.

Lutkovna sekcija je v društvu nastala takoj po drugi svetovni vojni. Sprva se omenja kot lutkovni odsek pri Sindikalnem kulturno-umetniškem društvu Angel Besednjak, ki je imelo sedež na Taboru, v bližini železničarskih delavnic, nato pa se je društvo leta 1952 preimenovalo v Delavsko prosvetno društvo Svoboda Tabor. V tem okviru sta delovali Marionetno lutkovno gledališče in krajši čas tudi Gledališče ročnih lutk »Pavliha«. V lutkovni skupini so sodelovali otroci in mladinci iz šole in okolice, pa tudi odrasli. Skupina je imela več vodij, najpomembnejša pa sta bila Doro Cerkvenič in Jože Kert. Igralci so bili razdeljeni na dva dela. Eni so animirali lutke, drugi pa so sedeli pod odrom in govorili ali brali besedilo.

Iz pisnih dokumentov in ohranjenih fotografij sem razbrala, da je skupina vsako leto na oder postavila kakšno novo predstavo ter ponavljala stare. Večinoma so eno predstavo igrali dve sezoni, bilo pa je tudi nekaj izjem. V vsem času so igrali najmanj 24 različnih lutkovnih predstav. Marionetno lutkovno gledališče je imelo vsako leto na programu več različnih predstav, največ leta 1958, ko so igrali kar 15 različnih lutkovnih iger. Najbolj priljubljeni besedili sta bili *Jurček preganja strahove* in *Janko in Metka*, ki so ju igrali najmanj sedem sezon. Sledijo besedila *Čarovnik Ropotar in Ježibaba* (šest sezon) ter *Rdeča kapica* in *Matevžkov rojstni dan* (pet sezon). Ostale igre so igrali od ene do treh sezon. Besedila za predstave so prevajali v slovenščino, nekaj predstav pa so si tudi sami izmislili. Svoje prostore je društvo imelo v tako imenovani mlečni kuhinji, ki je bila v kleti osnovne šole na Žolgarjevi ulici 2 na Taboru, sedaj OŠ Franceta Prešerna. Lutkarji so se tam zbirali dvakrat tedensko na vajah ter ob nedeljah na predstavah. Predstave so bile v glavnem namenjene otrokom, ki so stanovali v okolici, vendar so na predstave prihajali tudi odrasli. Pred začetkom raziskovanja sem predvidevala, da je bilo lutkovno gledališče, ki je delovalo v okviru DPD Svoboda Tabor

v Mariboru, le eno izmed ljubiteljskih gledališč, vendar ne najpomembnejše. Ugotovila sem, da je to lutkovno gledališče v svojem času bilo zelo pomembno, saj je imelo predstave vsako nedeljo, pa tudi med tednom. Program je bil obsežen in zelo pester, pripravljala pa ga je zelo velika skupina lutkarjev, ki so se sicer tudi menjavali. Ciljna skupina so res bili otroci, vendar so si predstave ogledovali tudi odrasli. Mojo domnevo, da bom ta del naloge napisala predvsem s pomočjo ustnih informatorjev lahko potrdim le do neke mere, saj sem tekom mojega dela dobila na razpolago zelo veliko arhivskega gradiva, ki mi je zelo pomagalo pri oblikovanju jedra naloge.

Spomin na Marionetno lutkovno gledališče DPD Svoboda Tabor je že skoraj zbledel, saj je od prenehanja delovanja minilo že več kot 60 let. Kljub temu pa o nekdanjem lutkovnem gledališču pričajo pisni viri in stare fotografije, tipkopisi lutkovnih besedil, plakati predstav in gledališki listi, ohranjeni v Pokrajinskem arhivu Maribor in zasebni lasti. O delovanju lutkovnega gledališča pričajo tudi redke ohranjene lesene rezljane lutke, ki jih je naredil mariborski rezbar Anton Jezovšek in so danes shranjene v Lutkovnem gledališču Maribor. Danes na Taboru še zmeraj deluje kulturno-umetniško društvo, ki se zdaj imenuje KUD Angel Besednjak in je naslednik DPD Svoboda Tabor Maribor. Ima številne sekcije, med katerimi lutkovne skupine žal ni. Ljubiteljsko lutkarstvo na Taboru je zamrlo okoli leta 1960. Na OŠ Franceta Prešerna je v zadnjih desetletjih sicer delovalo več lutkovnih skupin, a so delovale le v okviru interesne dejavnosti na šoli in nimajo neposredne povezave z Marionetnim lutkovnim gledališčem DPD Svoboda Tabor ali Gledališčem ročnih lutk »Pavliha«. Kljub temu pa se s tem lutkovna umetnost še naprej ohranja in vzdržuje. Pričakovala sem, da glavnino ohranjene dediščine, ki priča o delovanju lutkovnega gledališča DPD Svoboda Tabor, predstavljajo stare fotografije, ustno izročilo in lutke. Skozi raziskovanje pa se je izkazalo, da je na srečo ohranjenih tudi veliko pisnih virov, plakatov, besedil in gledaliških listov.

10 SKLEP

Na koncu mojega dela lahko povzamem, da je bilo ljubiteljsko lutkarstvo v Mariboru med obema vojnama in po drugi svetovni vojni dobro razvito. Razvijati se je začelo v okviru sokolskih odrov, ki so se zgledovali po prvem marionetnem odru Češkega kluba. Po njihovem vzoru so nastali sokolski odri, ki so igrali s češkimi marionetami, predstave pa so potekale v slovenščini. V Mariboru je takrat delovalo najmanj šest takih odrov. Predstave so igrali v

Narodnem domu, v Kadetnici in na Studencih, pa tudi na današnji Prvi gimnaziji. Delovanje teh marionetnih lutkovnih skupin je prekinila druga svetovna vojna.

Ljubiteljski lutkovni odri pa so začeli spet nastajati takoj po drugi svetovni vojni v okviru različnih sindikalnih kulturno-umetniških društev. V Mariboru jih je bilo najmanj 8, več pa jih je delovalo tudi v okolici. Ugotovila sem, da so bile najpomembnejše ljubiteljske lutkovne skupine v Mariboru KUD »Jože Hermanko«, DPD Svoboda Tabor, KUD Slava Klavora, ki je delovalo v okviru Mariborske tekstilne tovarne (MTT), in DPD Svoboda Pobrežje, ki je prvotno delovalo v okviru osnovne šole na Pobrežju. Značilnost teh lutkovnih gledališč je bil tudi vzgojni namen, ki so ga imele. V pisnih virih večkrat zasledimo napis: »Vzgajamo z lutkami, ne vzgajamo lutk!«

Takoj po drugi svetovni vojni je nastal tudi lutkovni odsek pri Sindikalnem kulturno-umetniškem društvu Angel Besednjak, ki je imelo sedež na Taboru. Društvo se je leta 1952 preimenovalo v Delavsko prosvetno društvo Svoboda Tabor. V tem okviru je delovalo zelo uspešno Marionetno lutkovno gledališče, ki ga je najprej vodil Doro Cerkvenič, nato pa več let Jože Kert. Lutkovna sekcija je krajši čas imela tudi Gledališče ročnih lutk »Pavliha«, kjer so igrali z ročnimi lutkami. V lutkovni skupini so vsi sodelujoči imeli svoje zadolžitve. Eni so animirali lutke, drugi pa so sedeli pod odrom in govorili ali brali besedilo. Nekateri so bili zadolženi za pripravo kulis in scene. Lutke so naročali pri rezbarju Antonu Jezovšku.

Iz zbranih podatkov sem ugotovila, da so v lutkovnem gledališču v času delovanja igrali najmanj 24 različnih lutkovnih predstav. Marionetno lutkovno gledališče je imelo največ različnih iger na programu leta 1958, kar 15. Najbolj priljubljeni besedili sta bili *Jurček preganja strahove* in *Janko in Metka,* ki so ju igrali najmanj sedem sezon. Besedila za predstave so prevajali v slovenščino, nekaj predstav pa so si tudi sami izmislili. Svoje prostore je društvo imelo v tako imenovani mlečni kuhinji, ki je bila v kleti osnovne šole na Žolgarjevi ulici 2 na Taboru, sedaj OŠ Franceta Prešerna. Predstave so igrali vsako nedeljo, pa tudi med tednom. Program je bil obsežen in zelo pester, pripravljala pa ga je zelo velika skupina lutkarjev, ki so se sicer tudi menjavali. Glavna ciljna skupina so bili otroci, vendar so si predstave ogledovali tudi odrasli.

O delovanju lutkovnega gledališča DPD Svoboda Tabor danes pričajo pisni viri in stare fotografije, tipkopisi lutkovnih besedil, plakati predstav in gledališki listi, ohranjeni v Pokrajinskem arhivu Maribor in zasebni lasti. O delovanju lutkovnega gledališča pričajo tudi redke ohranjene lesene rezljane lutke, ki so danes shranjene v Lutkovnem gledališču Maribor. Na Taboru še zmeraj deluje kulturno-umetniško društvo, ki se zdaj imenuje KUD Angel Besednjak in je naslednik DPD Svoboda Tabor Maribor, vendar nima lutkovne sekcije. Na OŠ

Franceta Prešerna pripravljajo lutkovne predstave v okviru šolske interesne, z Marionetnim lutkovnim gledališčem DPD Svoboda Tabor ali Gledališčem ročnih lutk »Pavliha« pa nimajo nobene povezave. Kljub temu pa se s tem lutkovna umetnost še naprej ohranja in vzdržuje.

V okviru raziskovanja sem si odgovorila na vsa raziskovalna vprašanja in lahko rečem, da je bil namen moje naloge dosežen. Skozi delo se je pokazalo, da sem morala prebrati in preoblikovati veliko pisnih virov, kar se mi je zdela kar težka naloga. Zelo zanimivo pa je bilo pregledovanje starih fotografij in izpisovanje zapisov na njih. Raziskovalno nalogo bi lahko razširila tako, da bi natančneje raziskala še katero drugo povojno ljubiteljsko lutkovno skupino, recimo Slava Klavora ali DPD Svoboda Pobrežje. Prav tako bi se lahko še poglobila v delo drugih društvenih sekcij, na primer godbe na pihala, ki je prav tako delovala v okviru DPD Svoboda Tabor.

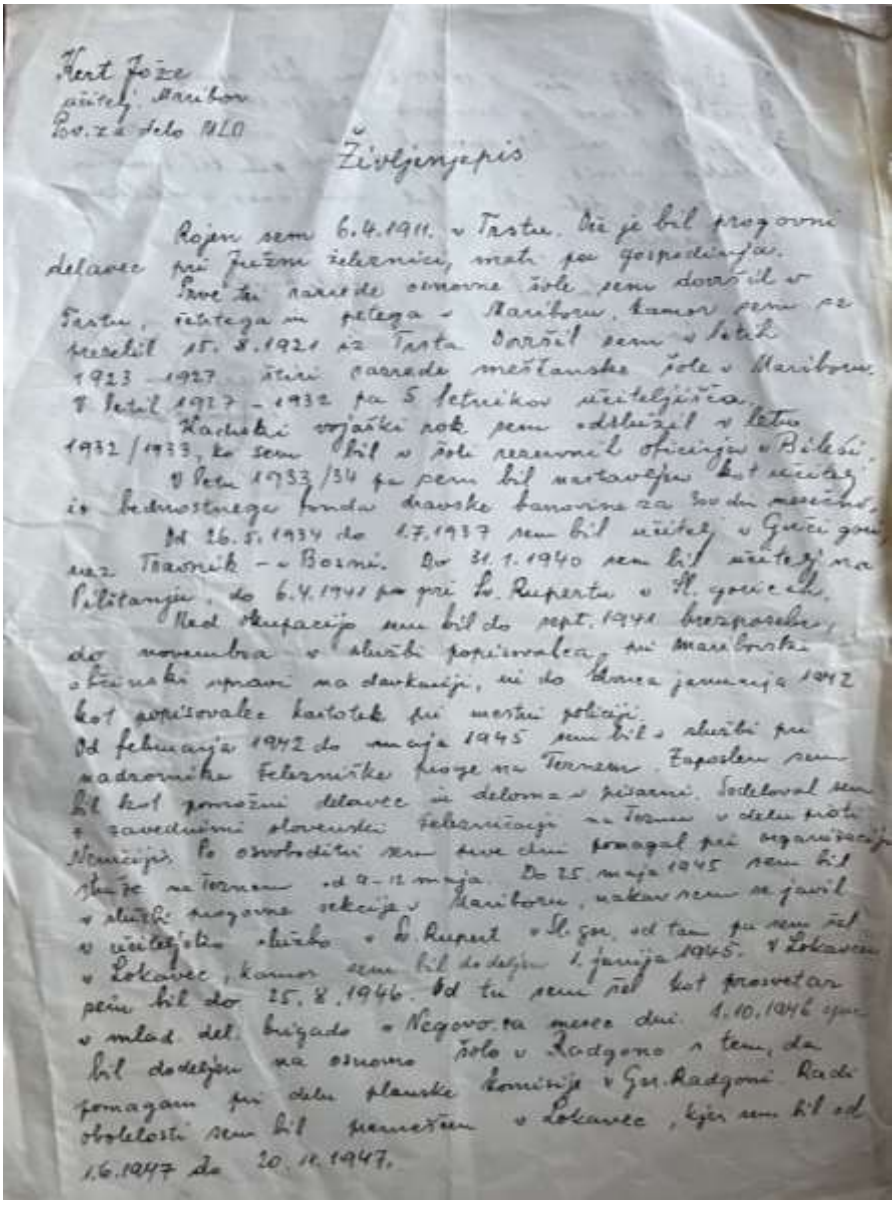
Namen moje raziskovalne naloge je bil dosežen s tem, da sem zbrala toliko gradiva o lutkovnem gledališču DPD Svoboda Tabor in da sem ga tako uspešno predstavila učencem OŠ Franceta Prešerna, kjer je lutkovno gledališče nekoč delovalo. Ta del mojega dela me je najbolj razveselil.

Slika 48: Lutkarji DPD Svoboda Tabor pred današnjo OŠ Franceta Prešerna, 1957
(vir: last družine Kert)

11 PRILOGE

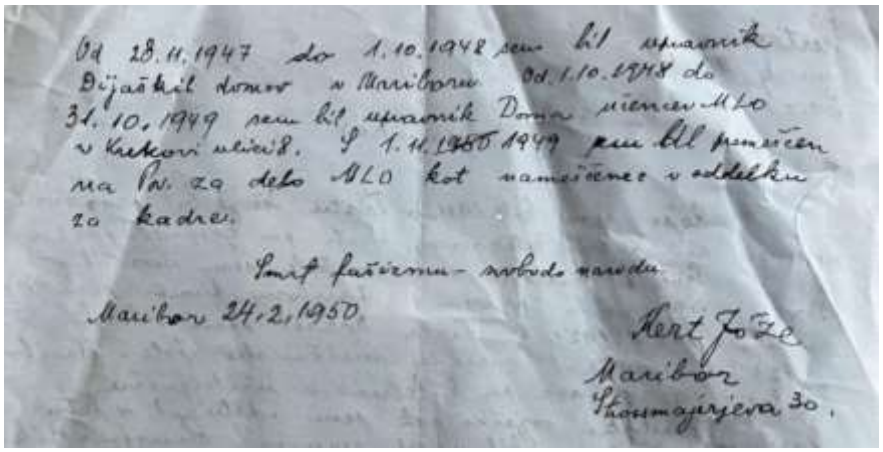
PRILOGA 1, Življenjepis Jožeta Kerta, last družine Kert

Kert Jože
Maribor
Pv. za delo NLO

Življenjepis

Rojen sem 6.4.1911. v Trstu. Oče je bil prognovni delavec pri južni železnici, mati pa gospodinjska.
Prve tri razrede osnovne šole sem dovršil v Trstu, četrtega in petega v Mariboru, kamor smo se preselili 15. 8. 1921 iz Trsta. Dokončil sem v letih 1923 - 1927 štiri razrede meščanske šole v Mariboru. V letih 1927 - 1932 pa 5 letnikov učiteljišča.
Vojaški rok sem odslužil v letu 1932/1933, ko sem bil v šoli rezervni oficirjev v Bileči.
V letu 1933/34 pa sem bil nastavljen kot učitelj in bednostnega fonda dravske banovine za šest mesecev.
Od 26. 5. 1934 do 17. 7. 1937 sem bil učitelj v Gučji gori nad Trbovljami - v Bosni. Do 31. 1. 1940 sem bil učitelj na Pilštanju, do 6. 4. 1941 pa pri Sv. Rupertu v Sl. goricah.
Med okupacijo sem bil do sept. 1941 brezposelen, do novembra v službi popisovalca, nato mariborske občinske uprave na davkariji, od 15. januarja 1942 kot popisovalec kartotek pri mestni policiji.
Od februarja 1942 do maja 1945 sem bil v službi pri nadzornika Železniške kroge na Teznem. Zaposlen sem bil kot pomožni delavec in deloma v pisarni. Sodeloval sem z zavednimi slovenskimi železničarji na Teznem v delu proti Nemcijah. Po osvoboditvi sem tudi pomagal pri organizaciji službe na Teznem od 9-12 maja. Do 25 maja 1945 sem bil v službi tržaške sekcije v Mariboru, nakar sem se javil v učiteljsko službo v Sv. Rupert v Sl. gor. od tam pa sem šel v Lokavec, kamor sem bil dodeljen 1. januarja 1945. V Lokavcu pem bil do 25. 8. 1946. Od tu sem šel kot prosvetar v mlad. del. brigado v Negovo za mesec dni. 1. 10. 1946 sem bil dodeljen na osnovno šolo v Zadgono s tem, da pomagam pri delu planske komisije v Gor. Radgoni. Radi obolelosti sem bil premeščen v Lokavec, kjer sem bil od 1. 6. 1947 do 20. 11. 1947.

Od 28. 11. 1947 do 1. 10. 1948 sem bil upravnik Dijaškil domov v Mariboru. Od 1. 10. 1948 do 31. 10. 1949 sem bil upravnik Doma učencev NLO v Krekovi ulici 8. S 1. 11. 1949 pem bil premeščen na Pv. za delo NLO kot namestnik v oddelku za kadre.

Smrt fašizmu - svoboda narodu

Maribor 24. 2. 1950.

Kert Jože
Maribor
Slomškova 30.

PRILOGA 2

IZPIS LUTKOVNIH PREDSTAV IZ KRONIKE DOGODKOV KUD ANEGEL BESEDNJAK MARIBOR / DPD SVOBODA TABOR MARIBOR, 1948–1954

Med arhivskim gradivom, ki ga hrani družina Varl, je tudi velik zvezek s trdimi platnicami, v katerega so za »Kulturno umetniško društvo Angel Besednjak / Z. Ž. P. D. N. J.« zapisovali vse dogodke vseh sekcij dogodke po datumih. Na seznamih so tudi termini pogrebov članov društva, različni nastopi, najpomembnejši pa so termini lutkovnih predstav. V zvezku so podatki za čas od leta 1948 do 1953.
Za leto 1948 ni podatkov o lutkovnih predstavah. Prvi vpis je iz 9. 1. 1949, ko je Lutkovna sekcija odigrala »1. predstavo v nižji gimnaziji« in sicer ob 15.00 uri. Druga predstava je bila 16. 1. 1949 ob 9.00 uri.
Lutkovne predstave so bile še:

- 30. 1. 1949, Lutkovna sekcija, 3. predstava v nižji gimnaziji ob 9.00;
- 13. 3. 1949, Lutkovni odsek, Priredba »Rdeča kapica«, 4. predstava, ob 10.00;
- 20. 3. 1949, Lutkovni odsek, Ponovitev »Rdeča kapica«, 5. predstava, ob 10.00;
- 2. 7. 1949, Lutkovni odsek, Otvoritev »Lutkovnega gledališča«, novo;
- 21. 7. 1949, Lutkovni odsek, Priredba »Rdeča kapica«, v Kamnici, ob 15.00;
- 30. 9. 1949, Lutkovni odsek, Predstava ob priliki tedna »Matere in otrok«, »Rdeča kapica«, ob 17.30;
- 1. 10. 1949, Lutkovni odsek, Predstava ob priliki tedna »Matere in otrok«, »Rdeča kapica«, v Studencih, ob 15.00;
- 2. 10. 1949, Predstava ob otvoritvi otroškega igrišča v II: raj.(?), ob 14.00;
- 23. 4. 1950, Prireditev »Rdeča kapica«, SKUD Angel Besednjak, 400 obiskovalcev, 5 nastopajočih;
- 29. 4. 1950, Lutkovna predstava, ob 17.00, SKUD Angel Besednjak;
- 30. 4. 1950, Lutkovna predstava, SKUD Angel Besednjak;
- 2. 5. 1950, Lutkovna predstava, SKUD Angel Besednjak;
- 14. 5. 1950; Lutkovna predstava, ob 10.00, SKUD Angel Besednjak;
- 3. 6. 1950, Lutkovna predstava v Žolgarjevi šoli, AFŽ;
- 4. 6. 1950, Lutkovna predstava v prid tedna »Matere in otrok«, AFŽ;
- 14. 6. 1950, Lutkovna predstava v Bistrici, SKUD Angel Besednjak;
- 25. 6. 1950, Prireditev v Sv. Martinu, šola sv. Martin (lutkarji);
- 10. 7. 1950, Turneja lutkovnega odseka; L. P. S. Maribor;
- 13. 8. 1950, Lutkovna predstava »Janko in Metka«, SKUD Angel Besednjak;
- 29. 8. 1950, Lutkovna predstava »Jurček preganja strah«, SKUD Angel Besednjak;
- 26. 11. 1951, Premiera »Pogumni krojaček«, SKUD;
- 29. 11. 1951, Igra »Pogumni krojaček«, repriza, LPS, Maribor;
- 30. 11. 1951, Premiera »Pogumni krojaček«, SKUD;
- 3. 12. 1951, Premiera »Pogumni krojaček«, SKUD;
- 28. 12. 1951, Proslava Novoletne jelke, gl. kol. Mbr. (glavni kolodvor Maribor);
- 29. 12. 1951, Igra »Janko in Metka«, za II. rajon, lutkarji;
- 30. 12. 1951, Proslava Novoletne jelke v Železničarskih delavnicah, Sind. Žel. del. (Sindikat železničarskih delavnic);
- 31. 12. 1951, Proslava Novoletne jelke v DID-u, DID Valvazorjeva;
- 31. 12. 1951, Proslava Novoletne jelke v Zg. Dupleku, Zg. Duplek;
- 1. 1. 1951, Proslava Novoletne jelke v SKUD-u, SKUD;
- 21. 1. 1951, Gostovanje v Marenbergu, SKUD;
- 11. 2. 1951, Gostovanje v Ivajnkovcih, SKUD;
- 1. 4. 1951, Gostovanje v Novem Celju, SKUD;
- 13. 5. 1951, Gostovanje v Ivajnkovcih, SKUD;
- 26. 5. 1951, Uprizoritev »Pogumni krojaček«, ob 17.00, SKUD;
- 3. 6. 1951, Lutkovna predstava »Teden matere in otrok«, letno gledališče, III. Rajon;
- 30. 3. 1952, »Avtomobilska princesa«, premiera, SKUD;
- 27. 4. 1952, »Najdragocenejši zaklad«, SKUD;
- 21. 9. 1952, Lutkovna predstava »Najdragocenejši zaklad«, Lutkovno gledališče AB (Lutkovno gledališče Angel Besednjak);
- 28. 9. 1952, Lutkovna predstava »Najdragocenejši zaklad«, Lutkovno gledališče AB (Lutkovno gledališče Angel Besednjak);
- 5. 19. 1952, Lutkovna predstava »Najdragocenejši zaklad«, Lutkovno gledališče AB (Lutkovno gledališče Angel Besednjak);
- 19. 10. 1952, Lutkovna predstava »Najdragocenejši zaklad«, Lutkovno gledališče AB (Lutkovno gledališče Angel Besednjak);

- 26. 10. 1952, Lutkovna predstava »Čarovnik Ropotar in Ježibaba«, Lutkovno gledališče AB (Lutkovno gledališče Angel Besednjak);
- 2. 11. 1952, Lutkovno gledališče »Čarovnik Ropotar in Ježibaba«, Lutk. s AB (Lutkovna skupina Angel Besednjak);
- 9. 11. 1952, Lutkovno gledališče, »Čarovnik Ropotar in Ježibaba«, v lastnem lutkovnem gledališču;
- 16. 11. 1952, Lutkovno gledališče, »Čarovnik Ropotar in Ježibaba«, v lastnem lutkovnem gledališču;
- 29. 11. 1952, Lutkovno gledališče, »Matevžkov rojstni dan«, v lastnem lutkovnem gledališču;
- 30. 11. 1952, Lutkovno gledališče, »Matevžkov rojstni dan«, v lastnem lutkovnem gledališču;
- 7. 12. 1952, Lutkovno gledališče, »Matevžkov rojstni dan«, Skup. AB (Skupina Angel Besednjak);
- 10. 12. 1952, Lutkovno gledališče, »Čarovnik Ropotar in Ježibaba«, Skup. AB (Skupina Angel Besednjak);
- 13. 12. 1952, Lutkovno gledališče, »Čarovnik Ropotar in Ježibaba«, Ruše;
- 14. 12. 1952, Lutkovno gledališče, »Najdragocenejši zaklad«, Skup. AB (Skupina Angel Besednjak);
- 27. 12. 1952, Lutkovno gledališče gostovalo v Pekrah s »Čarovnikom Ropotarjem«, Skup. AB (Skupina Angel Besednjak);
- 28. 12. 1952, Lutkovno gledališče gostovalo v ElektrokoviniTezno s »Čarovnikom Ropotarjem«, Skup. AB (Skupina Angel Besednjak);
- 28. 12. 1952, Lutkovno gledališče gostovalo v tovarni ?, Tezno s »Čarovnikom Ropotarjem«, Skup. AB (Skupina Angel Besednjak);
- 29. 12. 1952, Lutkovno gledališče gostovalo v Industriji živil s »Čarovnikom Ropotarjem«, Skup. AB (Skupina Angel Besednjak);
- 30. 12. 1952, Lutkovno gledališče gostovalo na III. Terenu, II. rajona z »Jurček preganja strahove«, Skup. AB (Skupina Angel Besednjak);
- 30. 12. 1952, Lutkovno gledališče gostovalo na IV. Terenu, III. rajona z »Jurček preganja strahove«, Skup. AB (Skupina Angel Besednjak);
- 31. 12. 1952, Lutkovno gledališče gostovalo Tovarni testenin v Melju z »Jurček preganja strahove«, Skup. AB (Skupina Angel Besednjak);
- 31. 12. 1952, Lutkovno gledališče gostovalo v ŽIŠ z »Jurček preganja strahove«, Skup. AB (Skupina Angel Besednjak);
- 31. 12. 1952, Lutkovno gledališče gostovalo v ŽIŠ z »Jurček preganja strahove«, Skup. AB (Skupina Angel Besednjak);
- 1. 1. 1953, Lutkovno gledališče v »tel. Boris Kidrič« z »Jurček preganja strahove«;
- 1. 1. 1953, Lutkovno gledališče v »tel. Boris Kidrič« z »Jurček preganja strahove«;
- 1. 1. 1953, Lutkovno gledališče v »tel. Boris Kidrič« z »Jurček preganja strahove«;
- 18. 1. 1953, Lutkovno gledališče v lastni dvorani z »Jurček preganja strahove«;
- 25. 1. 1953, Lutkovno gledališče v lastni dvorani z »Mačeha in pastorka«;
- 1. 2. 1953, Lutkovno gledališče, »Mačeha in pastorka«, DPDST;
- 8. 2. 1953, Lutkovno gledališče, »Jurček preganja strahove«, DPDST;
- 15. 2. 1953, Lutkovno gledališče, »Mačeha in pastorka«, DPDST;
- 21. 2. 1953, Lutkovno gledališče, »Jurček preganja strahove«, DPDST;
- 22. 2. 1953, Lutkovno gledališče, »Jurček gre na morje«, DPDST;
- 28. 2. 1953, Lutkovno gledališče, »Jurček gre na morje«, DPDST;
- 1. 3. 1953, Lutkovno gledališče, »Jurček gre na morje«, DPDST;
- 8. 3. 1953, Lutkovno gledališče, »Mačeha in pastorka«, DPDST;
- 14. 3. 1953, Lutkovno gledališče, »Mačeha in pastorka«, DPDST;
- 15. 3. 1953, Lutkovno gledališče, »Jurček gre na morje«, DPDST;
- 21. 3. 1953, Lutkovno gledališče, »Čarovnik ropotar«, DPDST;
- 28. 3. 1953, Lutkovno gledališče, »Matevžkov rojstni dan«, DPDST;
- 29. 3. 1953, Lutkovno gledališče, »Matevžkov rojstni dan«, DPDST;
- 5. 4. 1953, Lutkovno gledališče, »Začarani gozd«, za ZVVI;
- 19. 4. 1953, Lutkovno gledališče, »Začarani gozd«, DPDS-Tabor;
- 24. 4. 1953, Lutkovno gledališče, »Začarani gozd«, za odrasle, DPDS-Tabor;
- 26. 4. 1953, Lutkovno gledališče, »Začarani gozd«, DPDS-Tabor;
- 1. 5. 1953, Lutkovno gledališče, »Začarani gozd«, za II. teren DPDS-Tabor;
- 15. 5. 1953, Lutkovno gledališče, »Začarani gozd«, za najboljše pionirje, DPDS-Tabor;
- 4. 6. 1953, Lutkovno gledališče, »Začarani gozd«, v šoli na Pekrah, DPDS-Tabor;
- 14. 6. 1953, Lutkovno gledališče, »Začarani gozd«, v Pohorskem …;
- 17. 6. 1953, Lutkovno gledališče, »Začarani gozd«, v Razvanju, 370 obiskovalcev;
- 22. 6. 1953, Lutkovno gledališče, »Začarani gozd«, v Pekrah, 183 obiskovalcev;
- 23. 12. 1953, Lutkovno gledališče, »Jurček preganja strahove«, 138 obiskovalcev;

- 24. 12. 1953, Lutkovno gledališče, »Jurček preganja strahove«, 102 obiskovalcev;
- 23. 12. 1953, Lutkovno gledališče, »Jurček preganja strahove«, 267 obiskovalcev;
- 10. 1. 1954, Lutkovno gledališče, »Začarani gozd«, 221 obiskovalcev;
- 17. 1. 1954, Lutkovno gledališče, »Začarani gozd«, 98 obiskovalcev;
- 24. 1. 1954, Lutkovno gledališče, »Jurček preganja strahove«, 113 obiskovalcev;
- 7. 2. 1954, Lutkovno gledališče, »Ropotar in Ježibaba«, 212 obiskovalcev;
- 14. 2. 1954, Lutkovno gledališče, »Ropotar in Ježibaba«, 241 obiskovalcev;
- 21. 2. 1954, Lutkovno gledališče, »Janko in Metka«, 2 predstavi, 341 obiskovalcev;
- 28. 2. 1954, Lutkovno gledališče, »Janko in Metka«, 2 predstavi, 212 obiskovalcev;
- 7. 3. 1954, Lutkovno gledališče, »Jurček na morju«, 2 predstavi, 264;
- 14. 3. 1954 do 6. 5. 1954, Lutkovno gledališče je uprizorilo 12 iger;
- Lutkovno gledališče XI. – XII. 1954, 5 iger.

PRILOGA 3

FOTOGRAFIJE MARIONETNEGA LUTKOVNEGA GLEDALIŠČA IN GLEDALIŠČA ROČNIH LUTK »PAVLIHA« DPD SVOBODA TABOR

PREDSTAVA JANKO IN METKA

Št.	**1**
Nahajališče	Pokrajinski arhiv Maribor
Signatura	SI_PAM_197225/17, fond DRUŽINA KERT, 1902–1982, Album Lutkovno gledališče Svoboda Tabor Maribor
Tehnika	črno-bela fotografija
Mere	višina: 5 cm; širina: 7 cm
Predstava	JANKO IN METKA, 1954
	
Napis	Janko in Metka / Premiera 21. 2. 1954 / Žig: Lutkovno gledališče Svoboda Tabor Maribor

Št.	**2**
Nahajališče	Pokrajinski arhiv Maribor
Signatura	SI_PAM_197225/17, fond DRUŽINA KERT, 1902–1982, Album Lutkovno gledališče Svoboda Tabor Maribor
Tehnika	črno-bela fotografija
Mere	višina: 5 cm; širina: 7 cm
Predstava	JANKO IN METKA, 1954
	
Napis	Janko in Metka / Premiera 21. 2. 1954 / Žig: Lutkovno gledališče Svoboda Tabor Maribor

PREDSTAVA RDEČA KAPICA

Št.	**3**
Nahajališče	Pokrajinski arhiv Maribor
Signatura	SI_PAM_197225/17, fond DRUŽINA KERT, 1902–1982, Album Lutkovno gledališče Svoboda Tabor Maribor
Tehnika	črno-bela fotografija
Mere	višina: 5 cm; širina: 7 cm
Predstava	RDEČA KAPICA, 1954
	
Napis	Tovariš Regoršek Anton / scenograf / pripravlja sceno za / Rdečo kapico / Babičina sobica / Premiera 15. 11. 1954 / Žig: Lutkovno gledališče Svoboda Tabor Maribor

Št.	**4**
Nahajališče	Pokrajinski arhiv Maribor
Signatura	SI_PAM_197225/17, fond DRUŽINA KERT, 1902–1982, Album Lutkovno gledališče Svoboda Tabor Maribor
Tehnika	črno-bela fotografija
Mere	višina: 5 cm; širina: 7 cm
Predstava	RDEČA KAPICA, 1954
	
Napis	Rdeča kapica / Premiera 15. 11. 1954 / Žig: Lutkovno gledališče Svoboda Tabor Maribor

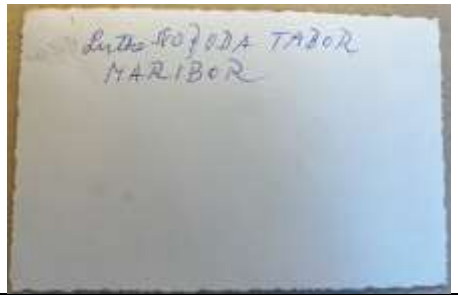
Št.	**5**
Nahajališče	Pokrajinski arhiv Maribor
Signatura	SI_PAM_197225/17, fond DRUŽINA KERT, 1902–1982, Album Lutkovno gledališče Svoboda Tabor Maribor
Tehnika	črno-bela fotografija
Mere	višina: 5 cm; širina: 7 cm
Predstava	RDEČA KAPICA, 1954
	
Napis	Rdeča kapica / Premiera 15. 11. 1954 / Žig: Lutkovno gledališče Svoboda Tabor Maribor

Št.	**6**
Nahajališče	Pokrajinski arhiv Maribor
Signatura	SI_PAM_197225/17, fond DRUŽINA KERT, 1902–1982, Album Lutkovno gledališče Svoboda Tabor Maribor
Tehnika	črno-bela fotografija
Mere	višina: 5 cm; širina: 7 cm
Predstava	RDEČA KAPICA, 1954
	
Napis	Rdeča kapica / Premiera 15. 11. 1954 / Žig: Lutkovno gledališče Svoboda Tabor Maribor

Št.	**7**
Nahajališče	Pokrajinski arhiv Maribor
Signatura	SI_PAM_197225/17, fond DRUŽINA KERT, 1902–1982, Album Lutkovno gledališče Svoboda Tabor Maribor
Tehnika	črno-bela fotografija
Mere	višina: 5 cm; širina: 7 cm
Predstava	RDEČA KAPICA, 1954
	
Napis	Rdeča kapica / Premiera 15. 11. 1954 / Žig: Lutkovno gledališče Svoboda Tabor Maribor

Št.	**8**
Nahajališče	Pokrajinski arhiv Maribor
Signatura	SI_PAM_197225/17, fond DRUŽINA KERT, 1902–1982, Album Lutkovno gledališče Svoboda Tabor Maribor
Tehnika	črno-bela fotografija
Mere	višina: 5 cm; širina: 7 cm
Predstava	RDEČA KAPICA, 1954
	
Napis	Rdeča kapica / Premiera 15. 11. 1954 / Žig: Lutkovno gledališče Svoboda Tabor Maribor

Št.	**9**
Nahajališče	Zasebna zbirka družine Kert
Signatura	/
Tehnika	črno-bela fotografija
Mere	višina: 5 cm; širina: 7 cm
Predstava	RDEČA KAPICA, 1956
	
Napis	Rdeča Kapica, 1956

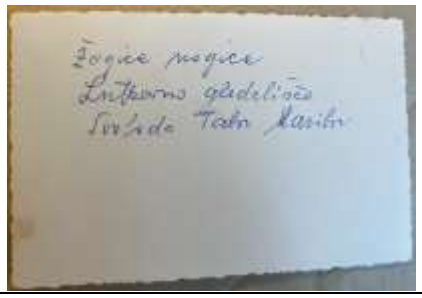
Št.	**10**
Nahajališče	Pokrajinski arhiv Maribor
Signatura	SI_PAM_197225/17, fond DRUŽINA KERT, 1902–1982, Album Lutkovno gledališče Svoboda Tabor Maribor
Tehnika	črno-bela fotografija
Mere	višina: 5 cm; širina: 7 cm
Predstava	/
	
Napis	Svoboda Tabor / Maribor

PREDSTAVA ŽOGICA NOGICA

Št.	**11**
Nahajališče	Pokrajinski arhiv Maribor
Signatura	SI_PAM_197225/17, fond DRUŽINA KERT, 1902–1982, Album Lutkovno gledališče Svoboda Tabor Maribor
Tehnika	črno-bela fotografija
Mere	višina: 5 cm; širina: 7 cm
Predstava	ŽOGICA NOGICA, 1955
	
Napis	Žogica Nogica / Slikano v letu 1956 / režiser Tone Regoršek / Žig: Lutkovno gledališče Svoboda Tabor Maribor

Št.	**12**
Nahajališče	Zasebna zbirka družine Kert
Signatura	/
Tehnika	črno-bela fotografija
Mere	višina: 5 cm; širina: 7 cm
Predstava	ŽOGICA NOGICA, 1955
	
Napis	Žogica Nogica / Slikano v letu 1956 / Žig: Lutkovno gledališče Svoboda Tabor Maribor

Št.	**13**
Nahajališče	Pokrajinski arhiv Maribor
Signatura	SI_PAM_197225/17, fond DRUŽINA KERT, 1902–1982, Album Lutkovno gledališče Svoboda Tabor Maribor
Tehnika	črno-bela fotografija
Mere	višina: 5 cm; širina: 7 cm
Predstava	ŽOGICA NOGICA, 1955
	
Napis	Žogica Nogica / Slikano v letu 1956 / Žig: Lutkovno gledališče Svoboda Tabor Maribor

Št.	**14**
Nahajališče	Pokrajinski arhiv Maribor
Signatura	SI_PAM_197225/17, fond DRUŽINA KERT, 1902–1982, Album Lutkovno gledališče Svoboda Tabor Maribor
Tehnika	črno-bela fotografija
Mere	višina: 5 cm; širina: 7 cm
Predstava	ŽOGICA NOGICA, 1955
	
Napis	Žogica Nogica / Lutkovno gledališče / Svoboda Tabor Maribor

Št.	**15**
Nahajališče	Pokrajinski arhiv Maribor
Signatura	SI_PAM_197225/17, fond DRUŽINA KERT, 1902–1982, Album Lutkovno gledališče Svoboda Tabor Maribor
Tehnika	črno-bela fotografija
Mere	višina: 5 cm; širina: 7 cm
Predstava	ŽOGICA NOGICA, 1955
	
Napis	Žogica Nogica / Premiera 20. 3. 1955 / Žig: Lutkovno gledališče Svoboda Tabor Maribor

Št.	**16**
Nahajališče	Pokrajinski arhiv Maribor
Signatura	SI_PAM_197225/17, fond DRUŽINA KERT, 1902–1982, Album Lutkovno gledališče Svoboda Tabor Maribor
Tehnika	črno-bela fotografija
Mere	višina: 5 cm; širina: 7 cm
Predstava	ŽOGICA NOGICA, 1955
	
Napis	Žogica Nogica / Slikano v letu 1956 / Žig: Lutkovno gledališče Svoboda Tabor Maribor

Št.	**17**
Nahajališče	Pokrajinski arhiv Maribor
Signatura	SI_PAM_197225/17, fond DRUŽINA KERT, 1902–1982, Album Lutkovno gledališče Svoboda Tabor Maribor
Tehnika	črno-bela fotografija
Mere	višina: 5 cm; širina: 7 cm
Predstava	ŽOGICA NOGICA, 1955
	
Napis	Žogica Nogica / Slikano v letu 1956 / Žig: Lutkovno gledališče Svoboda Tabor Maribor

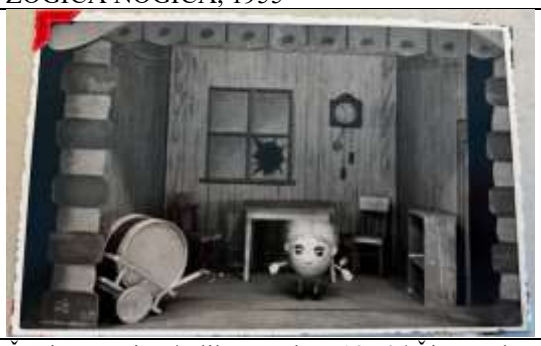
Št.	**18**
Nahajališče	Pokrajinski arhiv Maribor
Signatura	SI_PAM_197225/17, fond DRUŽINA KERT, 1902–1982, Album Lutkovno gledališče Svoboda Tabor Maribor
Tehnika	črno-bela fotografija
Mere	višina: 5 cm; širina: 7 cm
Predstava	ŽOGICA NOGICA, 1955
	
Napis	Žogica Nogica / Premiera 20. 3. 1955 / Žig: Lutkovno gledališče Svoboda Tabor Maribor

Št.	**19**
Nahajališče	Pokrajinski arhiv Maribor
Signatura	SI_PAM_197225/17, fond DRUŽINA KERT, 1902–1982, Album Lutkovno gledališče Svoboda Tabor Maribor
Tehnika	črno-bela fotografija
Mere	višina: 5 cm; širina: 7 cm
Predstava	ŽOGICA NOGICA, 1955
	
Napis	Žogica, Žogica Nogica / Premiera 20. 3. 1955 / Žig: Lutkovno gledališče Svoboda Tabor Maribor

Št.	**20**
Nahajališče	Pokrajinski arhiv Maribor
Signatura	SI_PAM_197225/17, fond DRUŽINA KERT, 1902–1982, Album Lutkovno gledališče Svoboda Tabor Maribor
Tehnika	črno-bela fotografija
Mere	višina: 5 cm; širina: 7 cm
Predstava	ŽOGICA NOGICA, 1955
	
Napis	Žogica Nogica / Premiera 20. 3. 1955 / Kert / Žig: Lutkovno gledališče Svoboda Tabor Maribor

Št.	**21**
Nahajališče	Pokrajinski arhiv Maribor
Signatura	SI_PAM_197225/17, fond DRUŽINA KERT, 1902–1982, Album Lutkovno gledališče Svoboda Tabor Maribor
Tehnika	črno-bela fotografija
Mere	višina: 5 cm; širina: 7 cm
Predstava	ŽOGICA NOGICA, 1955
	
Napis	Žogica Nogica / Premiera 20. 3. 1955 / Žig: Lutkovno gledališče Svoboda Tabor Maribor

Št.	**22**
Nahajališče	Pokrajinski arhiv Maribor
Signatura	SI_PAM_197225/17, fond DRUŽINA KERT, 1902–1982, Album Lutkovno gledališče Svoboda Tabor Maribor
Tehnika	črno-bela fotografija
Mere	višina: 5 cm; širina: 7 cm
Predstava	ŽOGICA NOGICA, 1955
	
Napis	Žogica Nogica / Premiera 20. 3. 1955 / Žig: Lutkovno gledališče Svoboda Tabor Maribor

Št.	**23**
Nahajališče	Pokrajinski arhiv Maribor
Signatura	SI_PAM_197225/17, fond DRUŽINA KERT, 1902–1982, Album Lutkovno gledališče Svoboda Tabor Maribor
Tehnika	črno-bela fotografija
Mere	višina: 5 cm; širina: 7 cm
Predstava	ŽOGICA NOGICA, 1955
	
Napis	Žogica Nogica / Slikano v letu 1956 / Žig: Lutkovno gledališče Svoboda Tabor Maribor

Št.	**24**
Nahajališče	Pokrajinski arhiv Maribor
Signatura	SI_PAM_197225/17, fond DRUŽINA KERT, 1902–1982, Album Lutkovno gledališče Svoboda Tabor Maribor
Tehnika	črno-bela fotografija
Mere	višina: 5 cm; širina: 7 cm
Predstava	ŽOGICA NOGICA, 1955
	
Napis	Žogica Nogica / Premiera 20. 3. 1955 / Žig: Lutkovno gledališče Svoboda Tabor Maribor

Št.	**25**
Nahajališče	Pokrajinski arhiv Maribor
Signatura	SI_PAM_197225/17, fond DRUŽINA KERT, 1902–1982, Album Lutkovno gledališče Svoboda Tabor Maribor
Tehnika	črno-bela fotografija
Mere	višina: 5 cm; širina: 7 cm
Predstava	ŽOGICA NOGICA, 1955
	
Napis	Žogica Nogica / Premiera 20. 3. 1955 / Žig: Lutkovno gledališče Svoboda Tabor Maribor

Št.	**26**
Nahajališče	Pokrajinski arhiv Maribor
Signatura	SI_PAM_197225/17, fond DRUŽINA KERT, 1902–1982, Album Lutkovno gledališče Svoboda Tabor Maribor
Tehnika	črno-bela fotografija
Mere	višina: 5 cm; širina: 7 cm
Predstava	ŽOGICA NOGICA, 1955
	
Napis	Gledalci lutkovne predstave 1955 / Lutkovnega gledališča Maribor Svoboda / Tabor. »Žogica Nogica« v kletnih prostorih osnovne šole v Žolgarjevi / ulici / Žig: Lutkovno gledališče Svoboda Tabor Maribor

Št.	**27**
Nahajališče	Pokrajinski arhiv Maribor
Signatura	SI_PAM_197225/17, fond DRUŽINA KERT, 1902–1982, Album Lutkovno gledališče Svoboda Tabor Maribor
Tehnika	črno-bela fotografija
Mere	višina: 5 cm; širina: 7 cm
Predstava	ŽOGICA NOGICA, 1955
	
Napis	Gledalci lutkovne predstave / leta 1956 – klet Osnovne šole v Žolgarjevi / ulici / Žig: Lutkovno gledališče Svoboda Tabor Maribor

Št.	**28**
Nahajališče	Zasebna zbirka družine Kert
Signatura	/
Tehnika	črno-bela fotografija
Mere	višina: 5 cm; širina: 7 cm
Predstava	ŽOGICA NOGICA, 1955
	
Napis	

PREDSTAVA MATEVŽKOV ROJSTNI DAN

Št.	**29**
Nahajališče	Pokrajinski arhiv Maribor
Signatura	SI_PAM_197225/17, fond DRUŽINA KERT, 1902–1982, Album Lutkovno gledališče Svoboda Tabor Maribor
Tehnika	črno-bela fotografija
Mere	višina: 5 cm; širina: 7 cm
Predstava	MATEVŽKOV ROJSTNI DAN, 1955
	
Napis	Matevžkov rojstni dan / Zaključna scena 3. dejanja / Lutkovno gledališče Svoboda Tabor / Premiera 2. 10. 1955 / Žig: Lutkovno gledališče Svoboda Tabor Maribor

Št.	**30**
Nahajališče	Pokrajinski arhiv Maribor
Signatura	SI_PAM_197225/17, fond DRUŽINA KERT, 1902–1982, Album Lutkovno gledališče Svoboda Tabor Maribor
Tehnika	črno-bela fotografija
Mere	višina: 5 cm; širina: 7 cm
Predstava	MATEVŽKOV ROJSTNI DAN, 1955
	
Napis	Matevžkov rojstni dan / Premiera 2. 10. 1955 / Žig: Lutkovno gledališče Svoboda Tabor Maribor

PREDSTAVA MAČEHA IN PASTORKA

Št.	**31**
Nahajališče	Pokrajinski arhiv Maribor
Signatura	SI_PAM_197225/17, fond DRUŽINA KERT, 1902–1982, Album Lutkovno gledališče Svoboda Tabor Maribor
Tehnika	črno-bela fotografija
Mere	višina: 5 cm; širina: 7 cm
Predstava	MAČEHA IN PASTORKA, 1955
	
Napis	Lutkovno gledališče Svoboda Tabor Maribor / Mačeha in Pastorka / 2. slika – Jerici pomaga Sončna žena, Jerica ozdravlja živali. / Premiera 23. 10. 1955 / Žig: Lutkovno gledališče Svoboda Tabor Maribor

PREDSTAVA DETEKTIV IN STRAŠILO

Št.	**32**
Nahajališče	Pokrajinski arhiv Maribor
Signatura	SI_PAM_197225/17, fond DRUŽINA KERT, 1902–1982, Album Lutkovno gledališče Svoboda Tabor Maribor
Tehnika	črno-bela fotografija
Mere	višina: 5 cm; širina: 7 cm
Predstava	DETEKTIV IN STRAŠILO, 1955–56
	
Napis:	Detektiv in strašilo (1. dejanje) / 1955–56 / Žig: Lutkovno gledališče »Pavliha« Svoboda Tabor, Maribor

PREDSTAVNIK RAZBOJNIK CEFIZELJ

Št.	**33**
Nahajališče	Pokrajinski arhiv Maribor
Signatura	SI_PAM_197225/17, fond DRUŽINA KERT, 1902–1982, Album Lutkovno gledališče Svoboda Tabor Maribor
Tehnika	črno-bela fotografija
Mere	višina: 5 cm; širina: 7 cm
Predstava	RAZBOJNIK CEFIZELJ, 1955–56
	
Napis	Razbojnik Cefizelj / 1955–56 / Žig: Lutkovno gledališče »Pavliha« Svoboda Tabor, Maribor

PREDSTAVA TEŽAVE PETERŠILJČKOVE MAME

Št.	**34**
Nahajališče	Zasebna zbirka družine Kert
Signatura	/
Tehnika	črno-bela fotografija
Mere	višina: 5 cm; širina: 7 cm
Predstava	TEŽAVE PETERŠILJČKOVE MAME, 1956
	
Napis	Lutkarji: Lipovic Milč, Gerin Tine, Kert Zlata / Kert Zlati – lutkovno gledališče / Peteršiljčkova mama / v letu 1956 / Žig: Lutkovno gledališče »Pavliha« Svoboda Tabor Maribor

Št.	**35**
Nahajališče	Pokrajinski arhiv Maribor
Signatura	SI_PAM_197225/17, fond DRUŽINA KERT, 1902–1982, Album Lutkovno gledališče Svoboda Tabor Maribor
Tehnika	črno-bela fotografija
Mere	višina: 5 cm; širina: 7 cm
Predstava	TEŽAVE PETERŠILJČKOVE MAME, 1956
	
Napis	Težave Peteršiljčkove mame – 1. dejanje / 1955–56 / Žig: Lutkovno gledališče »Pavliha« Svoboda Tabor, Maribor

Št.	**36**
Nahajališče	Zasebna zbirka družine Kert
Signatura	/
Tehnika	črno-bela fotografija
Mere	višina: 5 cm; širina: 7 cm
Predstava	TEŽAVE PETERŠILJČKOVE MAME, 1956
	
Napis	Kert Zlatki – Pavliha / Peteršiljčkova mama / Otroško igrišče / Fochova ulica – 1957 / 1956 / Žig: Lutkovno gledališče »Pavliha« Svoboda Tabor, Maribor

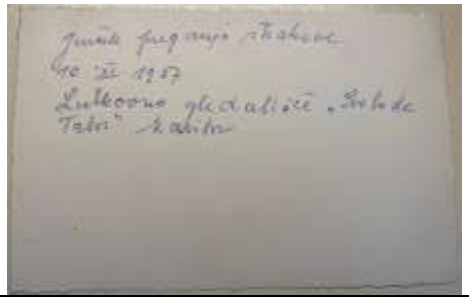
Št.	**37**
Nahajališče	Pokrajinski arhiv Maribor
Signatura	SI_PAM_197225/17, fond DRUŽINA KERT, 1902–1982, Album Lutkovno gledališče Svoboda Tabor Maribor
Tehnika	črno-bela fotografija
Mere	višina: 5 cm; širina: 7 cm
Predstava	TEŽAVE PETERŠILJČKOVE MAME, 1956
	
Napis	Težave Peteršiljčkove mame – 3. dejanje / 1955–56 / Žig: Lutkovno gledališče »Pavliha« Svoboda Tabor, Maribor

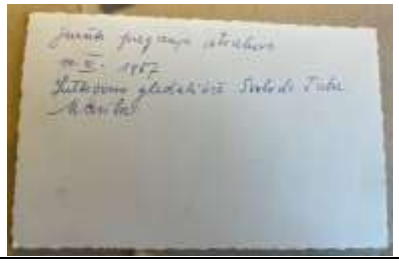
PREDSTAVA ZIMSKA PRAVLJICA

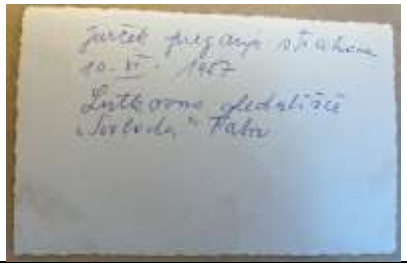
Št.	**38**
Nahajališče	Zasebna zbirka družine Kert
Signatura	/
Tehnika	črno-bela fotografija
Mere	višina: 5 cm; širina: 7 cm
Predstava	ZIMSKA PRAVLJICA, 1956
	
Napis	Zimska pravljica / 1956 / Regoršek Tone je izdeloval pripomočke, / tekoči trak, mehanske dele / Kert Jože – režiser, pripovedovalec, / zbiralec literature / Žig: Lutkovno gledališče Svoboda Tabor Maribor

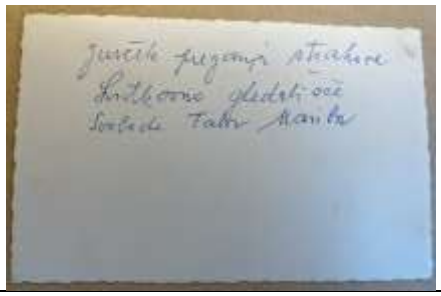
Št.	**39**
Nahajališče	Zasebna zbirka družine Kert
Signatura	/
Tehnika	črno-bela fotografija
Mere	višina: 5 cm; širina: 7 cm
Predstava	ZIMSKA PRAVLJICA, 1956
	
Napis	Kert Jože s komplicirano lutko »violinist« / 1956 / Žig: Lutkovno gledališče Svoboda Tabor Maribor

PREDSTAVA JURČEK PREGANJA STRAHOVE

Št.	**40**
Nahajališče	Pokrajinski arhiv Maribor
Signatura	SI_PAM_197225/17, fond DRUŽINA KERT, 1902–1982, Album Lutkovno gledališče Svoboda Tabor Maribor
Tehnika	črno-bela fotografija
Mere	višina: 5 cm; širina: 7 cm
Predstava	JURČEK PREGANJA STRAHOVE, 1957
	
Napis	Jurček preganja strahopetce / 10. 11. 1957 / Lutkovno gledališče »Svoboda Tabor« Maribor

Št.	**41**
Nahajališče	Pokrajinski arhiv Maribor
Signatura	SI_PAM_197225/17, fond DRUŽINA KERT, 1902–1982, Album Lutkovno gledališče Svoboda Tabor Maribor
Tehnika	črno-bela fotografija
Mere	višina: 5 cm; širina: 7 cm
Predstava	JURČEK PREGANJA STRAHOVE, 1957
	
Napis	Jurček preganja strahove / 10. 11. 1957 / Lutkovno gledališče Svoboda Tabor

Št.	**42**
Nahajališče	Pokrajinski arhiv Maribor
Signatura	SI_PAM_197225/17, fond DRUŽINA KERT, 1902–1982, Album Lutkovno gledališče Svoboda Tabor Maribor
Tehnika	črno-bela fotografija
Mere	višina: 5 cm; širina: 7 cm
Predstava	JURČEK PREGANJA STRAHOVE, 1957
	
Napis	Jurček preganja strahove / 10. 11. 1957 / Lutkovno gledališče Svoboda Tabor

Št.	**43**
Nahajališče	Pokrajinski arhiv Maribor
Signatura	SI_PAM_197225/17, fond DRUŽINA KERT, 1902–1982, Album Lutkovno gledališče Svoboda Tabor Maribor
Tehnika	črno-bela fotografija
Mere	višina: 5 cm; širina: 7 cm
Predstava	JURČEK PREGANJA STRAHOVE, 1957
	
Napis	Jurček preganja strahove / Lutkovno gledališče Svoboda Tabor Maribor

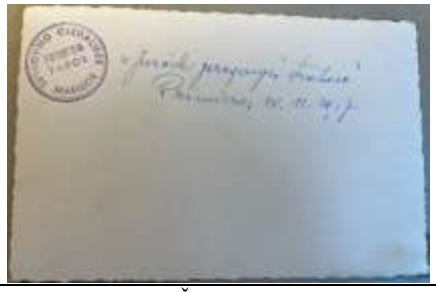
Št.	**44**
Nahajališče	Pokrajinski arhiv Maribor
Signatura	SI_PAM_197225/17, fond DRUŽINA KERT, 1902–1982, Album Lutkovno gledališče Svoboda Tabor Maribor
Tehnika	črno-bela fotografija
Mere	višina: 5 cm; širina: 7 cm
Predstava	JURČEK PREGANJA STRAHOVE, 1957
	
Napis	Jurček preganja strahove / Premiera dne 10. 11. 1957 / Žig: Lutkovno gledališče Svoboda Tabor Maribor

Št.	**45**
Nahajališče	Pokrajinski arhiv Maribor
Signatura	SI_PAM_197225/17, fond DRUŽINA KERT, 1902–1982, Album Lutkovno gledališče Svoboda Tabor Maribor
Tehnika	črno-bela fotografija
Mere	višina: 5 cm; širina: 7 cm
Predstava	JURČEK PREGANJA STRAHOVE, 1957
	
Napis	Jurček preganja strahove / Premiera dne 10. 11. 1957 / Žig: Lutkovno gledališče Svoboda Tabor Maribor

Št.	**46**
Nahajališče	Pokrajinski arhiv Maribor
Signatura	SI_PAM_197225/17, fond DRUŽINA KERT, 1902–1982, Album Lutkovno gledališče Svoboda Tabor Maribor
Tehnika	črno-bela fotografija
Mere	višina: 5 cm; širina: 7 cm
Predstava	JURČEK PREGANJA STRAHOVE, 1957
	
Napis	Jurček preganja strahove / Premiera dne 10. 11. 1957 / Žig: Lutkovno gledališče Svoboda Tabor Maribor

Št.	**47**
Nahajališče	Pokrajinski arhiv Maribor
Signatura	SI_PAM_197225/17, fond DRUŽINA KERT, 1902–1982, Album Lutkovno gledališče Svoboda Tabor Maribor
Tehnika	črno-bela fotografija
Mere	višina: 5 cm; širina: 7 cm
Predstava	JURČEK PREGANJA STRAHOVE, 1957
	
Napis	Jurček preganja strahove / Premiera dne 10. 11. 1957 / Žig: Lutkovno gledališče Svoboda Tabor Maribor

Št.	**48**
Nahajališče	Pokrajinski arhiv Maribor
Signatura	SI_PAM_197225/17, fond DRUŽINA KERT, 1902–1982, Album Lutkovno gledališče Svoboda Tabor Maribor
Tehnika	črno-bela fotografija
Mere	višina: 5 cm; širina: 7 cm
Predstava	JURČEK PREGANJA STRAHOVE, 1957
	
Napis	Jurček preganja strahove / Premiera dne 10. 11. 1957 / Žig: Lutkovno gledališče Svoboda Tabor Maribor

Št.	**49**
Nahajališče	Pokrajinski arhiv Maribor
Signatura	SI_PAM_197225/17, fond DRUŽINA KERT, 1902–1982, Album Lutkovno gledališče Svoboda Tabor Maribor
Tehnika	črno-bela fotografija
Mere	višina: 5 cm; širina: 7 cm
Predstava	JURČEK PREGANJA STRAHOVE, 1957
	
Napis	Jurček preganja strahove / Premiera dne 10. 11. 1957 / Žig: Lutkovno gledališče Svoboda Tabor Maribor

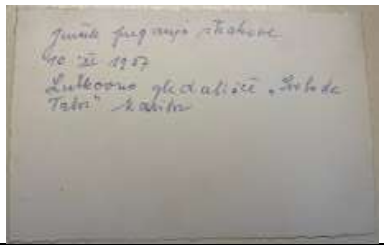
Št.	**50**
Nahajališče	Pokrajinski arhiv Maribor
Signatura	SI_PAM_197225/17, fond DRUŽINA KERT, 1902–1982, Album Lutkovno gledališče Svoboda Tabor Maribor
Tehnika	črno-bela fotografija
Mere	višina: 5 cm; širina: 7 cm
Predstava	JURČEK PREGANJA STRAHOVE, 1957
	
Napis	Jurček preganja strahove / Premiera dne 10. 11. 1957 / Žig: Lutkovno gledališče Svoboda Tabor Maribor

Št.	**51**
Nahajališče	Pokrajinski arhiv Maribor
Signatura	SI_PAM_197225/17, fond DRUŽINA KERT, 1902–1982, Album Lutkovno gledališče Svoboda Tabor Maribor
Tehnika	črno-bela fotografija
Mere	višina: 5 cm; širina: 7 cm
Predstava	JURČEK PREGANJA STRAHOVE, 1957
	
Napis	Jurček preganja strahove / Premiera dne 10. 11. 1957 / Lutka »Katra« vodič Belina Milka / Žig: Lutkovno gledališče Svoboda Tabor Maribor

Št.	**52**
Nahajališče	Pokrajinski arhiv Maribor
Signatura	SI_PAM_197225/17, fond DRUŽINA KERT, 1902–1982, Album Lutkovno gledališče Svoboda Tabor Maribor
Tehnika	črno-bela fotografija
Mere	višina: 5 cm; širina: 7 cm
Predstava	JURČEK PREGANJA STRAHOVE, 1957
	
Napis	Jurček preganja strahove / Premiera dne 10. 11. 1957 / Lutka »Stražnik«, vodič Belina Milka / Žig: Lutkovno gledališče Svoboda Tabor Maribor

Št.	**53**
Nahajališče	Pokrajinski arhiv Maribor
Signatura	SI_PAM_197225/17, fond DRUŽINA KERT, 1902–1982, Album Lutkovno gledališče Svoboda Tabor Maribor
Tehnika	črno-bela fotografija
Mere	višina: 5 cm; širina: 7 cm
Predstava	JURČEK PREGANJA STRAHOVE, 1957
	
Napis	Jurček preganja strahove / Premiera dne 10. 11. 1957 / Lutka »Krojač«, vodič Peserl Hubert / Žig: Lutkovno gledališče Svoboda Tabor Maribor

Št.	**54**
Nahajališče	Pokrajinski arhiv Maribor
Signatura	SI_PAM_197225/17, fond DRUŽINA KERT, 1902–1982, Album Lutkovno gledališče Svoboda Tabor Maribor
Tehnika	črno-bela fotografija
Mere	višina: 5 cm; širina: 7 cm
Predstava	JURČEK PREGANJA STRAHOVE, 1957
	
Napis	Jurček preganja strahove / Premiera dne 10. 11. 1957 / Lutka »Jurček«, najboljši vodič Milkovič Albin / Lutkovno gledališče Svoboda Tabor Maribor

Št.	**55**
Nahajališče	Pokrajinski arhiv Maribor
Signatura	SI_PAM_197225/17, fond DRUŽINA KERT, 1902–1982, Album Lutkovno gledališče Svoboda Tabor Maribor
Tehnika	črno-bela fotografija
Mere	višina: 5 cm; širina: 7 cm
Predstava	JURČEK PREGANJA STRAHOVE, 1957
	
Napis	Jurček preganja strahopetce / 10. 11. 1957 / Lutkovno gledališče »Svoboda Tabor« Maribor

Št.	**56**
Nahajališče	Pokrajinski arhiv Maribor
Signatura	SI_PAM_197225/17, fond DRUŽINA KERT, 1902–1982, Album Lutkovno gledališče Svoboda Tabor Maribor
Tehnika	črno-bela fotografija
Mere	višina: 5 cm; širina: 7 cm
Predstava	JURČEK PREGANJA STRAHOVE, 1957
	
Napis	Jurček preganja strahove / Premiera dne 10. 11. 1957 / Lutka »Hlapec Jaka« vodič Breznik Franček / Žig: Lutkovno gledališče Svoboda Tabor Maribor

Št.	**57**
Nahajališče	Pokrajinski arhiv Maribor
Signatura	SI_PAM_197225/17, fond DRUŽINA KERT, 1902–1982, Album Lutkovno gledališče Svoboda Tabor Maribor
Tehnika	črno-bela fotografija
Mere	višina: 5 cm; širina: 7 cm
Predstava	/
	
Napis	Slikano v mesecu decembru 1957 / Horvat Ivan, vodič lutk / Žig: Lutkovno gledališče Svoboda Tabor Maribor

PREDSTAVA SNEGULJČICA

Št.	**58**
Nahajališče	Pokrajinski arhiv Maribor
Signatura	SI_PAM_197225/17, fond DRUŽINA KERT, 1902–1982, Album Lutkovno gledališče Svoboda Tabor Maribor
Tehnika	črno-bela fotografija
Mere	višina: 5 cm; širina: 7 cm
Predstava	SNEGULJČICA, 1957
	
Napis	Vodiči in igralci za igro / »Sneguljčica«, premiera dne 31. 3. 1957 / Od leve proti desni: / Peserl Hubert, čitalca vlog in g. Belina / Kert Vera, Fak Rudi, … Miklovič Albin / vodiči lutk / Rogoršek Tone, režiser, / ~~Tomažič Slavica~~, harmonikar Kos Erika / v ozadju Kert Jože, vodja lutkovnega gledališča / Žig: Lutkovno gledališče Svoboda Tabor Maribor
Št.	**59**
Nahajališče	Zasebna zbirka družine Kert
Signatura	/
Tehnika	črno-bela fotografija
Mere	višina: 5 cm; širina: 7 cm
Predstava	SNEGULJČICA, 1957
	
Napis	31. 3. 1957. Nekateri člani lutkovne družine / pred osnovno šolo VII. Žolgarjeva ulica / Peserl Hubert, Belina Milka, Kert Vera, / Fak Rudolf, Kert Jože, Frelih Erika, / Milkovič, Regoršek Anton, Kosi Slavica / Scena iz »Sneguljčice« - pri palčkih. / Žig: Lutkovno gledališče Svoboda Tabor Maribor

Št.	**60**
Nahajališče	Pokrajinski arhiv Maribor
Signatura	SI_PAM_197225/17, fond DRUŽINA KERT, 1902–1982, Album Lutkovno gledališče Svoboda Tabor Maribor
Tehnika	črno-bela fotografija
Mere	višina: 5 cm; širina: 7 cm
Predstava	SNEGULJČICA, 1957
	
Napis	Lutkarji D.P.D. Svobode Tabor, / slikani ob priliki premiere / »Sneguljčica« dne 31. 3. 1957 / Žig: Lutkovno gledališče Svoboda Tabor Maribor

Št.	**61**
Nahajališče	Zasebna zbirka družine Kert
Signatura	/
Tehnika	črno-bela fotografija
Mere	višina: 5 cm; širina: 7 cm
Predstava	SNEGULJČICA, 1957
	
Napis	31. 3. 1957 / Pred osnovno šolo VII. / Stoje: Belina Milka, Regoršek Anka, / Breznik Angela / Kert Jože, Peserl Hubert, / Fak Rudi, Kosi Slavica / Sede: Viler Anton, Kosi Erika, Jurca Milena, / Kert Vera, Kert Zlata / Čepe: Regoršek Anton, Milkovič, / Otroci: Vitezova Vladka, Regoršek Anton, Horvat Sonja, / Horvatove Sonje znanka (gledalci pri vajah) / Žig: Lutkovno gledališče Svoboda Tabor Maribor

Št.	**62**
Nahajališče	Pokrajinski arhiv Maribor
Signatura	SI_PAM_197225/17, fond DRUŽINA KERT, 1902–1982, Album Lutkovno gledališče Svoboda Tabor Maribor
Tehnika	črno-bela fotografija
Mere	višina: 5 cm; širina: 7 cm
Predstava	SNEGULJČICA, 1957
	
Napis	Zbrani lutkarji, a ne vsi, / ob priliki premiere »Sneguljčica« / slikani dne 31. 3. 1957 / 2. vrsta: Belina Milka, … , Breznik Angela, / Kert Jože, Peserl Hubert, Fak Rudi. / 1. vrsta Regoršek Anton, sedi Milkovič Albin, / Vitez Anton, Frelih Erika ?, Jurca Milena, / Kert Vera, Kert Zlata, Kos Erika ? / (tov. Tomažič Slavica) / Žig: Lutkovno gledališče Svoboda Tabor Maribor

Št.	**63**
Nahajališče	Zasebna zbirka družine Kert
Signatura	/
Tehnika	črno-bela fotografija
Mere	višina: 5 cm; širina: 7 cm
Predstava	SNEGULJČICA, 1957
	
Napis	31. 3. 1957 / Nekateri lutkarji s svojci: / Stoje: / Belina Micka, Regoršek Anica / Breznik Angela Kert Jože, Peserl Hubert, / Fak Rudi, Kosi Erika / Sede: Vitez Anton, Frelih Erika, Jurca Milena, Kert Vera, / Kert Zlata./ Čepe: Regoršek Anton, Milkovič / Otroci: Vitezova Vladka, Regorškov Tonček, Horvatova Sonja, Horvatova znanka / Žig: Lutkovno gledališče Svoboda Tabor Maribor

Št.	**64**
Nahajališče	Pokrajinski arhiv Maribor
Signatura	SI_PAM_197225/17, fond DRUŽINA KERT, 1902–1982, Album Lutkovno gledališče Svoboda Tabor Maribor
Tehnika	črno-bela fotografija
Mere	višina: 5 cm; širina: 7 cm
Predstava	SNEGULJČICA, 1957
	
Napis	Milkovič Albin, kot vodič / princa v igrici »Sneguljčica« in čitalec vlogee; predsednik tov. / Kert Jože, slikano 31. 3. 1957. / Žig: Lutkovno gledališče Svoboda Tabor Maribor

Št.	**65**
Nahajališče	Zasebna zbirka družine Kert
Signatura	/
Tehnika	črno-bela fotografija
Mere	višina: 5 cm; širina: 7 cm
Predstava	SNEGULJČICA, 1957
	
Napis	31. 3. 1957 / Kert Jože, Milkovič / Lutka »Vitez« iz Sneguljčice / Žig: Lutkovno gledališče Svoboda Tabor Maribor

Št.	**66**
Nahajališče	Zasebna zbirka družine Kert
Signatura	/
Tehnika	črno-bela fotografija
Mere	višina: 5 cm; širina: 7 cm
Predstava	SNEGULJČICA, 1957
	
Napis	31. 3. 1957 / Kert Jože, Milkovič, dijak / »vitez iz Sneguljčice« / Slikano pred VII. osnovno šolo / Žolgarjeva ulica 2 / Režiser igre Vičič Tončka

Št.	**67**
Nahajališče	Pokrajinski arhiv Maribor
Signatura	SI_PAM_197225/17, fond DRUŽINA KERT, 1902–1982, Album Lutkovno gledališče Svoboda Tabor Maribor
Tehnika	črno-bela fotografija
Mere	višina: 5 cm; širina: 7 cm
Predstava	SNEGULJČICA, 1957
	
Napis	Vodič Milkovič Albin z / lutko princa iz igre »Sneguljčica« / s predsednikom Kert J. slikano / 31. 3. 1957 / Žig: Lutkovno gledališče Svoboda Tabor Maribor

Št.	**68**
Nahajališče	Zasebna zbirka družine Kert
Signatura	/
Tehnika	črno-bela fotografija
Mere	višina: 5 cm; širina: 7 cm
Predstava	SNEGULJČICA, 1957
	
Napis	31. 3. 1957 / Kert Jože / »Sneguljčica«

Št.	**69**
Nahajališče	Pokrajinski arhiv Maribor
Signatura	SI_PAM_197225/17, fond DRUŽINA KERT, 1902–1982, Album Lutkovno gledališče Svoboda Tabor Maribor
Tehnika	črno-bela fotografija
Mere	višina: 5 cm; širina: 7 cm
Predstava	SNEGULJČICA, 1957
	
Napis	Predsednik lutkovne sekcije / tovariš Kert Jože, kot vodič lutke / »Sneguljčica«, slikano dne / 31. 3. 1957 / Žig: Lutkovno gledališče Svoboda Tabor Maribor

Št.	**70**
Nahajališče	Zasebna zbirka družine Kert
Signatura	/
Tehnika	črno-bela fotografija
Mere	višina: 5 cm; širina: 7 cm
Predstava	SNEGULJČICA, 1957
	
Napis	31. 3. 1957 / Breznik Angela, Kert Vera / Igra »Sneguljčica« - režija Vičič Tončka

Št.	**71**
Nahajališče	Pokrajinski arhiv Maribor
Signatura	SI_PAM_197225/17, fond DRUŽINA KERT, 1902–1982, Album Lutkovno gledališče Svoboda Tabor Maribor
Tehnika	črno-bela fotografija
Mere	višina: 5 cm; širina: 7 cm
Predstava	/
	
Napis	Vodič lutke »Jurček« Kert / Vera, in čitalka vloge tov. blag. / Breznik Angelca. / Slikano dne 31. 3. 1957 / Lutkovno gledališče Svoboda Tabor Maribor

Št.	**72**
Nahajališče	Pokrajinski arhiv Maribor
Signatura	SI_PAM_197225/17, fond DRUŽINA KERT, 1902–1982, Album Lutkovno gledališče Svoboda Tabor Maribor
Tehnika	črno-bela fotografija
Mere	višina: 5 cm; širina: 7 cm
Predstava	SNEGULJČICA, 1957
	
Napis	Vodič Kralja v »Sneguljčici« / Peserl Hubert in čitatelj vloge / tov. Viter Anton, slikano dne / 31. 3. 1957 / Žig: Lutkovno gledališče Svoboda Tabor Maribor

Št.	**73**
Nahajališče	Pokrajinski arhiv Maribor
Signatura	SI_PAM_197225/17, fond DRUŽINA KERT, 1902–1982, Album Lutkovno gledališče Svoboda Tabor Maribor
Tehnika	črno-bela fotografija
Mere	višina: 5 cm; širina: 7 cm
Predstava	SNEGULJČICA, 1957
	
Napis	Vodič Milkovič Albin / Kert Zlata z lutko kraljice / v »Sneguljčici«, dne 31. 3. 1957 / Žig: Lutkovno gledališče Svoboda Tabor Maribor

Št.	**74**
Nahajališče	Zasebna zbirka družine Kert
Signatura	/
Tehnika	črno-bela fotografija
Mere	višina: 5 cm; širina: 7 cm
Predstava	SNEGULJČICA, 1957
	
Napis	31. 3. 1957 / Sneguljčica / Kert Zlata, Milkovič / »kraljica«. / Žig: Lutkovno gledališče Svoboda Tabor Maribor

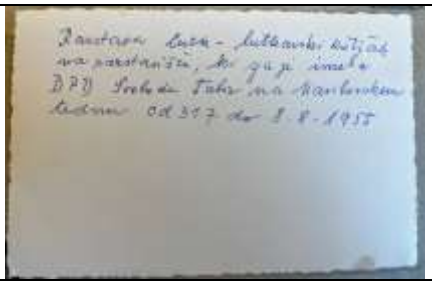
Št.	**75**
Nahajališče	Pokrajinski arhiv Maribor
Signatura	SI_PAM_197225/17, fond DRUŽINA KERT, 1902–1982, Album Lutkovno gledališče Svoboda Tabor Maribor
Tehnika	črno-bela fotografija
Mere	višina: 5 cm; širina: 7 cm
Predstava	SNEGULJČICA, 1957
	
Napis	Vodič Sneguljčice Fak Ruda, / in čitalka vloge t. Jurca / Milena, slikano dne 31. 3. 1957 / Žig: Lutkovno gledališče Svoboda Tabor Maribor

RAZNO

Št.	**76**
Nahajališče	Pokrajinski arhiv Maribor
Signatura	SI_PAM_197225/17, fond DRUŽINA KERT, 1902–1982, Album Lutkovno gledališče Svoboda Tabor Maribor
Tehnika	črno-bela fotografija
Mere	višina: 5 cm; širina: 7 cm
Predstava	1955
	
Napis	Maribor Svoboda Tabor / Jurček in lutkar pred odrom / Regoršek Anton / pred društvenim miniaturnim odrom / ki ja je izdelal, 1955 / Razstava Kulturni teden, / 29. oktober 1955 Maribor / Miniaturni lutkovni oder / Svobode Tabor Maribor za razstavo / na Mariborskem tednu.

Št.	**77**
Nahajališče	Pokrajinski arhiv Maribor
Signatura	SI_PAM_197225/17, fond DRUŽINA KERT, 1902–1982, Album Lutkovno gledališče Svoboda Tabor Maribor
Tehnika	črno-bela fotografija
Mere	višina: 5 cm; širina: 7 cm
Predstava	1955
	
Napis	Lutkovno gledališče DPD Maribor Svoboda Tabor / Tovariš Regoršek Tone pri zaključnih / delih modela lutkovnega odra / Pavliha mu dela družbo / Foto: 15. 10. 1955 / Model je bil izdelan za razstavo lutkarjev na Mariborskem tednu / 31. 7. – 8. 8. 1955 / Žig: Lutkovno gledališče Svoboda Tabor Maribor

Št.	**78**
Nahajališče	Pokrajinski arhiv Maribor
Signatura	SI_PAM_197225/17, fond DRUŽINA KERT, 1902–1982, Album Lutkovno gledališče Svoboda Tabor Maribor
Tehnika	črno-bela fotografija
Mere	višina: 5 cm; širina: 7 cm
Predstava	/
	
Napis	/

Št.	**79**
Nahajališče	Pokrajinski arhiv Maribor
Signatura	SI_PAM_197225/17, fond DRUŽINA KERT, 1902–1982, Album Lutkovno gledališče Svoboda Tabor Maribor
Tehnika	črno-bela fotografija
Mere	višina: 5 cm; širina: 7 cm
Predstava	/
	
Napis	Razstava lutk – lutkarski kotiček / na razstavišču, ki ga je imela / DPD Svoboda Tabor na Mariborskem / tednu od 31. 7. do 8. 8. 1955

Št.	**80**
Nahajališče	Pokrajinski arhiv Maribor
Signatura	SI_PAM_197225/17, fond DRUŽINA KERT, 1902–1982, Album Lutkovno gledališče Svoboda Tabor Maribor
Tehnika	črno-bela fotografija
Mere	višina: 5 cm; širina: 7 cm
Predstava	/
	
Napis	/

Št.	**81**
Nahajališče	Pokrajinski arhiv Maribor
Signatura	SI_PAM_197225/17, fond DRUŽINA KERT, 1902–1982, Album Lutkovno gledališče Svoboda Tabor Maribor
Tehnika	črno-bela fotografija
Mere	višina: 5 cm; širina: 7 cm
Predstava	1955
	
Napis	Mariborski teden 31. 7. – 8. 8. 1955 / Lutkarski kotiček na razstavišču / ki ga je imela DPD Svoboda Tabor / ogledujejo: tovariš Leskšek Luka, član vlade SFRJ / Prešenjak Rado, predsednik gospodarskega sveta / MLO Maribor in Rant Franc, predsednik / sveta za komunalne zadeve MO Maribor / Scene: Začarani gozd – levo / Janko in Metka – desno / Žig: Lutkovno gledališče Svoboda Tabor Maribor

Št.	**82**
Nahajališče	Pokrajinski arhiv Maribor
Signatura	SI_PAM_197225/17, fond DRUŽINA KERT, 1902–1982, Album Lutkovno gledališče Svoboda Tabor Maribor
Tehnika	črno-bela fotografija
Mere	višina: 5 cm; širina: 7 cm
Predstava	1955
	
Napis	Lutkovno gledališče / DPD Svoboda Tabor Maribor / Mladi lutkar sedmošolec / tovariš Lipavic Milan – Milče, / pripravlja Jurčka za nastop / Foto: 15. 10. 1955 / Žig: Lutkovno gledališče Svoboda Tabor Maribor

Št.	**83**
Nahajališče	Pokrajinski arhiv Maribor
Signatura	SI_PAM_197225/17, fond DRUŽINA KERT, 1902–1982, Album Lutkovno gledališče Svoboda Tabor Maribor
Tehnika	črno-bela fotografija
Mere	višina: 5 cm; širina: 7 cm
Predstava	/
	
Napis	Izlet lutkarjev DPD Svoboda / Tabor dne 26. 6. 1955 na / Pohorje / Žig: Lutkovno gledališče Svoboda Tabor Maribor

Št.	**84**
Nahajališče	Pokrajinski arhiv Maribor
Signatura	SI_PAM_197225/17, fond DRUŽINA KERT, 1902–1982, Album Lutkovno gledališče Svoboda Tabor Maribor
Tehnika	črno-bela fotografija
Mere	višina: 5 cm; širina: 7 cm
Predstava	/
	
Napis	

Št.	**85**
Nahajališče	Pokrajinski arhiv Maribor
Signatura	SI_PAM_197225/17, fond DRUŽINA KERT, 1902–1982, Album Lutkovno gledališče Svoboda Tabor Maribor
Tehnika	črno-bela fotografija
Mere	višina: 5 cm; širina: 7 cm
Predstava	/
	
Napis	Izlet lutkarjev DPD Svoboda / Tabor dne 26. 6. 1955 na Pohorje 7 Žig: Lutkovno gledališče Svoboda Tabor Maribor

Št.	**86**
Nahajališče	Pokrajinski arhiv Maribor
Signatura	SI_PAM_197225/17, fond DRUŽINA KERT, 1902–1982, Album Lutkovno gledališče Svoboda Tabor Maribor
Tehnika	črno-bela fotografija
Mere	višina: 5 cm; širina: 7 cm
Predstava	/
	
Napis	Desno stojijo: / 1. Kert Vera je vodila lutke / 3. Kert Zlata je čitala besedilo / 5. Slavica Tomažič (ob mizi) je igrala na harmoniko / Na levi: / 2. sedi: Kert Jože, vodja / lutkovnega gledališča / Stoji: / Nada Kert je prepisovala / besedilo igric / Žig: Lutkovno gledališče Svoboda Tabor Maribor

Št.	**87**
Nahajališče	Pokrajinski arhiv Maribor
Signatura	SI_PAM_197225/17, fond DRUŽINA KERT, 1902–1982, Album Lutkovno gledališče Svoboda Tabor Maribor
Tehnika	črno-bela fotografija
Mere	višina: 5 cm; širina: 7 cm
Predstava	1955
	
Napis	Člani lutkovnega gledališča / »Svoboda Tabor« Maribor 1955 / 1. vrsta zadaj: od leve proti desni / Breznik Angela, Horvat Ivan, / Belina Milka, Kert Jože / 2. vrsta: Peserl Hubert, / Kert Tatjana, Kert Zlata, Regoršek / Anton, Kert Vera, Peserl Hubert, / Fak Rudi / Žig: Lutkovno gledališče Svoboda Tabor Maribor

Št.	**88**
Nahajališče	Pokrajinski arhiv Maribor
Signatura	SI_PAM_197225/17, fond DRUŽINA KERT, 1902–1982, Album Lutkovno gledališče Svoboda Tabor Maribor
Tehnika	črno-bela fotografija
Mere	višina: 5 cm; širina: 7 cm
Predstava	1955
	
Napis	Lutkovno gledališče Svoboda Tabor Maribor / Mlado lutkarstvo iz Vojvodine je / postalo delegacijo lutkovnega gledališča / madžarske narodne manjšine / iz Sente na ogled odrov. / Obisk 3 stalnih članov l. gl. iz Sente / dne 15. 10. 1955. Sprejel jih je tovariš Regoršek T. / Žig: Lutkovno gledališče Svoboda Tabor Maribor

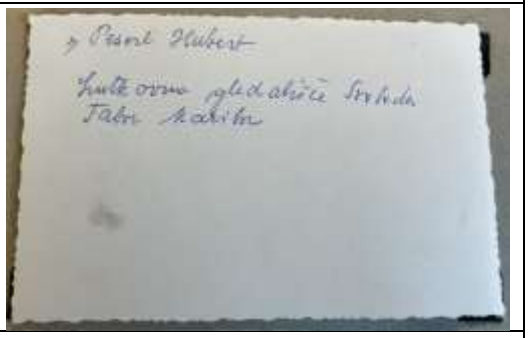
Št.	**89**
Nahajališče	Pokrajinski arhiv Maribor
Signatura	SI_PAM_197225/17, fond DRUŽINA KERT, 1902–1982, Album Lutkovno gledališče Svoboda Tabor Maribor
Tehnika	črno-bela fotografija
Mere	višina: 5 cm; širina: 7 cm
Predstava	/
	
Napis	Vranc Albin / 1. Kert Jože / 2. Belina Milka / 3. Regoršek Anton / 4. Horvat Ivan / 5- Breznik Angelca / 6. Jurca Milena / 7. Frelih Erika / 8. Kert Vera / 9. Kert Zlata / 10. Vičič Tončka / 11. Peserl Hubert / 12 / Miklavčič Albin / 13. Fak Rudi / 14. / 15. …

Št.	**90**
Nahajališče	Zasebna zbirka družine Kert
Signatura	/
Tehnika	črno-bela fotografija
Mere	višina: 5 cm; širina: 7 cm
Predstava	
	
Napis	Sodelavci / 1956 / Od leve: / Kert Jože, Fak ml., Fak Rudi, klep. Vajenec / Milkovič Albin (dijak), Belina Marija (administr.) v »Boris Kidrič«, Peserl Hubert (elektro-inštalater) / Gosti gledalci (otroci, Kosi Tomažič Slavica / poročno ime) / Žig: Lutkovno gledališče Svoboda Tabor Maribor

Št.	**91**
Nahajališče	Pokrajinski arhiv Maribor
Signatura	SI_PAM_197225/17, fond DRUŽINA KERT, 1902–1982, Album Lutkovno gledališče Svoboda Tabor Maribor
Tehnika	črno-bela fotografija
Mere	višina: 5 cm; širina: 7 cm
Predstava	/
	
Napis	Govori: prof. Rudolf / žig: Lutkovno gledališče Svoboda Tabor Maribor

Št.	**92**
Nahajališče	Pokrajinski arhiv Maribor
Signatura	SI_PAM_197225/17, fond DRUŽINA KERT, 1902–1982, Album Lutkovno gledališče Svoboda Tabor Maribor
Tehnika	črno-bela fotografija
Mere	višina: 5 cm; širina: 7 cm
Predstava	
	
Napis	Kinoprojektor, lutkovne / sekcije D.P.D. Svobode Tabor Maribor / Slikano dne 24. 11. 1957 / Peserl Huberto, Fak Rudi, / Milkovič Albin, Breznik Franček / Žig: Lutkovno gledališče Svoboda Tabor Maribor

Št.	**93**
Nahajališče	Pokrajinski arhiv Maribor
Signatura	SI_PAM_197225/17, fond DRUŽINA KERT, 1902–1982, Album Lutkovno gledališče Svoboda Tabor Maribor
Tehnika	črno-bela fotografija
Mere	višina: 5 cm; širina: 7 cm
Predstava	
	
Napis	Kinoprojektor lutkovne / sekcije D.P.D. Svobode Tabor Maribor / Slikano dne 24. 11. 1957 / Operater Peserl Hubert / Žig: Lutkovno gledališče Svoboda Tabor Maribor

Št.	**94**
Nahajališče	Pokrajinski arhiv Maribor
Signatura	SI_PAM_197225/17, fond DRUŽINA KERT, 1902–1982, Album Lutkovno gledališče Svoboda Tabor Maribor
Tehnika	črno-bela fotografija
Mere	višina: 5 cm; širina: 7 cm
Predstava	/
	
Napis	Peserl Hubert / Lutkovno gledališče Svoboda Tabor Maribor

Št.	**95**
Nahajališče	Pokrajinski arhiv Maribor
Signatura	SI_PAM_197225/17, fond DRUŽINA KERT, 1902–1982, Album Lutkovno gledališče Svoboda Tabor Maribor
Tehnika	črno-bela fotografija
Mere	višina: 5 cm; širina: 7 cm
Predstava	
	
Napis	Jože Kert

Št.	**96**
Nahajališče	Pokrajinski arhiv Maribor
Signatura	SI_PAM_197225/17, fond DRUŽINA KERT, 1902–1982, Album Lutkovno gledališče Svoboda Tabor Maribor
Tehnika	črno-bela fotografija
Mere	višina: 5 cm; širina: 7 cm
Predstava	/
	
Napis	Skupina lutkarjev / DPD Svoboda Tabor Maribor / Slikano 24. 11. 1957 / Kert Jože, Breznik Franček, Fak Rudi, / Milkovič Albin, Belina Milka, Kosi (por.) Tomažič Slavica, Peserl Hubert / Žig. Lutkovno gledališče Svoboda Tabor Maribor

PRILOGA 4

PLAKATI LUTKOVNEGA GLEDALIŠČA DPD SVOBODA TABOR

SKUD „ANGEL BESEDNJAK" MARIBOR
LUTKOVNI ODSEK
priredi v nedeljo, dne 2. julija 1949, ob 10 uri
v lutkovni dvorani šole v Žolgerjevi ulici (vhod iz Gorkega
ulice-dvorišče) lutkovno igro
„Rdeča kapica"
Vstopnina 5.- din

Sindikalno kulturno umetniško društvo „Angel Besednjak"
LUTKOVNI ODSEK
vprizori dne ..... ob ..... uri v letnem gledališču
na Gorkega ulici
lutkovno igro
« JANKO in METKA »
Tehnični vodja: Marčinko Slavko
Režiser: Bitenc Vinko
Scenerija-razsvetljava: Rom Franc
Vstopnina Din 5·-
Prodaja vstopnic v poslovalnici SKUD-a Dvořakova ulica 10
PIONIRJI VABLJENI!

ZIMSKA
PRAVLJICA
NASTOPAJO: DEDEK MRAZ
ŽIVALI
JURČEK
JANEZEK
ANICA
TETA ŠPELA
STRIC KUJON
JURČKOVA MATI

JURČEK IN TRIJE
RAZBOJNIKI

Sindikalno kulturno umetniško društvo „Angel Besednjak"
LUTKOVNI ODSEK
vprizori dne ..... ob ..... uri v lutkovni dvorani
v Žolgarjevi ulici 2
lutkovno igro
«JURČEK PREGANJA STRAHOVE»
Tehnični vodja:
Marčinko Slavko
Režiser:
Bitenc Vinko
Scenerija - razsvetljava:
Rom Franc
Vstopnina Din 5·-
Prodaja vstopnic v poslovalnici SKUD-a Dvoňakovo ulica 10
PIONIRJI VABLJENI!

pridite v sredo 8. VII. 1959 ob 15h
sem v šolo!
Bodite točni!

VSTOPNINA 20 DIN

PRILOGA 5

PANOJI RAZSTAVE O LUTKOVNEM GLEDALIŠČU DPD SVOBODA TABOR
Razstava: OŠ Franceta Prešerna Maribor, 7. 2. 2025–14. 2. 2025

LUTKOVNO GLEDALIŠČE DPD SVOBODA TABOR MARIBOR

ZAČETKI LUTKARSTVA NA SLOVENSKEM

V Sloveniji se prve lutkovne predstave omenjajo v pisnih virih že v 18. stoletju, ko so v naših krajih igrali potujoči italijanski in nemški lutkarji. Na sejme in prireditve so prihajali z »gašperčkatrio« in se z njimi selili iz kraja v kraj.

Lutkarstvo se je na Slovenskem začelo razvijati šest ljudsko lutkarstvo. V okviru predstav, ki so jih izvajali na ženitovanjih, so se pojavile prve preproste lutke, ki so se imenovale lileki. Lileki so imeli umetno podobo na vsakem območju Slovenije, kjer so jih uporabljali, le posebej značilni pa so bili za Dravsko polje.

Prototipni Tone, pripravljen na predstavo in med predstavo, lileki pri Kolbu in nekaj lilekov lutk. (vir: Kumi, 1982, str. 115, prilaga k članku, b. p.)

SOKOLSKO LUTKARSTVO MED OBEMA VOJNAMA

Lutkovne skupine so se med obema vojnama v Sloveniji začele razvijati v okviru sokolskih društev. »Sokoli« je poimenovanje za telovadno gibanje slovanskih narodov. Ime za slovansko različico nemške telovadne organizacije »Turnverein«. Prvo sokolsko društvo so ustanovili v Pragi leta 1862. Pripadniki sokolskih društev so se imenovali Sokoli. Društva so se začela ustanavljati tudi na Poljskem, Hrvaškem, v Rusiji in Srbiji. Prvo slovensko sokolsko društvo je bilo ustanovljeno v Ljubljani leta 1863.

V Mariboru je bilo prvo sokolsko društvo ustanovljeno 24. marca 1907, 1914 pa je dobilo tudi svoj prvi prapor (zastavo) z napisom »MARIBORA, »S SOKOLSTVOM K SVOBODI« in letnico »1914«. V okviru sokolskih društev so pe-čakimi vzoru ustanavljali tudi marionetna lutkovna gledališča. Glavni junak sokolskih lutkovnih predstav je bil po celotni Evropi Gašperček. Ker pa Slovenci s tem imenom niso bili zadovoljni, so ga preimenovali v Jurčka.

Lutkovna skupina Sokol I, Maribor, 1932 (vir: Muzej narodne osvobodilne borbe Maribor)

Večina odrov je na začetku igrala je z marionetami serijske izdelave, saj so bile lažje vodljive. Prej ko slej pa so posamezni odri začeli lutke naročati, da so bile izdelane točno za njihove predstave. Včasih je bil kdo v skupini nadarjen za to delo in je lutke izdeloval sam, včasih so jih naročali pri rezbarju ali pa so del narnili sami, glavo in ude pa rezbar. Ko so imeli svoje lutke, so jih velikokrat preoblačili za različne predstave.

LUTKOVNI ODRI V MARIBORU MED OBEMA VOJNAMA

V Mariboru so v času med obema svetovnima vojnama delovala sposlaj naštetta sokolska in druga lutkovna gledališča.

Oder mestnega Čolkega kluba v Narodnem domu je prvi marionetni oder v Mariboru. Ustanovili so ga pozimi leta 1921/1922.

Slovensko Sokolsko marionetno gledališče je začelo igrati v Narodnem domu v sezoni 1923/1924. Predstave so igrali v slovenščini.

Lutkovno gledališče Sokol Matica je verjetno naslednik prejšnjega sokolskega gledališča. Vodil ga je Vojeslav Ipavec, pomagala pa sta mu slikarja Branko Zinauer in Toko Primožič.

Sokolsko marionetno lutkovno gledališče na Studencih je delovalo od leta 1931 Vodil ga je učitelj Ernest Vranc.

Sokolsko društvo Sokol I – Kadetnica je od decembra 1931 imelo tudi marionetni lutkovni oder, ki ga je vodil Ivan Lovec. Od leta 1933 ga je vodil Dezo Cerkvenič.

Lutkovni oder Sokol I – Kadetnica, 1936 (vir: osebna zbirka Karl)

Lutkovna skupina za soldanji Realni gimnaziji, današnji Prvi gimnaziji, je delovala v 30. letih 20. stoletja. Vodil jo je dijak Branko Kocmut, kasneje arhitekt, v njej pa je sodeloval tudi Sergej Vrtačr, kasnejši direktor Pokrajinskega muzeja Maribor. Lutkovni skupini je takratni ravnatelj dr. Matko Hanc namenil soldanji kemijski laboratorij v klet šole.

Gledališče mladega roda je leta 1939 v Narodnem domu ustanovil Emil Smasek Imelo je lutkovni oder z ročnimi lutkami.

Lutkovno gledališče na Aleksandrovi 6 je pred drugo svetovno vojno ustanovila Pravoslvna zveza v Mariboru pod vodstvom prof. Kuzeta.

Žepni lutkovni oder, Narodni dom, 1940 (vir: Lutkovno gledališče Maribor)

LUTKOVNO GLEDALIŠČE DPD SVOBODA TABOR MARIBOR

LJUBITELJSKO LUTKARSTVO PO DRUGI SVETOVNI VOJNI

Po drugi svetovni vojni ni bilo možnosti, da bi se vsa kulturno-umetniška in športna društva obnovila. Večina lutkovnih odrov izpred vojne je bila uničenih in igralci so se razšli. Prav tako so izgubili matično društvo v organizaciji Sokol.

Na novo so se ljubiteljska lutkovna gledališča razvila pri Svobodah in ostalih prosvetnih društvih, na šolah in v otroških vrtcih. V Mariboru so ustanovili Sosvet za lutkarstvo, katerega predsednik je bil od leta 1949 do leta 1958 Janez Kadiš. Izdajali so glasilo Lutkar, v katerem so objavljali napotke za lutkarje in lutkovna besedila, organizirali pa so tudi dva lutkarska tečaja, ki se ju je udeležilo okoli 60 lutkarjev.

Janez Kadiš igra lutke, 50. leta 20. stoletja, (vir: lokalni narodni muzej v Mariboru)
Lutkovni oder KUD »Jože Hermanko« na 17. lutkovnikovem srečanju, (vir: SIMA, SI_PAM/1/TEMSI/1/0/0/0/0_000003)

LJUBITELJSKA LUTKOVNA GLEDALIŠČA V MARIBORU

Po do sedaj zbranih podatkih so po drugi svetovni vojni v Mariboru in okolici delala spodaj našteta lutkovna gledališča.

Lutkovno SKUD Angel Besednjak, kasneje DPD Svoboda Tabor, Maribor

Ljubiteljska lutkovna sekcija je takoj po vojni začela delovala v okviru sindikalnega umetniškega društva (SKUD) Angel Besednjak, ki je bilo kasneje preimenovano v Društveno prosvetno društvo (DPD) Svoboda Tabor.

Pionirsko lutkovno gledališče Maribor

Ustanovljeno je bilo 29. 3. 1948. V gledališču je igral le en amater, to je bil Jan Kadiš, takrat dijak na učiteljišču. Igral je z ročnimi lutkami. V letu 1948 je odigrali 75 predstav, predvsem na gostovanjih v pionirskih kolonijah.

Lutkovni oder SKUD »Slava Klavora«, Maribor

Oder je začel delati v okviru Mariborske tekstilne tovarne leta 1949. Od leta 1958 do 1960 je ga je vodil Tine Varl. V lutkovni skupini so igrali mlajši zaposleni v tovarni (večinoma vajenci) in otroci, ki so imeli starše zaposlene v tekstilni tovarni.

Lutkarji SKUD „Slava Klavora", 1958 (vir: last druženo Varl)

Lutkovni oder KUD »Jože Hermanko«, Maribor

V okviru KUD »Jože Hermanko« sta že leta 1949 delovali dve ločeni lutkovni skupini. Lutkovno gledališče je veljalo za glavno mariborsko lutkovno gledališče, imelo je tudi največjo lutkovno dvorano. Predstave v KUD »Jože Hermanko« je največkrat režiral Danilo Vrtanc.

Prizori iz predstave Ustavil vetrič, KUD Jože Hermanko (vir: last druženo Varl)

Lutkovni oder Maribor – Študenci

Po podatkih iz leta 1948 je v lutkovni skupini lutkovnega odra Maribor - Študenci sodelovalo 6 amaterjev. Za igro so imeli na razpolago 25 marionet, visokih okoli 25 cm. V letu 1948 so odigrali 15 predstav.

Lutkovna skupina Sokol I, Maribor, 1952 (vir: Muzej narodne osvoboditve Maribor)

Lutkovni oder MKUD »Jože Kozmič«, Maribor

Lutkovni oder je leta 1949 deloval na mariborskem Učiteljišču. V skupini je sodelovalo 18 amaterjev, od tega šest moških in dvanajst žensk. Odigrali so dve predstavi igre Kuštrk in rnuca, ki si ju je ogledalo 360 otrok.

Marionetno gledališče DPD Svoboda Tezno in njegov predhodnik

Lutkovna sekcija je začela delovati leta 1949/1950. Leta 1954 je pripravila predstave Peterčiljčkova mama je bolna, Rdeča kapica, Kuštrk in rnuca, Slamnati vrtiček, Žerjav Žabec, Jurček gre na potovanje, Kako sta se kuštrk in rnuca igrala ter Muzolin in volk.

Lutkovna skupina na OŠ Pobrežje, kasneje DPD Svoboda Pobrežje

Na Pobrežju je lutkovna sekcija začela delovati leta 1956. Leta 1963 je lutkovni skupini krajevna skupnost dala dvorano, kjer so lahko igrali. Tako je skupina začela delovati pod imenom DPD Svoboda Pobrežje, kasneje pa se je preimenovala v „Malo gledališče lutk". Iz leta 1959 se je ohranil tudi programski list iz predstave Čarobni copati (1959), ki jo je režiral Tine Varl.

Gledališki list, Čarobni copati, Malo gledališče lutk, 1959 (vir: last druženo Varl)

Malo gledališče lutk, Kralja kapica, 1963 (vir: last druženo Varl)

IZDELOVALEC LESENIH REZLJANIH LUTK ANTON JEZOVŠEK

Anton Jezovšek je bil rezbar, ki je poleg okrasnih ornamentov rezljal tudi lesene lutke za različne lutkovne skupine v Sloveniji in tujini. Delal je večinoma v drugi tretjini 20. stoletja pa tja do konca 80. let 20. stoletja. Svojo delavnico oziroma atelje je imel v Mariboru na Slomškovem trgu.

Kipar Anton Jezovšek pri delu (vir: V atelju leta, Tednik, 11. junij 1976, str. 7)
Kipar Anton Jezovšek v svojem ateljeju, 1983 (vir: UKM, Zbirka drobnih tiskov)

Nika Šter, Prva gimnazija Maribor, nika.ster@gmail.com

LUTKOVNO GLEDALIŠČE DPD SVOBODA TABOR MARIBOR

SINDIKALNO UMETNIŠKO DRUŠTVO ANGEL BESEDNJAK NA TABORU

Ljubiteljska dejavnost se je na Taboru začela razvijati že leta 1869, z ustanovitvijo godbe na pihala. Ker je bila ustanovljena v okviru Delavsko žužne železnice, se je imenovala »Južno-železniška delavska godba«. Leta 1946 se je društvo preimenovalo v sindikalno kulturno umetniško društvo Angel Besednjak.

LUTKOVNA SEKCIJA (1945/46-1952)

Lutkovna sekcija društva Angel Besednjak je po besedah člana Ivana Lovca začela delovati v sezoni 1945/1946. Takrat so naštudirali igrico »Jurček pregania strahove« in jo dosti igrali štirikrat ter z njo gostovali v Rogatcu. V poročilu društva iz leta 1949 pa je zapisano, da se je lutkovna sekcija priključila v okvir KUD Angel Besednjak oktobra 1948, kot sestavni del dramskega odseka. Lutkovno gledališče je bilo ustanovljeno 2. julija 1949 in je takrat imelo deset članov. Igrali so z marionetami.

Vabilo za lutkovno predstavo Rdeča kapica, 1949 (vir: last društva Vrt)

DELAVSKO PROSVETNO DRUŠTVO [DPD] SVOBODA TABOR

21. 12. 1952 se je društvo Angel Besednjak preimenovalo v Delavsko prosvetno društvo (DPD) Svoboda. Leta 1952 je bilo društvo sestavljeno iz 7 sekcij. Ena izmed njih je bila tudi lutkovna sekcija.

MARIONETNO LUTKOVNO GLEDALIŠČE DPD SVOBODA TABOR (1952-1967)

Leta 1951 je lutkovno gledališče prevzel Oton Cerkvenič, za njim pa je bil več let njegov predsednik Jože Kert. Režiral je mnogo predstav, sodeloval pa pri 320 predstavah. Pred vsako predstavo je otrokom predvajal tudi poučne filme ali pa pripovedoval pravljice in zgodbe. Prav tako pa je tudi sam spisal dve lutkovni igri *Zimska pravljica* in *Lutke pomagajo k zlodiju Mrazu*.

Jože Kert z lutkovno vilinko in prizor iz predstave Žogica Marogica (vir: last društva Kert)

LUTKOVNO GLEDALIŠČE „PAVLIHA" (1955-1957)

Lutkovno gledališče »Pavliha« je začelo delovati jeseni leta 1955. Vodil ga je Milan Lipavic. Priključilo se je DPD Svoboda Tabor. Igrali so z ročnimi lutkami na dvorišču na Frohovi ulici na Taboru. Igrali so predstave *Zimskih in strašilo, Kazbojnik Cefizelj, Tečne Peterčiljčkove sanje* in druge. Leta 1957 je gledališče prenehalo delovati, oder in vso opremo pa je prevzelo Marionetno lutkovno gledališče.

LUTKOVNO GLEDALIŠČE NA ŽOLGARJEVI ŠOLI, DANES OŠ FRANCETA PREŠERNA

Lutkovno gledališče KUD Angel Besednjak in kasneje Marionetno gledališče DPD Svoboda Tabor, sta imeli lutkovni oder in dvorano na takratni šoli na Žolgarjevi ulici na Taboru, ki se danes imenuje OŠ Franceta Prešerna.

Lutkarji Marionetnega lutkovnega gledališča DPD Svoboda Tabor pred šolo OŠ Franceta Prešerna, 1956/1957 (vir: last društva Kert)

Lutkarji Marionetnega lutkovnega gledališča DPD Svoboda Tabor na dvorišču šole OŠ Franceta Prešerna, 1956/1957 (vir: last društva Kert)

Zelo natančni so podatki za leto 1955, ko so v Marionetnem gledališču igrali tako mladinci kot starejši člani skupine. Med mladinci so bili Kert Vera, Lipavic Milan, Kert Zlata, Orbanič Željko, Peserl Hubert, Trop Boris, Verl Valentin, Jančar Vijem, Polenšek Ildi, Gabrovšek Peter, Kasinc Brigita, Fak Rudolf, Fric Jože, Gorm Tine, Habjanič Nejda, Kert Tatjana, Lavrič Mitja, Milkovič Albin in Majerič Alfred. Med starejšimi člani pa so bili Cerkvenič Oton, Gabrovšek Marija, Horvat Ivan, Kamnik Lojzka, Kert Jože, Kert Nada, Klep Franc, Vidič Tončka, Lipavic Franjo, Lipavic Štefanija, Rogeršek Anton, Šerzov Angela, Oberzaul Dušan, Čermšič Stanislava, Juna Milena, Perti Marija in Breznik Angela.

LUTKOVNO GLEDALIŠČE DPD SVOBODA TABOR MARIBOR

PREDSTAVE MARIONETNEGA LUTKOVNEGA GLEDALIŠČA

PROGRAM PREDSTAV

Marionetno lutkovno gledališče je bilo v različnih letih različno aktivno. V vsaki sezoni so na oder postavili nekaj novih predstav in igrali tudi predstave iz prejšnjih sezon. Igrali so ob nedeljah ob 10. uri, včasih pa tudi med tednom, na domačem odru na osnovni šoli, prav tako pa so veliko tudi gostovali.

DETEKTIV IN STRAŠILO, 1955/1956; **JANKO IN METKA**, 1950, 1951, 1954, 1956, 1957; **JUNČEK PREGANJA STRAHOVE**, 1950, 1953, 1954, 1957, 1958; **MAČEHA IN PASTORKA**, 1954, 1955, 1956; **MATEVŽKOV KOSTNI DAN**, 1952, 1954, 1958; **RAZBOJNIK CEFRIN**, 1955/1956; **RDEČA KAPICA**, 1949, 1950, 1954, 1956; **SNEGULJČICA**, 1956, 1957, 1958; **SUŽNJI PETERČKOVE MAME**, 1956; **AVTOMOBILSKA PRINCESA**, 1952, 1958; **ŽOGICA NOGICA**, 1955, 1957; **POGUMNI KROJAČEK**, 1951, 1958; **ČAROVNIK KOPOTAR IN JEŽIBABA**, 1952, 1953, 1954, 1956, 1957; **ZAČARANI GOZD**, 1953, 1954, 1958; **POTUJOČE K DEDKU MRAZU**, 1957, 1958; **JUNČEK IN TRJE RAZBOJNIKI**, 1956; **PEKA NOGAVIČKA**, 1958

MARIONETNI IN MINIATURNI ODER

Za kulise in pripravo odra je v lutkovnem gledališču skrbel Anton Rogoršek. Zaposlen je bil v železniških delavnicah. Za pripravo in opremo lutk, in vsega kar je bilo potrebno, da so predstavo izvedli, so pripomogli s svojim delom tudi ostali člani lutkovne sekcije.

Anton Rogoršek pripravlja sceno za predstavo Rdeča kapica (lutkovna sekcija), 1954 (levo).
Anton Rogoršek, Žrtgina Pregona, 1953, Marionetno lutkovno gledališče DPD Svoboda Tabor Maribor (desno).
(vir: Fotografski arhiv Maribor, fond Jože Kert)

Lidija Jurčič in Anton Rogoršek pred otvoritvenim odrom (odločno leta 1955 in razširjen leta na Marionetnem teatru, 1955, Marionetno lutkovno gledališče DPD Svoboda Tabor Maribor
(vir: Fotografski arhiv Maribor, fond Jože Kert)

LUTKOVNA DVORANA V KLETI OSNOVNE ŠOLE NA ŽOLGARJEVI ULICI

„Ko smo igrali, so otroci stali po hodniku do vhoda v šolo. Ko je bilo predstave konec, so se otroci spet postavili v vrsto in si še enkrat ogledali predstavo. Lahko bi igrali cel dan in pobilke ne bi nikoli zmanjkalo." (ustni vir: Jožbar Tine Varl, 2024)

Otroška lutkovna predstava v Žrtgina Nagrajen v kletnih prostorih osnovne šole v Žolgarjevi ulici, Marionetno lutkovno gledališče DPD Svoboda Tabor, 1955 (vir: Fotografski arhiv Maribor, fond Jože Kert)

OHRANJENE LUTKE MARIONETNEGA LUTKOVNEGA GLEDALIŠČA

LUTKE NA PODSTREŠJU

Kdaj točno je Marionetno lutkovno gledališče prenehalo delovati, ni znano podatka. Leta 1968 so bile lutke shranjene na podstrešju prostorov društva, gledališče pa ni imelo primerne dvorane, za izvedbo predstav.

Lutke Antona Jesenška iz predstave Rdeča kapica, Marionetno lutkovno gledališče DPD Svoboda Tabor, 1950
(vir: Fotografski arhiv Maribor, fond Jože Kert)

LUTKE NA OŠ BORIS KIDRIČ / SLAVKO ŠLANDER (FRANCE PREŠEREN)

Nekaj lutk je v 70. letih 20. stoletja bilo v stavbi šole na Žolgarjevi ulici. Takrat sta v njej bili dve šoli - OŠ Slavko Šlander in OŠ Boris Kidrič. Ker se je število prebivalcev na Taboru zelo povečalo, so zgradili še dve novi osnovni šoli. Leta 1979 OŠ Veljka Vlahoviča, ki se je kasneje preimenovala v OŠ Tabor I, nekaj let kasneje pa še OŠ Tabor II. V novo prostore je odšlo precej učencev in učiteljev. Nekdo je takrat na novo šolo Veljka Vlahoviča s seboj odnesel tudi stare lutke marionete.

LUTKE SE POJAVIJO V POPLAVLJENI KLETI NA OŠ VELJKO VLAHOVIČ (TABOR I)

Na novo zgrajeni šoli so se kmalu pojavile gradbene napake in kletne prostore je zalila podtalnica. Takrat je zavzetnjica šole poučevala Tinetu Varla, saj so v poplavljeni šolski klet plavale tudi lesene lutke. Bile so marionete z zmešanimi nitkami, nekatere brez kostumov, po vodi pa so plavali tudi posamezni leseni trupi in glave. Očetod Varl je lutke odnesel in jih doma posušil, nato pa jih predal Lutkovnemu gledališču Maribor.

LUTKE NA VARNEM V LUTKOVNEM GLEDALIŠČU MARIBOR

Ne vemo točno, katere lutke so v Lutkovno gledališče prišle iz OŠ Tabor I. Če primerjamo ohranjene lutke s starimi fotografijami, pa lahko zanesljivo nekaj podobnosti. Po spominu Tinetu Varla so to bile lutke iz predstave Sneguljčica.

Lutke Antona Jesenška iz predstave Sneguljčica, Marionetno lutkovno gledališče DPD Svoboda Tabor, danes v Lutkovnem gledališču Maribor (vir: lastna fotografija)

ZAKLJUČEK

Iz raziskovanja lutkovne dejavnosti v okviru SKUD Angel Besednjak, kasneje preimenovanega v DPD Svoboda Tabor, ugotovimo, da je na današnji OŠ Franceta Prešerna po II. svetovni vojni delovalo eno najpomembnejših marionetnih lutkovnih gledališč v Mariboru. Več let ga je vodil učitelj Jože Kert, v skupini pa so sodelovali mladi in odrasli lutkarji. V dvorani, ki je bila v kleti osnovne šole na Žolgarjevi ulici, so lutkarji s predstavami razveseljevali okoliške otroke vsako nedeljo. Lutkovno gledališče je zamrlo okoli leta 1960. Do danes se je ohranilo nekaj lutk, veliko fotografij in pisnih dokumentov tet ustno izročilo.

Jožbar Kert, Tinetova generacija lutkarjev, gabrijela.kert@gmail.com

12 VIRI IN LITERATURA

VIRI

PAM, Pokrajinski arhiv Maribor

PAM, SI_PAM_1218, AŠ 03, 1930, 1931, 1932, 1933, 1934

PAM, SI_PAM/1654 Družina Kert (1902–1982)

- Časopisni izrezek;
- Jože Kert, ravnatelj vajenske šole za živilsko stroko – petdesetletnik;
- Lutkovno gledališče Svoboda Tabor;
- Poročilo o delu Lutkovnega gledališča »Pavliha« v sezoni 1955/1956, 17. 10. 1956;
- Potrdilo, 23. 1. 1955;
- Zapiski Jožeta Kerta, Punat, 27. 6. 1962–16. 7. 1962.

Dokumenti Jožeta Kerta, last Tatjane Kert

- Življenjepis Jožeta Kerta, 1950

Dokumenti DPD Svoboda Tabor, last družine Varl

- 2. redna letna skupščina SKUD-a Angel Besednjak, 12. 3. 1949;
- Dopis Ivana Levca, 15. 5. 1958;
- Dopis Marionetnega lutkovnega gledališča, 30. 3. 1959;
- Dopis, 12. 11 1955;
- Dopis, 15. 9. 1949;
- Dopis, 19. 9. 1949;
- Dopis, 21. 5. 1958;
- Dopis, 22. 2. 1951;
- Dopis, 22. 6. 1951;
- Dopis, 23. 2. 1958;
- Dopis, 27. 4. 1958;
- Dopis, Dragi Tovariš Levec, 8. 5. 1958;
- Dopis, Izjava Mirka Krambergerja, zastopnika lutkarjev, 11. 4. 1951;
- Dopis, Lutkovno gledališče DPD Svoboda Tabor, 11. 3. 1951;
- Dopis, Lutkovno gledališče DPD Svoboda Tabor, 2. 4. 1951;
- Dopis, Marionetno lutkovno gledališče, 8. 5. 1958;
- Dopis, Poročilo o delovanju Marionetnega gledališča od 8. 10. 1957 do 5. 11. 1957, 12. 11. 1957;
- Dopis, Uprava »Večera« Maribor, 1956;
- Dopis, Uprava »Večera« Maribor, 27. 11. 1956;
- Dopis, Uprava DPD Svoboda Tabor, 6. 5. 1958;
- Dopis, Uprava Mestne hranilnice, 18. 3. 1958;
- Dopis, Uprava trgovskega podjetja »Zarja«, 18. 3. 1958;

- Dopis, Upravnemu odboru DPD Svoboda Tabor, Ureditev dvorane, 10. 4. 1959;
- Gostovanje SKUD-a Angel Besednjak iz Maribora v Runeču, 1951;
- Izjava, 11. 6. 1951;
- Kronika dogodkov KUD Angel Besednjak, 1948-1954;
- M. Š., Prizidek bi izboljšal možnosti za delo, 1968, časopisni izrezek;
- Marionetno gledališče, Občni zbor, 29. 9. 1958;
- Mesečno poročilo, Marionetno lutkovno gledališče DPD Svoboda Tabor, 9. 1. 1958;
- Popis lutkovnih skupin v dokumentaciji DPD Svoboda Tabor, 1948;
- Poročilo o delovanju Marionetnega gledališča od 8. 10. 1957 do 5. 11. 1957, 12. 11. 1957;
- Poročilo o delovanju Marionetnega gledališča od 8. 10. 1957 do 5. 11. 1957, 12. 11. 1957;
- Poročilo o delovanju Marionetnega gledališča od 8. 10. 1957 do 5. 11. 1957, 12. 11. 1957;
- Poročilo o delu DPD Svoboda Studenci c sezoni 1959/60;
- Poročilo tajnika, 12. 3. 1949;
- Poročilo za mesec april, 11. 5. 1959;
- Poročilo za mesec januar, 9. 2. 1959;
- Potrdilo v zvezi z aktom Ministrstva za železnice, 2.8 1949;
- Pregled dohodkov v času od 14. 9. do 31. 12. 1958;
- Program lutkovnih iger, januar do junij 1958, 3. 1. 1958.
- Program vaj in prireditev, 26. 4. 1958;
- Programski list, Žogica Nogica, brez datuma, verjetno 1957;
- Reverz marionetnega gledališča DPD Svoboda Tabor, brez datuma;
- Seznam članov Marionetnega gledališča, 26. 1. 1960;
- Svetu Svobod in prosvetnih društev za okraj Maribor, 19. 11. 1957;
- Tajniško poročilo občnega zbora, verjetno leta 1954;
- Uprava »Večera« Maribor, 29. 10. 1956;
- Uprava DPD Svoboda Tabor Maribor, 30. 1. 1958;
- Začarani gozd, 21. 11. 1957;
- Zapisnik 5. jubilejnega občnega zbora, 1959;
- Zapisnik 8. redne seje SKUD, 23. 10, 1951;
- Zapisnik II. občnega zbora, 7. 1. 1956;
- Zapisnik prve redne seje odbora, 21. 11. 1957;
- Zapisnik VIII. redne seje SKUD, 23. 10. 1951, str. 3;
- Zveza sindikatov železničarjev Maribor, 17. 4. 1958.

Gradivo DPD Svoboda Pobrežje (Malo gledališče lutk), last družine Varl

- Evidenca članstva;
- Gledališki list, Čarobni copati, 1959.

Tiskani viri

Drago Miklavec, Drugi lutkarski tečaj v Mariboru, Ljudska prosveta, št. 2–4, 31. 3. 1955, str. 8.

J. T., Kulturno-umetniško društvo v Lenartu živahno deluje, Pišejo nam …, Ljudska prosveta, št. 8 – 9, 30. 6. 1959, str. 16.
Ljudska prosveta.
M. S. Sodobna pota, prosvetna revija, glasilo Zveze Svobod in prosvetnih društev, Ljubljana, 1960, str. 299.
Naši občni zbori, Maribor okolica, Ljudska prosveta št. 3, 8. 2. 1954, str. 2.
Naude, G., Stalna lutkovna gledališča v Mariboru, Ljudska prosveta, št. 15, 20. 10. 1955, str. 5.
O kulturnih prosvetnih društvih mariborskega okraja, Iz Maribora in okolice, Ljudska prosveta, št. 17-19, 19. 11. 1954, str. 14.
Pregled dela, »Svoboda« v letu 1953, Ljudska prosveta št. 3, 8. 2. 1954, str. 1.
Šandor, Lutkovno gledališče v naselju MTT, 1959, str. 1, 2.
Teden proslav na Pobrežju, Lep jubilej pobreške »Svobode«, 1956.
V pomoč lutkovnim odrom, Ljudska prosveta št. 14/16, 29. 10. 1954, str. 12.

Spletni viri:

Kreft, Mojca, Babič Jože, Slovenska biografija (https://www.slovenska-biografija.si/oseba/sbi1001340/).
Ostanek, France, Vranc, Ernest, Slovenska biografija, spletni vir (https://www.slovenska-biografija.si/oseba/sbi817002/).

Ustni viri

Branko Caserman (r. 1947), Maribor
Tatjana Kert (r. 1947), Maribor
Oton Pastirk (r. 1941), Maribor
Valentin Varl (r. 1940), Maribor
Ramona Lesar Puklavec (r. 1970), Maribor

Literatura

20 let lutkovnega gledališča KUD Jože Hermanko Maribor, 1948–1968, KUD Jože Hermanko, Maribor, 1968.
Delavsko kulturnoumetniško društvo Angel Besednjak Maribor, Naših 60 let, Občinsk a konferenca SZDL Maribor, Tovarna vozil in toplotne tehnike Boris Kidrič, Maribor, 1980.
Enciklopedija Slovenije, št. 12, 1998, str. 144, 145.
Hajdinjak, Boris, Sergej Vrišer kot gimnazijec, v: Sergej Vrišer, Pokrajinski muzej Maribor, 2010, str. 4
Hartman, Bruno, Kultura v Mariboru, Gibanja, zvrsti, osebnosti, Založba obzorja, Maribor, 2001.
Hartman, Bruno, Sto let Narodnega doma v Mariboru, str. 21–28, v: Slovenija 1948–1998: iskanje lastne poti, Univerza v Mariboru, Zveza zgodovinskih društev, Mednarodni znanstveni simpozij, Maribor, Narodni dom, Pokrajinski muzej, 16. –17. april 1998.
Kadiš, Janez, Lutkarstvo, v: P. Kociper, Teden kulture in prosvete, 20. do 27. novembra 1955,
Keršič-Svetel, Marjeta, Češko-slovenski stiki med svetovnima vojnama, v: Zbirka Zgodovinskega časopisa 14, Zveza zgodovinskih društev, Ljubljana, 1996.
Kulturno-umetniško društvo Angel Besednjak maribor 1920-2020, ob 100-letnici delovanjadruštva, Maribor, 2021, str. 10.

Kulturno-umetniško društvo Angel Besednjak Maribor 1920–2020, ob 100-obletnici delovanja društva, Maribor 2021, str. 5.

Lazarini, Franci, Kadetnica, spletni vir, 2014.

Majaron, Edi, Lutkarstvo, v: Enciklopedija Slovenije 6, Mladinska knjiga, Ljubljana, 1992, str. 340–342.

Majaron, Edi, Vera v lutko, Razmišljanja o lutkovni umetnosti, Mestno gledališče ljubljansko, 2017.

Okrajni odbor Zveze Svobod in prosvetnih društev Maribor, str. 24, 25.

Potočnik, Dragan, Ljubiteljski odri v Mariboru v obdobju od 1918 do 1941, v: Časopis za zgodovino in narodopisje, 68/n. v. 33, 1997/1, str. 79–94.

Požar, Jože, Od SKUD Maks Durjava do DTP Svoboda Maribor Tezno in z njo k desetletnici, v: Jubilejni zbornik ob 10-letniciusanovitve DPD Svoboda Maribor Tezno, 1959, str. 8, 9.

Topolovec, Mirko, Spomini, v: Jubilejni zbornik ob 10-letniciusanovitve DPD Svoboda Maribor Tezno, 1959, str. 3, 4.

Verdel, Helena, Lutkarstvo na Slovenskem, Knjižnica Mestnega gledališča ljubljanskega, 1987.

Vranc, Danilo, Lutkovno gledališče KUD Jože Hermanko Maribor, 1949–1974, predhodnik lutkovnega gledališča Maribor, Zveza kulturnih društev Maribor, 1999.

Vrišer, Sergej, Mariborski sokolski prapori, v: Kronika, časopis za krajevno zgodovino, 2003/3, Zveza zgodovinskih društev, Ljubljana 2003.

KRATICE:

- DPD, Delavsko prosvetno društvo
- KUD, Kulturno umetniško društvo
- MTT, Mariborska tekstilna tovarna
- PAM, Pokrajinski arhiv Maribor
- SKUD, Sindikalno kulturno umetniško društvo